

Óvodák és
kisiskolák éve

10-18. oldal

Önkormányzati
szabadegyetem

33-36. oldal

Energiatakaré-
kosság és
klímavédelem

45-46. oldal

www.onkormanyzas.sk

II. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM, 2012.

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

**ÁLDOTT KARÁCSONYT,
BOLDOG ÚJ ÉVET!**

Üdvözlet Kassáról

Európa kulturális fővárosából

KOŠICE 2013
EURÓPSKE HLAVNÉ MESTO KULTÚRY

Tartalom

Küszöbön a „Kassa 2013 Európa Kulturális Fővárosa” programsorozat	4
Az önkormányzatok gazdasági feladatai az I. negyedévben	6
Önkormányzati kötelességek a szociális ellátásban	7
Az oktatás a külhoni magyarok életében a legmeghatározóbb tényező	10
A szlovákiai magyar kisiskolák helyzete és feladatai a közösségformálásban	11
Egyéni odafigyelés és családias légkör	19
Iskolai körkép az Ung-vidéken és a Bodroghözben	21
Kisiskolák: kvótákon, létszámokon, gazdaságosságon túl	24
Egyre komolyabb dilemmák előtt a szülő és a fenntartó	26
Quo vadis, magyar iskolák?	28
Duna Régió Stratégia	37
Energiatakarékosság és klímavédelem	45
Új szabályok léptek életbe a helyi adók és illetékek kezelésében	47

Változások, ígéretek

Változik a világ, változnak az emberek. Azt hiszem, a természetnek is, a társadalomnak is ez a rendje. És ebbe a „rendbe” a jó is, a rossz is belefér, sőt, olykor nézőpont kérdése, ki milyen jelzőt használ a folyamatok értékelésére.

Jó lenne filozófiai kérdésként kezelni a továbbiakban is e témakört, de nem lehet. Nem, mert eleve nem általános, korokat átívelő esemény sor kapcsán fogalmazódott meg bennem a különböző változások pozitívna vagy negatívna ítélt lecsapódása, ellenkezőleg: nagyon prózai, rövid időn belül lefutott ígérethez lett valóság az, ami aggaszt. Fájdalmasan és nagyon.

Májusban történt a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének kongresszusán, hogy a frissen kinevezett kormányfő megígérte: át fogják világítani a közigazgatási feladatrendszer, tehát az államigazgatási és önkormányzati jog- és hatáskörök mértékét, valamint a feladatok ellátásának finanszírozását. Elismerve, hogy túl sok államigazgatási feladatot ruháztak át az önkormányzatokra anélkül, hogy pénzforrásokat biztosítottak volna ellátásukhoz. Azt is ígérte a kormányfő, az összehasonlító vizsgálat után bearázzák az egyes állami feladatokat, s amennyiben azokat az önkormányzatok végzik, megkapják hozzá a szükséges támogatásokat. Végre – sóhajtott fel egy emberként az egész önkormányzati szféra.

A nyár aztán a kormány lázas költségvetési kiigazításaival telt, adók és illetékek emelésének sokaságáról döntött a kabinet betérjesztése alapján a parlament, ami a természetes és jogi személyeket – közérthetően és egyszerűen: az embereket és munkahelyeiket - egyként sújtotta. Közben a feladatok átvilágításáról, bearázásáról senki nem beszélt, az önkormányzatok finanszírozásáról egy szó sem esett.

A csönd októberig tartott – de bár ma is tartana!

A kormányfő a Szlovákiai Városok és Falvak Szövetségének vezetőivel és a kerületi elnökök SK8-csoportjára is talált időt, hogy elmondja, milyen fontos a szolidaritás és mennyire örülne, ha az önkormányzatok még egyet húznának azon a bizonyos és képzeletbeli nadrágszíjon, hogy egyensúlyba kerüljön a költségvetés. Arról, hogy a települési önkormányzatok hatvan-hetven százaléka csődszéli állapotban spórolt már addig is a közvilágítás, az utak karbantartásán, a középületek fűtésén és hadd ne soroljam, már szó sem esett. Csak a kő zuhanásának a hangja hallatszott, amely állítólag a kormányfő szívére esett le, mert partnerei – hogy miért, nem tudom – tíz százalékos megtakarítást ígértek neki a jövő évtől, benne az alkalmazottak öt százalékos bércsökkentését is. Májushoz képest ez már rémálomnak tűnt. De csak tűnt...

Jött ugyanis november, amikor is az oktatásügy tisztességes finanszírozásáért és béreik igazságos tíz százalékos emeléséért tiltakozó pedagógusokkal tárgyaló kormányfő elmondta: legfeljebb öt százalékos béremelésről lehet szó, az összes többi követelésükkel forduljanak a pedagógusok az önkormányzatokhoz, ott vannak a tartalékok. Az oktatási miniszter meg iskolabezárásokról, kisiskolák megszüntetéséről, intézmények összevonásáról regélt – szinte törrel vájkkalva a tisztességes polgármesterek és önkormányzati képviselők szívében.

Az, mert utóbb említettek azért vállalnak közszolgálatot településeiken, mert építeni, szépíteni akarják községüket, városukat, vonzóbbá, élhetőbbé tenni az emberek számára. Ha e cél elérése nem megy saját költségvetésből, az fáj, ha meg az uniós alapokról is le kell mondani, mert az önrészt sem képesek már kigazdálkodni az örökös megszorítások miatt, az már lélekölő. Ha ezek után még arra is kényszeríteni próbálja őket valaki, hogy lemondjanak iskolájukról, ami a kis- és közepes települések esetében a közösség szellemi-kulturális életének alfája és omegája, ennél fogva a falu büszkesége, az igenis, felér a szívenszűrással.

Tanulság? Nincs.

Vagy ha mégis, akkor az, hogy így lehet a biztonságot hangoztató kormánypárt ígéréteiből ríogatás, és úgy is változhat a világ, s benne az emberek, hogy felismerhetetlenné válik minden, ami szép és erkölcsös. És ez aggasztó. Fájdalmasan és nagyon.

Óry Péter,
a Pro Civis Polgári Társulás elnöke

Küszöbön a „Kassa 2013 Európa Kulturális Fővárosa” programsorozat

Kassa városának kulcsszerepe van az Európa Kulturális Fővárosa program megszervezésében 2013-ban. A város 2008-ban nyerte el az Európa Kulturális Fővárosa 2013-as megrendezésének jogát, s az előző városvezetés azonnal megkezdte az előkészületeket erre az eseményre.

A város azonnal megbízatást kapott kulturális infrastruktúrájának felújítására. Az új létesítményeket azonban tartalmas programmal kell megtölteni, amit gyakorlatilag az Interface program alapján kell megvalósítani, hisz ezzel a programmal nyerte meg Kassa a szlovákiai pályázatot. Ez év áprilisában az Európai Bizottság elvégezte a program felkészültségének vizsgálatát, s ennek alapján Kassa Melina Mercouri Díjban részesült, ami másfél millió euró pénztalonnal jár. A Melina Mercouri Díj elnyerése annyit jelent, hogy a város alkalmas az Európa Kulturális Fővárosa címre, és sikeresen készül a 2013-as évre. A projekt alapvető célja a város átalakítása iparvárossból kulturális és kreatív várossá, ennek keretében négy alapvető tervezetet dolgoztak ki, önálló tartalommal.

Hogyan folynak az előkészületek és milyen lendületet vett Kassa erre, a város történetében is jelentős eseményre, erről a város magisztrátusán Renáta Lenártová főpolgármester-helyettesnél, az Európa Kulturális Fővárosa program szervezésének biztosánál érdeklődtem.

– Közeleg a 2012-es év vége, de a város területén még most is számos építkezés folyik, uniós forrásokból új kulturális intézmények épülnek. Mi lesz ezekkel a létesítményekkel, 2013 után ki fogja fenntartani és működtetni őket, lesz erre a városnak pénze?

– 2013 után nem ér véget a világ, va-

Renáta Lenártová

lójában akkor fog minden igazán elkezdődni. 2013 Kassa átváltozásának kezdete lesz, a kiépített kulturális infrastruktúra a város lakosságát fogja szolgálni. Hiszen nem egy alkalmi, csupán 2013-ra készített programról van szó, hanem egy olyan kulturális hálózat jön létre, amely a jövőben állandó jelleggel Kassa kultúráját fogja szolgálni. A legnagyobb beruházás egy katonai objektum, a kaszárnnyak Kultúrparkká történő átalakítása. Itt több pavilonban sokrétű kulturális infrastruktúrát hozunk létre, kiállítótermeteket, kreatív inkubátort, s lesz egy érdekes projekt, amit a 2013 elnevezésű koalícióval közösen építünk

ki, ennek fő védnöke a kassai U.S. Steel vállalat és a kassai Műszaki Egyetem, s az állandó tárlat a Kreatív Gyár elnevezést kapja. A közép- és főiskolás diákok oktatását fogja szolgálni, s itt szemléltetjük a vasmű gyártási folyamatait. Szlovákiában egy egyedülálló projektről van szó. A Kultúrparkban megépül az autentikus kultúra háza is. Ebben népviseleti múzeum létesül, népművészeti mesterségek és a szlovákiai népművészeti hagyományok kerülnek bemutatásra, továbbá tervezzük a gyermekkönyvek múzeumának a kialakítását is, ami ismét csak egyedi dolog, mivel Szlovákiában csak Kassának van gyermekkönyvtára. Természetesen, a Kultúrpark hangversenyeknek is ott-hont ad majd, felépül benne egy nagy koncertterem, s helyet biztosítunk különféle workshopoknak, bemutatóknak. Minden pavilonnak meglesz a specifikus küldetése.

– Kassának jelentős magyar történelmi múltja van, s bár a város magyar lakossága az utóbbi években csökkent, mégis: az Európa Kulturális Fővárosa évére milyen magyar programokkal készülnek?

– Minden bizonnyal azért sikerült Kassának elnyerni az Európa Kulturális Fővárosa címet, mert Kassa multikulturális, többnemzetiségű és sokfélekezű város. A város lakói tudatosítják, hogy a szlovákokon kívül néhány nemzeti kisebbség is él a városban, köztük a magyaroknak jelentős helyük és képviselőjük van, ami Kassán már megszokott és természetes. Programunk két jelentős alakjának magyar, vagy kassai magyar gyökerei vannak, s ez a világhírű író, Márai Sándor, s az ugyancsak neves építész, Öelschléger Lajos. A magyar történelem összefonódik Kassával. A Márai Sándor projekt

Az uszoda átépítése Múcsarnokká Kassán

keretében uniós forrásokból felújítottuk az író emlékszobáját, s ebben segítségünkre volt a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum, amely kiállítási tárgyakat adományozott. Az idén rendeztük meg első ízben a Sokszínűség elnevezésű fesztivált, amely a nemzetiségek kultúrájának megismertetését szolgálja, s itt bemutatkoztak a kassai magyarok is. Városunk vezetői ez év szeptemberében együttműködési memorandumot írtak alá Miskolc város vezetőivel, mely tartalmazza Kassa - Európa Kulturális Fővárosa Magyarországon történő propagálását is, s e téren nagyon intenzív munka folyik jelenleg is. Három héttel ezelőtt megrendeztük városunkban Miskolc napjait, ahol a kulturális műsorokon kívül gasztronómiai, borászati és idegenforgalmi bemutkozások is voltak.

A határon átnyúló kapcsolatok keretében Miskolcon kívül Abaujszántó várossal is együttműködünk, hisz Kassa történetének folyamán szőlőterületekkel rendelkezett Abaujszántón. Egy határon átnyúló projekt megvalósítását tervezzük, ahol a tokaji borútát szeretnénk ismertté tenni. Ennek a tervezetnek a fő partnere Kassa városa. Abaujszántón egy borház fog felépülni, és a Kassa elnevezésű dülő szőlőit – amelyek a régi időkben a város tulajdonát képezték – városunk ismét visszakapja. Miskolc is részt vesz ebben a projektben. Nálunk, Kassán, a déli kapunál feltárt tavernákban bormúzeumot alakítunk ki, és természetesen további kísérőrendezvények is lesznek.

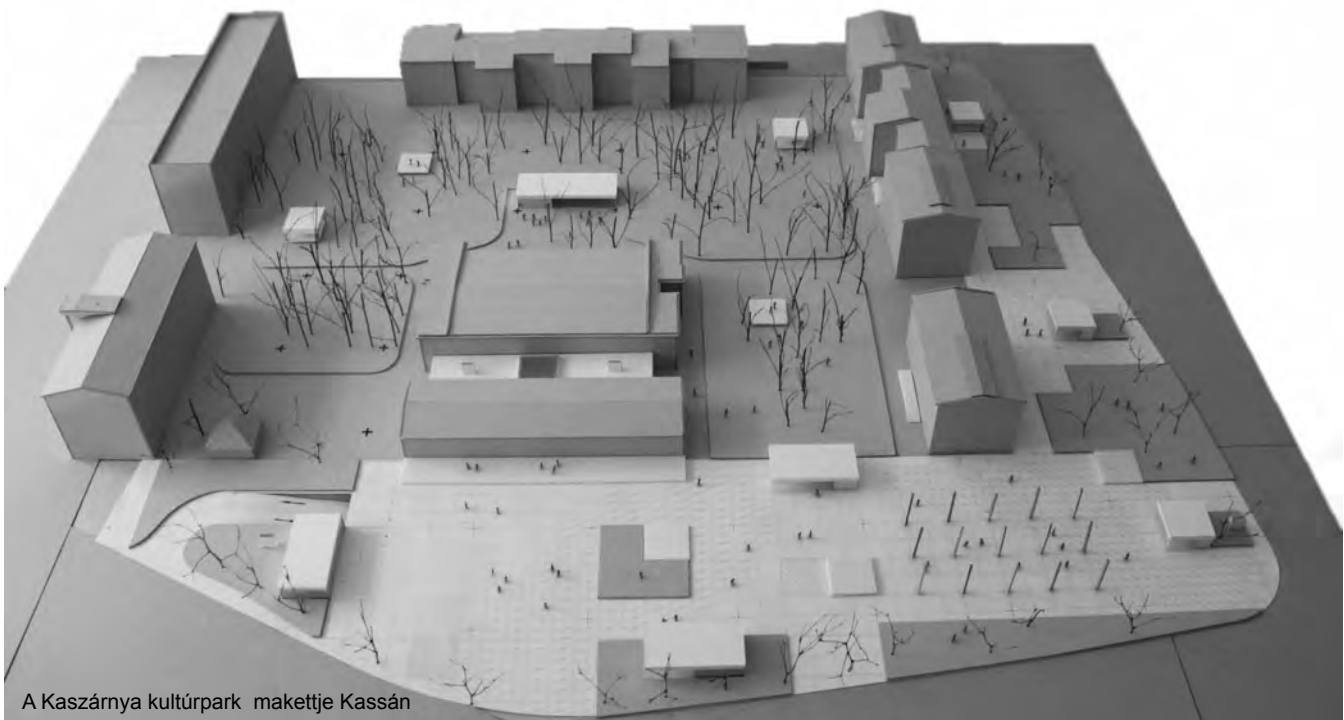
Felújítják a mesterségek utcáját, a Fazekas utcát is

A polgármester-helyettes asszony azonban kitért válaszában az elől a kérdés elől, miként lesz jelen Kassa Európa Kulturális Fővárosa programjában a kassai magyar közösség. A városban működik magyar hivatásos színház, évtizedek óta meghatározó szerepe van a kulturális élet szervezésében a Csemadoknak, s a rendszerváltás óta számos civil szervezet tevékenysége indult be, hogy csak egy néhányat említek közülük: a Kassai Polgári Klub, a Henszlmann Imre Történelmi Társaság, a Rovás Polgári Társulás, a Keresztény Értelmiségi Közösség, amely a városközpontban közadakozásból felépítette az impozáns Szent Gellért evangélicus központot. Ezek tevékenysége

és bemutatkozása kimaradt a hivatalos programból.

Hogy mégsem telik el a jövő év teljesen magyar műsorok nélkül, az elsősorban Kassa – Miskolc testvérvárosi kapcsolatnak köszönhető. Így Magyarországról, magyar pénzen importált színházi, zenei és képzőművészeti programok kerülnek Kassára és a tágabb régióba. És köszönet illeti a Kassai Magyar Főkonzulátus rendkívüli igyekezetét és aktivitását is, hogy mégis lesznek, ha nem is a hivatalos program keretében, színvonalas és tartalmas magyar programok is Kassán 2013-ban, az Európa Kulturális Fővárosa eseményeinek évében.

Havasi Péter

A Kaszárnya kultúrpark makettje Kassán

Az önkormányzatok gazdasági feladatai az I. negyedévben

A 2013-as év gazdasági szempontból komoly feladatok elé állítja az önkormányzatokat. A szlovák gazdasági helyzet, valamint az egész Európai Unió gazdasági helyzete arra készíti a tagállamok kormányait, hogy hathatós intézkedéseket hozzanak, melyek révén konszolidálni tudják költségvetési gazdálkodásukat. Mivel az önkormányzatok költségvetése kapcsolódik az állami költségvetési mutatókra, az állam megszorító intézkedései befolyásolják az önkormányzati gazdálkodást is.

Annak érdekében, hogy a falvak és városok folyamatos eladósodása csökkenjen, megegyezés született memorandum formájában a Szlovák Köztársaság Kormánya, valamint a Szlovákiai Falvak és a Városok Szövetsége (ZMOS) között. A memorandum értelmében az önkormányzatok felvállalták, hogy a 2013-as évi költségvetésükben 15 százalékkal csökkentik folyó kiadásait. Ez a csökkentés 5-százalékos személyi kiadáscsökkentéssel, valamint 10-százalékos dologi kiadáscsökkentéssel (vásárlások és szolgáltatások) számol. Mivel már az előző időszakban is érezhető volt a gazdasági válság hatása, melynek minimalizálása érdekében az önkormányzatok igyekeztek feltárni és megtalálni a tartalékaikat, megszorító intézkedéseket léptettek életbe, egy újabb 15 százalékos kiadáscsökkentés komoly feladat az önkormányzati gazdálkodásban.

A 2013-as év költségvetésével összefügg, és a költségvetési bevételek szempontjából lényeges dolog, hogy

2013 januárjától változás áll be az iskolai finanszírozásában is. Ez a változás a megosztott adókban is megnyilvánul. Lényege, hogy az egy gyerekre eső normatív összeget azok az önkormányzatok kapják majd meg, ahol a gyermeknek az állandó lakhelye van. Tehát nem az az önkormányzat, amely működteti a szabadidő-központokat, zeneiskolákat, nyelviskolákat vagy óvodákat, hanem az a község, ahol a gyermek állandó lakhelyre van bejelentve. (A gyermek lakhelye szerinti önkormányzat a normatívát annak alapján fogja intézménynek folyósítani, hogy a gyermek hová iratkozott be.)

A **költségvetés** jóváhagyása általában a költségvetési év utolsó negyedében történik. Abban az esetben, ha az önkormányzatoknak nem sikerül a törvény által megszabott struktúrában összeállítani (folyó költségvetés, tőkekiadások és pénzügyi műveletek költségvetése), és a képviselőtestülettel december végéig jóváhagyatni a következő év költségvetését, ez a feladat átvivődik a következő évre. Ez egyben azt is jelenti, hogy úgynevezett költségvetési provizórium lép életbe. Lényege, hogy a gazdálkodás az előző évben jóváhagyott költségvetésből indul ki bizonyos megszorításokkal (pl. nem lehet új beruházást elkezdni, a kiadások nem léphetik túl havonként az előző év összkiadásainak 1/12-ét). A provizórium addig tart, amíg a képviselőtestület nem hagyja jóvá a költségvetést. Ezt követően a provizórium alatti gazdálkodás bevételeit és kiadásait el kell számolni a jóváhagyott költségvetéssel. Gazdál-

kodási szempontból mindenképp előnyösebb az előző évben jóváhagyatni a következő év költségvetését. Ehhez viszont az szükséges, hogy az önkormányzatoknak releváns információi legyenek mind a bevételek, mind a kiadások várható alakulásáról.

A gazdasági év elteltével az elmúlt időszakot le kell zárni, és ki kell értékelni. Az előző év költségvetési gazdálkodásának a kiértékelése és a könyvelési zárás elkészítése az első negyedév legfontosabb feladatai közé tartozik.

A **könyvelési zárás** összeállítását a Törvénytár 431/2002. számú, a könyvelésről szóló törvénye és hatályos módosításai együtt szabályozzák. Ezen kívül az önkormányzatoknak még figyelembe kell venniük a Szlovák Pénzügyminisztérium 24 501/2003-92. számú rendeletét és annak módosításait, mely az önkormányzatok részére meghatározza a könyvelési folyamatokat, összefüggéseket és a könyvelés szabályzatát, valamint a 1407/2003-92. számú pénzügyminisztériumi rendeletet és későbbi módosításait, mely a községek és falvak részére a könyvelési zárással kapcsolatos alapinformációkat taglalja. A könyvelési zárlat a könyvelési törvény 17. paragrafusának első bekezdése értelmében egy strukturált áttekintés azokról a tényekről, melyek a könyvelés tárgyát képezik. Végző soron a lényege az, hogy a könyvelési zárlat megbízható és valós képet nyújtson az egész éves gazdálkodásról, az önkormányzat gazdasági és pénzügyi helyzetéről.

Fontos része a zárási folyamatnak a leltározás és annak kiértékelése. A leltározásnak az összes önkormányzati vagyonra ki kell terjednie, tehát arra a vagyonra is, amit az önkormányzatok bérbé vagy pedig kezelésbe adtak más jogi személyek, vagy pedig természetes személyek – vállalkozók – részére. A leltározást a könyvelési törvény (Tt. 431/2002.) szabályozza. A végleges jóváhagyott leltározási jegyzék nélkülözhetetlen része a zárási folyamatnak, melynek jelentősége abban nyilvánul meg, hogy alátámasztja a könyvelésben kimutatott vagyon helyességét.

Ez a folyamat, tehát a zárás, melynek végeredménye a könyvelési zárlat elkészítése (az év végi könyvelési kimutatások: mérleg, kimutatás a bevételekről

és a kiadásokról, megjegyzések), az első fontos gazdasági feladat. Az önkormányzatok, valamint az általuk alapított költségvetési és járulékos szervezetek, a minisztériumi rendelet alapján kötelesek összesítés céljából a könyvelési zárlatot meghatározott időben az illetékes adóhivatalnál leadni. Ez az időpont január végére és február első felére tehető, tehát nem egyezik meg a versenyszférára általánosan vonatkozó határidővel, ami március 31-e. Az önkormányzatoknak még a könyvelési zárlat végleges verziójának elkészítése és leadása előtt egyeztetniük kell az általuk alapított szervezetekkel, hogy a köztük lévő gazdasági kapcsolat azonosan legyen kimutatva. Az adóbevallást, ugyanúgy, mint a többi jogi személynek, március végéig (amennyiben nincs halasztás bejelentve) kell leadni az adóhivatalokban.

A zárással kapcsolatosan nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy azok az önkormányzatok, melyeknek részese-désük van vállalkozásokban (pl. kft.-ben, részvénytársaságban), ki kell kérniük azokat az adatokat (amennyiben vannak), melyek befolyásolják az önkormányzat zárását.

Fontos tényező, hogy a **könyvelési zárlást könyvvizsgálóval jóvá kell hagyni**. Az auditálás legkésőbbi időpontja a következő év vége.

A Törvénytar 583/2004. számú, a területi önkormányzatok költségvetési szabályzatáról szóló törvénye és hatályos módosításai értelmében a gazdasági év eltelte után az önkormányzatok

kötelesek zárszámadást készíteni. A zárszámadás összeállítását az említett törvény 16. paragrafusa szabályozza. A zárszámadás pontos képet ad a az előző év költségvetési gazdálkodásáról. Elkészítéséhez szükséges, hogy az önkormányzat pénzügyi elszámolást készítsen, rendezze pénzügyi kapcsolatait az általa alapított vagy létrehozott szervezetekkel, jogi és természetes személyekkel-vállalkozókkal, akik az önkormányzattól támogatást kaptak, valamint az állami költségvetéssel és a megyei önkormányzattal.

A zárszámadás az önkormányzati gazdálkodás összes területét érinti. Tartalmazza a költségvetés kiértékelését, a mérleg magyarázatát, az adósságok összetételét. Amennyiben az önkormányzathoz támogatott szervezetek is tartoznak, a zárszámadás érinti ezen szervezetek előző évben elért eredményeit és legfontosabb gazdasági mutatóit. Ha az önkormányzat vállalkozással is foglalkozik, akkor az ebből a tevékenységből adódó költségek és nyereségek is a zárszámadás összetevői.

A zárszámadás meghatározó része a **költségvetés pénzügyi kiértékelése**. A költségvetési gazdálkodás költségvetési többlettel vagy pedig költségvetési hiánnyal zárul. A költségvetési többlet nem azonos a könyvelési nyereséggel. Amennyiben a költségvetési gazdálkodás költségvetési többlettel zárul, az önkormányzat köteles minimálisan a többlet 10-százalékos értékében tartalékalapot képezni. A költségvetési többlet felhasználásáról, a tartalékalap

képzéséről, valamint a költségvetési hiány fedezéséről mindig a képviselőtestület dönt.

Mivel a zárszámadás az önkormányzati gazdálkodás legfontosabb dokumentumai közé tartozik, kidolgozására megfelelő figyelmet és időt kell fordítani, és a testületbeli elfogadása előtt, minimálisan 15 napra nyilvános vitára kell bocsátani.

A zárszámadás nem azonos az éves gazdasági jelentéssel. A zárszámadás kidolgozására a Tt. 583/2004. számú törvénye kötelezi az önkormányzatokat, az éves gazdasági jelentés kidolgozására pedig a könyvelési törvény (Tt. 431/2002. sz.). Jelentős különbség a két gazdasági anyag között az, hogy az éves gazdasági jelentést a képviselőtestületnek nem kell jóváhagynia. Tartalmát tételesen határozza meg a törvény. Az alábbiakból kitűnik, hogy az első negyedévben az önkormányzatok legfontosabb feladatai közé az előző év eredményeinek feldolgozása és ezeknek a törvények által megszabott struktúrába való rendezése tartozik (könyvelési zárlat, zárszámadás, éves gazdasági jelentés, programok szerinti költségvetési kiértékelés, pénzügyi kiértékelés). Ide sorolható még – amennyiben az előző évben nem lett jóváhagyva – az éves költségvetés kidolgozása.

Gazdasági szempontból az önkormányzatok legfontosabb feladatai közé tartozik a folyamatos költségvetési gazdálkodás bebiztosítása.

Lelkes János

Önkormányzati köteleességek a szociális ellátásban

A Tt. 305/2005. számú, a gyermekvédelemről és szociális gondnokságról szóló törvénye 65. §-ának 1. bekezdése, valamint egyes más törvények kiegészítéséről és módosításáról szóló jogszabály értelmében a község köteles költségvetéséből pénzeszközöket elkülöníteni a gyermekek családi viszonyainak rendezésére, beleértve a lakhatási feltételek megteremtésének és a szociális helyzet rendezésének elősegítését is, amennyiben a gyermek szülője, vagy az a személy, aki a gyermekről gondoskodik, azon község lakosa, ahol a gyermek életvitelszerűen tartózkodik, vagy ahol legálább egy éven át életvitelszerűen tartózkodott azt megelőző-

en, hogy intézeti elhelyezésbe került bírósági döntés alapján. Ezen rendelkezés értelmében a község csak akkor válik kötelessé pénzeszközök elkülönítésére költségvetésében a családi viszonyok rendezésére és helyreállítására, ha:

- a szülő vagy a gyermekről személyesen gondoskodó személy annak a községnek a lakosa, amelynek területén a gyermek életvitelszerűen tartózkodik, vagyis állandó lakhelyre, átmeneti lakhelyre van bejelentve, vagy állandó tartózkodási engedélye van a Szlovák Köztársaság területére vonatkozóan, és

- a gyermek bizonyíthatóan, legalább egy éven át a gyermekotthoni elhelyezést megelőzően a község területén tartózkodott.

Annak eldöntéséhez, hogy a község köteles-e pénzeszközöket elkülöníteni költségvetésében a családi viszonyok rendezésére és helyreállítására, döntő jelentőségű a gyermek gyermekotthoni elhelyezésének napját megelőző egy naptári év.

Ha az idézett törvény 65. §-a 1. bekezdésének rendelkezései teljesültek, a község köteles a gyermek gyermekotthoni elhelyezését követően költségvetésében elkülöníteni a pénzeszközöket a gyermek családi viszonyainak helyreállítására, beleértve a lakhatási feltételeket és a szociális feltételeket is. Amennyiben a pénzt lehetetlen vagy nem célszerű a családi viszonyok helyreállítására és rendezésére fordítani, a község ezt a pénzt arra is fordíthatja, hogy megfelelő természetes személyt keres, és őt bízta meg a gyermekről való személyes gondoskodással, valamint a megfelelő családi környezet biztosításával. Az elkülönített pénzesz-szeg felhasználásának módját a község általános érvényű önkormányzati rendeletben szabályozza.

A Tt. 305/2005. számú törvénye 65. §-ának 5. bekezdése szabályozza, miként lehet pénzügyi támogatást nyújtani a gyermeknek jövőbeni önálló élete elősegítése céljából. A község akkor köteles a gyermeknek otthonteremtési támogatást (ún. takarékosági támogatást) nyújtani, ha a Tt. 305/2005. számú törvénye 65. §-ának 5. bekezdésében taglalt feltételek mindegyike teljesül. Ez azt jelenti, hogy a község csak abban az esetben köteles a gyermeknek takarékosági támogatást folyósítani, ha:

- egy évvel a gyermekotthoni elhelyezést követően sem sikerül rendezni és helyreállítani a gyermek családi viszonyait, és

- a község nem különített el a 65. § 1. bekezdése szerint pénzeszeget, vagy az elkülönített pénzeszeget nem arra fordította, hogy megfelelő természetes személyt keressen, és őt bízta meg a gyermekről való személyes gondoskodással, valamint a megfelelő családi környezet biztosításával a 65. § 2. bekezdése szerint, valamint

- ha a község bizonyíthatóan nem hajtott végre intézkedéseket a 10. § 1. bekezdésének a) vagy b) pontja, illetve a 11. § 1. bekezdése szerint, a gyermek és családja helyzetének, nevelési, családi problémái kiküszöbölése érdekében, legalább egy éven át a gyermek gyermekotthoni elhelyezését követően.

Nem köteles viszont a község a gyermeknek otthonteremtési támogatást folyósítani, ha:

- ha a gyermek gyermekotthoni elhelyezését megelőző legalább egy éven át bizonyíthatóan intézkedéseket hajtott végre a 10. § 1. bekezdésének a) vagy b) pontja, illetve a 11. § 1. bekezdése szerint (itt főként a szülői jogok és kötelességek gyakorlásának elsajátítását, a család szerepének tudatosítását, a házastársak kapcsolatának szilárdítását, a szülő-gyermek viszony alakítását célzó képzések szervezése vagy közvetítése jön számításba, valamint a problémamegoldó képességek és új helyzetekhez való alkalmazkodási készségek fejlesztése, a szociálpatológiai jelenségek megelőzését célzó programok és tevékenységek, a gyermekvédelem és szociális gondnokság-felügyelet alkalmazása a gyermek és a felnőtt személy lélektani fejlődését kedvezőtlenül befolyásoló jelenségek kiküszöbölése vagy mérséklése ellen), és

- az elkülönített pénzeszeget vagy arra fordította, hogy rendezze és megújítsa a gyermek családi viszonyait, beleértve a lakhatási feltételeket és a gyermek szociális feltételeit, vagy hogy megfelelő természetes személyt keressen és bízta meg a gyermekről való személyes gondoskodással, valamint a megfelelő családpótló környezet biztosításával, valamint

- a gyermek szülője vagy a gyermekről

gondoskodó személy bizonyíthatóan elutasította a község segítségét a gyermek gyermekotthoni elhelyezését megelőzően, legalább egy éven át, vagy

- a község írásos dokumentumaiban a gyermekről és a családról bizonyíthatóan nem vezettek gyermekvédelmi beavatkozás és szociális gondnokság szükségességéről ügyiratot az idézett törvény 10. § 1. bekezdésének a) és b), vagy a 11. § 1. bekezdése értelmében, a gyermek bírósági döntéssel történt gyermekotthoni elhelyezését megelőző egy éven át.

Ha teljesülnek a Tt. 305/2005. számú, a gyermekvédelemről és szociális gondnokságról szóló törvénye 65. §-ában lefektetett feltételek, a gyermekotthonban elhelyezett gyermeknek joga van megtakarítás készítésére, tekintet nélkül arra, hogy a szülei vagy a hozzá közel álló más személyek érdeklődést mutatnak-e iránta, vagy nem, megteremtik-e a feltételeket az otthonába való visszatérésre vagy nem, teljesítik-e eltartási kötelezettségüket vagy nem.

A Tt. 305/2005. számú, a gyermekvédelemről és szociális gondnokságról szóló törvénye 65. §-ának 5. bekezdése értelmében a községnek nem keletkezik a gyermek gyermekotthoni elhelyezésének napjától számított egy évnél rövidebb időn belül otthonteremtési támogatási kötelessége. Ha teljesülnek a Tt. 305/2005. számú törvénye 5. bekezdésében lefektetett feltételek, a község köteles ezt a hozzájárulást folyósítani attól a naptári hónaptól kezdve, amelyben a gyermekotthon jelenti, hogy e célra személyi számlát vagy betétkönyvet nyitott a gyermeknek.

Ha a község nem teljesíti törvényi kötelességét, a gyermek a követelését bírósági úton is érvényesítheti; az ilyen gyermek nevében a bírósági keretet a törvényes képviselője, például a gyámja vagy a kirendelt pártfogója nyújtja be. Tekintettel arra, hogy a gyermek nagykorúságának elérése előtt a 65. § 8. bekezdése megköveteli a község bejegyzését a számlán lévő összeggel való manipulálás során, a gyermeknek nem kell feltétlenül bíróság által kirendelt vagyoni ügygondnokának lennie. Vagyoni ügygondnokot a gyermeknek olyan esetben rendelnek ki, ha a gyermek vagyonával gazdálkodni kell, és vagyonhoz fűződő jogai a vagyon

működése során veszélyben vannak, miközben a szülő vagy gyám (pártfogó) maga nem teszi meg a szükséges lépéseket a gyermek vagyonának megvédése érdekében. A családjogi törvény 33. §-ának 1. bekezdése megköveteli a vagyonjogi ügygondnok kirendelését azon tény bizonyítás érdekében, hogy a gyermek vagyonjogi érdekei veszélyben forognak, nem csupán lehetséges veszélyről van szó.

A gyermek jövőbeli önálló életvezetését támogató pénzeszközök felhasználásáról nem lehet általános érvényű önkormányzati rendelettel dönteni, mivel ezek a pénzeszközök a gyermek személyi számlájára vagy betétkönyvére történt átutalást követően a gyermek vagyonát képezik. A gyermek vagyonának felhasználási módjáról a gyermek törvényes képviselője, gyámja vagy pártfogója dönthet, a nagykorúság elérését követően pedig maga a gyermek. Ha a községnek egyszer kötelezettsége keletkezett arra, hogy otthoneremtési támogatást nyújtson a gyermeknek, az csak az intézeti gondoskodás megszűntével szűnik meg, oly módon, ahogyan azt az idézett törvény 65. §-ának 8. bekezdése részletezi. Az otthoneremtési támogatás folyósítása megszüntetésének egyik oka az is, ha a gyermek nevelőszülői gondoskodásba kerül, családi környezetbe. A Tt. 305/2005. számú

törvény céljaira a családpótló családi környezet közvetítésének tekintendő a nevelőszülői gondoskodás vagy az örökbefogadás biztosítása is. A gyermek családban történő elhelyezése a gyermek elhelyezéséről szóló bírósági döntéssel az örökbefogadást megelőző anyagi jogi feltétele az örökbefogadásnak. A Tt. 305/2005. számú törvény értelmében tehát a gyermek ezen elhelyezését családpótló családi környezetben történt elhelyezésnek lehet tekinteni.

Ha tehát a községnek otthoneremtési támogatási kötelezettsége keletkezett, és a gyermeket ezt követően örökbefogadási gondoskodásba helyezték el, a község már nem köteles a gyermeknek az otthoneremtési támogatást folyósítani. Amennyiben azonban úgy alakul a helyzet, hogy a gyermek örökbefogadására nem kerül sor, ezért a gyermek visszakerül a gyermekotthonba, újra intézményi gondoskodásba részesül, mivel azt a bíróság nem szüntette meg. Ilyen esetben felülül a község otthoneremtési támogatási kötelezettsége is azon naptári hónaptól kezdve, amelyben ismételt megkezdődött az intézményi gondoskodás.

Az információcsere az elrendelt intézményi ellátásba vett gyermekről annak egyéni személyiségfejlesztési tervén keresztül történik, melyet a Tt. 305/2005. sz. törvénye 55. §-ának 1.

bekezdése szerint a gyermekotthon dolgoz ki. Ennek része a gyermeket és családját érintő szociális munkaterv is, melyet a gyermekotthon a községgel, a gyermekvédelmi hatósággal és a szociális gondnoksággal, vagy más, akkreditált alannyal közösen dolgoz ki. A tervet félévente felülvizsgálják, s összhangban kell állnia a gyermek családjában kifejtett szociális munka tervével, melyet a Tt. 305/2005. sz. törvénye 32. §-ának 3. bekezdése értelmében a gyermekvédelmi és szociális gondnoksági hatóságok dolgoznak ki, együtt a községgel és a bírósági döntés végrehajtására kijelölt intézménnyel vagy akkreditált jogalannyal.

Az otthoneremtési támogatásra keletkező igény elbírálásakor a bíróságnak a gyermek intézeti elhelyezését elrendelő jogerős ítéletéből kell kiindulni, és meg kell különböztetni:

- 1) azokat a gyermekeket, akiknek a gyermekotthoni elhelyezését jogerős bírósági ítélettel rendelték el még 2006. 1. 1-je előtt (ezeknek a gyermekeknek nem keletkezett otthoneremtési támogatási jogigényük a Tt. 305/2005. sz. törvénye 100. §-ának 19. bekezdése szerint),
- 2) azokat a gyermekeket, akiknek a gyermekotthoni elhelyezését jogerős bírósági ítélettel rendelték el még 2006. 1. 1-je és 2007. 12. 31-e között (ezeknek a gyermekeknek az esetében a Tt. 305/2005. sz. törvénye 100. §-ának 1. bekezdése szerint kell eljárni, melynek értelmében, ha a 2008. 12. 31-én hatályos törvény értelmében volt jogigényük otthoneremtési támogatásra, akkor azt megkapják 2008. 12. 31-ét követően is),
- 3) azokat a gyermekeket, azokat a gyermekeket, akiknek a gyermekotthoni elhelyezését jogerős bírósági ítélettel rendelték el 2007. 12. 31-e után (esetükben a Tt. 305/2005. sz. törvénye 65. §-a szerint kell eljárni).

JUDr. Vontszemű Livia

A szerző a Dunaszerdahelyi Munka-, Szociális és Családügyi Központ szociális és családjogi szakosztályának igazgatója

(A www.onkormanyzas.sk honlapon a Rendelet/Minták menüpont alatt kényelvű űrlapok is találhatóak a gyermekvédelmi támogatások igényléséhez.)

Az oktatás a külhoni magyarság életében a legmeghatározóbb tényező

2012 a külhoni magyar óvodák éve volt, 2013 a külhoni kisiskolák éve lesz

„Az oktatási intézmények egyrészt a tanulók képzését szolgálják, másrészt pedig a nemzeti szocializáció legfontosabb színterei. Ugyanakkor, és ez legalább annyira fontos: az oktatás szolgáltatás is, amely a külhoni magyarok munkaerő-piaci helyzetét erősíti. [...] A magyar állam az utóbbi húsz évben kiemelten támogatta a külhoni magyarok anyanyelven történő oktatását. A korábbi, oktatásra vonatkozó támogatások és programok nagymértékben hozzájárultak a külhoni közösségek oktatási rendszerének fenntartásához és fejlődéséhez. Ugyanakkor látni kell, hogy a magyar állam nem képes fenntartani és működtetni a külhoni magyar oktatási rendszert. Ez alapvetően a többségi államok feladata, amelynek a külhoni magyarok adófizető állampolgárai. A magyar államnak azokat a plusz forrásokat kell biztosítania, amelyek vonzóvá és valóban működőképesé teszik a magyar nyelvű oktatást.”

(Magyar nemzetpolitikai – A nemzetpolitikai stratégia kerete 33. oldal)

A fent idézett stratégiai dokumentumokban – amelyet a Magyar Állandó Értekezlet plenáris ülése 2011 novemberében egyhangúlag elfogadott – is leszögeztük, hogy az oktatás a külhoni magyarság életében az egyik legmeghatározóbb tényező. A külhoni közösségek valamennyi tagját érinti, hiszen közvetlenül vagy közvetve mindenki része ennek a rendszernek: része közvetlenül a gyermek, aki az oktatási intézménybe jár, de ugyanúgy része közvetve a szülő, a testvér és a nagyszülő

is, valamint valamennyien, akik a gyermek környezetében élnek.

Az anyanyelvi oktatás választása döntés kérdése. Döntés egyrészt a mellett, hogy az oktatási intézménybe iratkozót az anyanyelvi közösség tagjaként kíván élni, itt kívánja barátait, társait megtalálni, itt kívánja a közösség élményét megtapasztalni. A saját kultúra biztonságos környezete az a közeg, amelyben ez valamennyi egyén számára maradéktalanul teljesülhet, hiszen az a biztonság és a bizalom érzését adja az egyén számára. A biztonság és a bizalom pedig a stabilitáshoz járul hozzá, amely gyermekkorban az egészséges fejlődéshez nélkülözhetetlen, és kihat a kisgyermek egész életére.

Pszichológiai kutatások is alátámasztják, hogy a kisgyermek és szülő kapcsolatában a gyermek fejlődésének első állomása a bizalom kialakulása. A magyar anyanyelvű gyermekek számára az első állomásnál, amikor kilépnek a család védőburkából, az első oktatási intézmény megválasztásánál az anyanyelv, a kultúra ismerős közege teheti zökkenőmentessé a gyermek beilleszkedését, majd pedig e környezet biztosíthatja sikeres fejlődését.

Sok esetben halljuk azt, hogy a szülők boldogulása érdekében többségi tan nyelvű intézménybe íratják gyermeküket. Ez tévhit! Bizonyított tény ugyanis, hogy csak a saját kultúra biztonságos környezetében szocializálódott gyermek lehet igazán sikeres, mentálisan felkészült az élet kihívásaira. Nemzet-

közi kutatások támasztják alá, hogy mindenki csak anyanyelvén tudja kibontakoztatni a benne rejlő tehetséget, adottságok teljességét.

A fenti gondolatmenetet követve 2012-ben a Nemzetpolitikai Államtitkárság tematikus programsorozatát indított. A programsorozat első részeként idén meghirdette a 2012 a külhoni magyar óvodák éve programot. A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. 100 millió forintot különített el a programra. Programelemeinket a külhoni magyar szakemberek javaslatai alapján dolgoztuk ki, hogy vonzóvá tegyük a magyar nevelési nyelvű óvodai intézményeket. Programelemeink a hosszú távú eredményességet célozták, támogatásunkat a minőségi oktatás megteremtésére, erősítésére, a nemzeti identitás megtartásában kulcsszerepet játszó pedagógusok munkájának elismerésére és segítésére, valamint a kisgyermek és szülei élményszerű megszólítására fordítottuk. A Nemzetpolitikai Kutatóintézet Kárpát-medencei szintű összehasonlító kutatást végzett a külhoni magyar nevelési nyelvű óvodák, az itt tanuló gyermekek és szülők alaposabb megismerése céljából, továbbá a gyermekeket beírató szülők elvárásairól, motivációiról.

Hisszük, hogy a minőségi oktatás, a munkájukat elhivatással végző pedagógusok képesek arra, hogy az anyanyelv talaján a családdal együtt a kisgyermekből sikeres, a munkaerő-piacon kiemelkedően helytálló felnőtteket neveljenek. Programunkkal mindezekre kívántuk felhívni a figyelmet, eloszlata-

va a szülőket sok esetben félrevezető tévhiteket.

Programunk során két jó gyakorlatot jártuk be a Kárpát-medencét. Az UNESCO által is elismert táncház-módszert átadó Timár Böskével és Mayer Orsolyával, valamint a népmesei kincsünket segítségül hívó meseszöveg elismert pedagógusával, Fábíán Évával és zenei kísérőjével, Szabó Zoltánnal összesen 12 ezer kilométert tettünk meg. 23 településre látogattunk el, ahol több mint 1500 gyermekkel, pedagógusokkal és szüleikkel személyesen is találkozhattunk.

A több mint harminc külföldi és magyarországi szakemberrel folytatott megbeszélés alapján olyan módszertani csomagot dolgoztunk ki, amely magában foglalja az eddig hiányzó óvodapedagógiai módszereket, de ugyanúgy eszközt ad a pedagógusok számára a szülők megszólítására, aktív bevonására, az eltérő képesség- és készségszintű gyermekek fejlesztésére, nemzeti hagyományaink átadására is.

Módszertani csomagunkat, több mint 3500 darabot, a Kárpát-medence va-

lamennyi olyan óvodájába eljuttatjuk, ahol magyar nevelési nyelven (is) folyik az oktatás, nevelés. A csomag tartalmából 2012 júliusában 93 óvónő továbbképzését szerveztük meg, akik döntő többsége a szlovákvidékekről érkezett. Ez év őszén pedig – a külföldi magyar óvodapedagógusok kérésének megfelelően – valamennyi külföldi régióban helyi szinten is több száz óvónő sajátíthatott el magyarországi és helyi oktatók segítségével néhányat a csomag módszertanából. A módszertani csomag honlapunkról, a www.kulhoniovodak.hu oldalról is letölthető, így azt valamennyi pedagógus, éljen magyarként bárhol a világon, könnyedén megtanulhatja és alkalmazhatja.

Honlapunkon létrehoztuk továbbá a Külföldi Óvodák Közösségét, amely mint közösségi alkalmazás, egyének, intézmények és más területen dolgozó érdeklődők számára lehetőséget kínál a csatlakozásra, az együttgondolkodásra, a tapasztalatcserére, közös projektek elindítására.

Minden program csak akkor lehet sikeres, ha annak folyamatos fenntartása biztosított. Ezért a tudatosság, a fokoza-

tosság és a folyamatosság elve mentén tematikus programsorozatunkat a 2013 a külföldi magyar kisiskolások éve programunkkal folytatjuk. A programban helyet kap a 2012-es tematikus év folytatása is, hiszen kiemelten az óvoda és az iskola közti átmenet időszakára koncentrálnunk. Programunkban továbbá ugyanúgy hangsúlyos szerepet kap a közösségépítés, a helyi problémák orvoslása is.

Programjaink minden egyes eleme magában foglalja azt a gondolatmenetet, amely tisztázza, hogy Magyarországnak a külföldi magyarság szempontjából hosszú távon kell gondolkodnia, a korábbi jól bevált beavatkozásokat rendszerbe kell ágyaznia, célirányosan, alulról, tiszta alapokra, jól megalapozottan kell építkeznie. Az építkezésnél világosan kell látni, hogy a magyar államnak és a külföldi magyarságnak egyaránt feladata van. A vállalt feladatot összhangban, a rendelkezésre álló lehetőségeket felmérve és leghatékonyabban, ésszerűen felhasználva, közösen kell elvégeznünk.

Répás Zsuzsanna
helyettes államtitkár

A szlovákiai magyar kisiskolák helyzete és feladatai a közösségformálásban és az egyén boldogulásának folyamatában

Probléma a kisiskola?

A kisiskolák problémái és örömei felvetésekor azonnal eszembe jut a Kincskereső kisködmön Gergőjének iskolája, a kis Bice-bóca története. De élményekért nem kell messzire menni, szüleim iskolája és kedves emlékezete Joli kisasszonyra és Pongorác tanító úrra, a saját és gyermekeim tapasztalata segít a téma fel- és megidőzésében. Az emlékek mind a kisiskola nevelő, emberi melegéből indultak az egyetemig. Ezzel aláhúzva azt a tényt, hogy a kisiskola igenis „jellemformáló kohó” és tudja mindazt, sőt többet is, amit a teljes szervezettségű iskola tud. Ugyanis nem attól lesz valaki intelligens és az ismeretek birtokosa, hol járt iskolába, hanem attól, mit hozott a családból, milyen környezetben nevelkedett, kik és milyen tanítói voltak. Tanítói, nem

tanárai. Mert 10-éves korig már készen van a gyermek: alapkészségeinek fejlesztése lezárult, ami a jó tanító feladata. Innen már nem nagyon lehet elrontani. De az első 10 év, az meghatározó! **A fejlődésnek pedig semmi köze nincs a helyhez, de van a törődésnek, a szeretetnek, a biztonságnak, az odafigyelésnek, az emberi növelésnek és van a kiművelt akarati tulajdonságoknak.** Az én kisiskolám üzenete az volt, hogy legalább olyan légy, mint a szüleid, ha nem több. Emberségben, erkölcsben légy olyan, iskolázottságban, tudásban haladd meg őket. Hiszen ez rendben is van, minden generáció a másik vállára állva akar a csillagokba jutni.

Jelen írás nem kutatás alapján, hanem a szlovákiai magyar közoktatás formálásában eltelt közel 50 év tapasztalatát figyelmebe véve készült. Gerincét ez

a szempont határozza meg, illetve a nemzetközi és magyarországi kutatók által feltárt pedagógiai-szociológiai tanulságokból való merítés. A tanulmány elkészülésének célja: a szlovákiai magyar kisiskolák statisztikája alapján a helyzet elemzése társadalmi, oktatáspolitikai, finanszírozási, szociológiai, pedagógiai szempontok rendszerében. Az írás terjedelmét tekintve minden lényeges részt nem tud alaposan és mélységében végigjárni, azok külön tanulmányok és kutatások tárgyát képezhetnék.

A probléma, a kisiskolák létjogosultságának, hatékonyságának, a lokális társadalom formálásának kérdése nemcsak hogy megérne egy kutatást, hanem nagy adósságot is törlesztenénk vele, alapja lehetne a jövő és a boldogulás tervezésének. Hazánkban nem létezik

oktatáskutatás, nincs miről beszélni.

Az apró falvak széttagoltságával szemben az iskola biztosítja, megteremti azt a társadalmat összefogó és reprezentáló tudáskánont, viselkedési normát, közösségi és nemzeti identitástudatot, amely révén a nyugati és a magyar kultúra részévé válunk, azt a szellemi tőkét, amely közösségbe kapcsol, európaivá emel. A kisiskola kérdését vizsgálva a vidék lezülése elleni küzdelem a tét. Ha ez nem ér meg minden pénzt, miért él az ember? Lehet választani. A kisiskola a futóhomok megkötése, a falu bekapcsolása a tudás termelésébe, a közösség megtartása feladatának ellátásában.

Mi a kisiskola?

A kisiskola fogalmát Forray Katalin és Kozma Tamás definiálták, ami egyezik az UNESCO meghatározásával is: „A kisiskola olyan iskolát jelent, amelyben alapvetően osztatlan vagy részben osztott rendszerben folyik a tanítás egy-két tanítóval (Forray R. Katalin: A falusi kisiskolák helyzete, Oktatáskutató Intézet, Budapest, 1998; Kozma Tamás 1987). Szakmai értelemben az ilyen típusú iskolákra terjed ki a jelen tanulmány figyelme. Az iskolakörzetesítés a kistélepülések alapiskolája alsó tagozatára nem, vagy alig volt jellemző. A kisiskolák megszűnésének gyakorlata inkább a tanulóknak teljes szervezettségű iskolák általi elszívása, aminek kára mind a gyerekekre, mind a településre negatívan hat vissza. Jelen tanulmány nem tárgyalja a kis iskolák azon típusát (1-9. évfolyam), melyek gyermek-

létszáma pénzügyileg kérdésessé teszi azok hatékony működését.

Jövő-e a kisiskola? Tapasztalataim alapján sokszor értetlenül állottam azon kérdés és kérdező előtt, akinek a legnagyobb gondot az okozta, beadja-e a helyi kisiskolába gyermekét, vagy utaztassa naponta a körzeti iskolába. Szerintem a kisiskola problémája nem pedagógiai jellegű, sokkal inkább társadalmi, illetve gazdasági-pénzügyi. A dilemma legelső oka a cigány gyermekek magas aránya az iskolában és az összevont évfolyamokban történő nevelés (és a nevelés a fontos, amiben bennefoglaltatik az ismeretszerzés is). Hanem az iskola kapuján kilépve a probléma már nem létezik (vagy nem ilyen formában), mert a helyi közösség szorgalmas és henye embereket ismer, a munkához való hozzáállás szerint értékel.

A kisiskola gazdasági-pénzügyi problémája a kislétszámú iskolák fenn tartását érinti, ez pedig a fenntartó kompetenciájába tartozik. A kisiskola felszereltsége, ellátottsága semmiben nem különbözik bármely más iskolától. A hatékony munka alapja biztosított.

Az összevont évfolyamok a tanulószervezés szempontjából az ismeretek rögzítésére kiválóak: az alsó tagozat négy éve alatt valójában minden évfolyam anyagát újra ismételi a tanuló. Ez segíti a tudás elraktározást a hosszú távú memóriába, illetve erősen fejleszti a készségeket. Nagy előnye a kisiskolának, hogy egyéni bánás-

módban, fejlesztében részesülhetnek a tanulók, ami segíti az alapkészségek izmosodását, s erre a felső tagozat bátran építhet. Tehát adott a szintre hozás és a tehetséggondozás is a különböző szakörök szervezése révén. A kísérletező pedagógus projektjellegű foglalkozásokkal, újszerű megközelítéssel vonzóvá és eredményessé teheti a kisiskolát.

A szlovákiai magyar értelmiség általam ismert többsége kisiskolában kezdte tanulmányait. Szülőfalum - ahol emberemlékezet óta csak magyar kisiskola működik, de az emberemlékezet óta működik - specifikuma, hogy a többi településtől eltérően meglepően sok értelmiségit adott a szlovákiai magyar közösségnek. Családi és baráti körben beszédtema lett a jelenség. Okaira józanésszel nem, de némi helyismeret révén következtetni lehetett. A településnek ugyanis nincs jó termőföldje, ipara végtelmen. Itt másképp nem lehetett boldogulni, csak ha az egyén az előrejutás terveit erős akarattal, kellő elszántsággal és nyakas makacssággal meg akarta valósítani. A példa is vonzotta a jövőt tervező családokat: ha az egyiknek sikerült, miért ne sikerülne a másiknak is. Mínta pedig akadt szép számmal.

Tehát a település kisiskolájából kikerült gyermekek csak akkor nem állták meg helyüket, ha nem volt bennük kellő akarat, szorgalom, kitartás, erős családi elvárás és támogatás. Szerintem a jövő és a boldogulás ezeken az erényeken múlik, vagy bukik. Azt gondolom, ez a titok nyitja. Ehhez még párosulhat az is – mert a dolog azért nem ilyen szimpla egyszerű -, hogy az iskola példaértékű nevelői munkája vonzónak ítéltetett a helyi közösség részéről.

Ebből egyszerű következtetésként le lehetne szűrni, hogy az adott közösség látens és deklarált értékei, mintái meghatározóak, és erősen befolyásolnak családokat. Ugyanakkor az sem kizárt, hogy szerencsés génösszetétel folytán az egyén a család támogatása nélkül is ki tud törni és célba tud érni.

Népoktatás – az iskola, mint a társadalmi felzárkóztatás helyszíne

Minden esetben érdemes megvizsgálni a kisiskolák kialakulásának előzményeit, körülményeit, hogy megközelítsük a mai állapotok megértését.

Keletkezésük a XVI. században a török betöréssel és a lakosság megfogyatkozásával függött össze. A lakhelyüket elhagyó és a nehezen visszatelepülő gyér népesség a felperzselt, lepusztult településeket újjáépítette, létrehozta iskoláit, melyek egyházi iskolák voltak. A XVIII. században tapasztalva a nép nagy arányú analfabetizmusát, törvényekkel biztosították a közművelődést. Mária Terézia Ratio Educationese 1777-től a népoktatást „kormányprogrammá” tette az oktatás helyzetének szabályozásával. Ő fogalmazta meg először azt a felismerést, hogy az iskola feladata az egyén és az állam számára egyaránt hasznos polgárok nevelése, az emberformálás. Ennek megvalósítása érdekében írta elő, hogy mindenütt és minden iskolatípusban körülbelül ugyanazt kell tanítani, hogy milyen település milyen iskolát köteles kiállítani, mi legyen a tanítás tartalma, követelménye.

Eötvös József 1848-ban javaslatot nyújtott be az általános tankötelezettség és a népoktatás ingyenességének tárgyában. Az 1868. évi második népoktatási törvény valósította meg Eötvös gondolatát. A törvény előírta többek között: 6-12 évesek számára a mindennapos iskolai, a 12-15 évesek számára az ismétlődő iskolai tankötelezettséget.

A XIX. századi közállapotokat Eötvös József, Móricz Zsigmond írásai csak szemléltetni, visszaadni a legnagyobb művészettel sem tudják. Európa szívében ezen változtatni kellett. A felemelés egyik eszköze a kötelező népoktatás bevezetése volt. A XX. század első felében Klebelsberg Kuno rendelete (1925) a tanyasi, mezőgazdaságban dolgozó népesség közművelődésének szükségességét tűzte zászlajára. Ezen intézkedések nyomán keletkeztek a bokortanyák, az azokon és a kistelepüléseken (3-5 kilométer sugarú körben) létrehozott modern elemi iskolák, népiskolák a településforma jellegzetes nevelő-oktató intézményeként. A cél a tanyasi, falusi népességnek az oktatásba való „beterelése” volt az említett cél érdekében.

Hogy találkozott-e az intézkedés a népesség akaratával, erre szép számmal vannak pozitív és negatív példák is. Mindehhez hozzájárultak a falukutatók, néprajzgyűjtők a művelődés fontosságának meggyőzését sürgető, iskola-

propagálást segítő útjai is. Minderre ráerősítettek az Eötvös Kollégiumok nyomán a népi kollégiumok létrehozásával (a paraszti származású értelmiségi megteremtése), ami a XX. század legsikeresebb pedagógiai kísérlete volt, majd a népfőiskola mozgalom és Németh László pedagógiai kísérletei. Magyarországnak fontos volt a feudális állapotokból kiemelkedni, bizonyítani a magyarság életképességét, szellemi potenciálját, ugyanakkor nem elhanyagolható cél volt a szegénység megszüntetése, felszámolása sem.

A nemzetközi tapasztalatok és vizsgálatok tükrében – mind Amerikában, Ausztráliában, mind Közép-Kelet-Európában - a szórt településeken létrehozott iskola legfőbb küldetése a mezőgazdaságból élő népesség írástudatlanságának felszámolása volt.

Svédországban és Norvégiában gondos számítások, mérlegelések alapján döntenek ma is iskolanyitásról és -bezárásról. Számításba veszik a tanulók utazási idejét, módját, körülményeit, hétközi diákközhely elhelyezését, az egész napos iskola lehetőségét, meghallgatják a társadalomkutatókat az iskola nélkül maradó település sorsának alakulásáról. Mindezeket mérlegelve döntenek a kistelepülések kisiskoláiról és a település jövőjéről úgy, hogy ezek racionális és közösségépítő célja egybeesik a pedagógiai (szakmai) munka eredményességének biztosításával. Nyugaton a gazdag települések kiváltsága a kisiskola.

Adottsága révén - alacsony gyermeklétszám, támogató közeg, fejlesztő tanulási környezet, egyéni, gyermekre szabott képességfejlesztés, a tanulás-szervezés, személyiségfejlesztés - a közösségépítés harmonikus és ideális állapotát valósítja meg az egyén kibontakozása, boldogulása érdekében.

A (cseh)szlovákiai magyarok is a több évszázados magyar művelődéstörténet részesei voltak többé-kevésbé a XX. század negyvenes éveitől. Ami azután íródott, az már egy másik gondolkodás és filozófia mentén történt, amikor az oktatás és a társadalom egy fordulat révén a bolsevik ideológia hálójába került és velejéig átpolitizálódott. Igazából az osztályterem ajtajának becsukását követően az történt, az hangzott el, amit egy tisztességes pedagógus el akart és tudott mondani magyarságról, Trianonról, a jogfosztottságról, a kitelepítések-

ről, 56-ról, a nagy nemzeti sorsfordulóról.

A század hatvanas éveiben vette kezdetét a racionalizálás álszent címszava alatt az iskolakörzetesítés, a kétnyelvű iskolák létrehozása, aminek leginkább a nemzeti kisebbség kisiskolái estek áldozatául. 1990-ben azonban főnix-módrá újra feltámadtak ezek az intézmények a helyi önkormányzatok elszántságából, hogy aztán újra megszüntesse őket a pár kilométerre lévő és magát nagyon jól eladó teljes szervezetségű alapiskola. Megindult a nem gyermekben, nem a település jövőjében való önző gondolkodás a demokrácia és a szabad iskolaválasztás jelszava alatt. Ehhez asszisztáltak a szülők is, s belejátszott a demográfiai apály, a munkanélküliség, és a pénzsűkülésben lévő önkormányzatok sem nagyon tiltakoztak ellene. A teljes szervezetségű iskola mellett megalakuló szlovák öszszeszevont kisiskola (olyan esetről is van tudomásom, amikor a járás megvette a magyar iskola igazgatóját, hozza létre az iskolán belül a szlovák kisiskolát) pedig megkínálta magát a magyar gyermeknek és szülőnek. A magyar szülők döntése, sajnos, ilyen esetben minden észérvet zsigerből elutasított. **Elindult az értékek és az anyanyelv megtagadásának olyan folyamata, amely felgyorsította az asszimilációt. A szülők döntése nem a minőség és a közösség értékeinek megőrzése, fejlesztése irányába hatott, hanem (talán) egyéni sérelmeket, kudarcokat akart orvosolni.** Következménye a magyar közösség bomlásához vezetett. De ez egy másik tanulmány és kutatás tárgya.

Kérdések a kisiskolával szemben: pedagógiai, értékek, finanszírozás és fenntartás, a fenntartó és az iskola együttműködése – jogalanyiság

Osztom Forray Katalin nézetét, miszerint napjainkban a falusi kisiskola problémája elsősorban nem pedagógiai kérdés, hanem oktatás- és társadalompolitikai, finanszírozás és fenntartás kérdése. Sajnálom, ha a szakmai kérdést megkerülnék, mert az összesített évfolyamokkal való tanulás-szervezés specifikusan a kisiskola jelensége, ahol jelentős szerepe van a differenciálásnak, a tutori rendszernek, a tehetséggondozásnak, a döntési helyzetbe hozásnak, az önállóodásnak, az együttműködésnek, az önazonosság-tudat kifejlődésé-

nek. A kisiskola fészkelemege, a megtapasztalt és megélt szeretet, a pozitív visszajelzés, a jókedv tevékenységre serkent.

A kisiskola létjogosultsága bizonyított annak ellenére, hogy a szakértő vezetője nemzetközi kutatásokra hivatkozva egy kisiskola látogatásakor kijelentette: a városi iskolák eredményesebbek. Egyet azonban elfelejtett: miben eredményesek? Mert először talán meg kellene kérdezni: **mire való az iskola? Minden esetben arra, hogy az elméleti tantervírők által írászatalnál megírt elméleti anyagot közvetítse, vagy az iskola feladata az is, hogy érzelmi- leg fejlessze a tanulót, hogy ismerje és becsülje a tanuló a környezetét, annak értékeit.** Ha kis és nagy, falusi és városi iskolákat hasonlítunk össze, az eredmény mindig sántít. Más tud az egyik, más tud a másik, mert mások a lehetőségek, más, ingerszegényebb vagy -gazdagabb (de milyen ingerről beszélünk?) a tanulási környezet. De mindegyik tud közöset is: azt, ami a tanuló fejében tudássá konstruálódik. A konstruktív pedagógiai szemlélet azt hangoztatja, hogy a motiváló környezet, a képességek szerinti differenciált tanulásszervezés, a tanító segítő vezetése az ismeretszerzés folyamatában meghatározó. Tehát nem az a tudás a fontos, amit a tanító mond, hanem az, ahogyan a tapasztalatot dolgozza tudássá a tanuló, amilyen tevékenységbe őt a tanító bekapcsolja, és közösen megbeszéli, feldolgozzák a megfigyeléseket. Ki mondja meg, nem fontos-e az a tudás, amit a falusi kisiskolás tud a falu határában élő fákról, bokrokról, madarokról a városi tanulóval ellentétben, aki más ismer és tud a világból? **Melyik tudás fontosabb? Ki dönti ezt el? Tesz-e fel ilyen és hasonló kérdéseket a szülő a beiratkozás megtörténte előtt? A leglényegesebb, hogy a tanuló képességeit fejlessze a tanító a gazdag és sokrétű tevékenység, foglalkozás által. Aztán a gyermek megéri arra, hogy megértse a világ működését. Az erőködés, a verejtékes tanulás a felejtésnek való tanulás.**

Miniszterünk ugyanazon kisiskola meglátogatásakor kijelentette, hogy a minőség a lényeges a pénzügyi-gazdasági rész ellenében, hangsúlyozva a teljes szervezetségű városi iskolák eredményességét a kisiskolákkal szemben. Nemzetközi és magyar kutatások ennek ellenkezőjét bizonyítják: tételesen azt,

hogy a nemzetközi mérések alkalmával a kisiskolák tanulói eredményesebben voltak városi kortársaiknál. A miniszter látogatáskor Ludrová község polgármestere okosan érvelt iskolája mellett: **„... az iskola a település része. A gyermekek részére jobb, ha helyben vannak, nem utaznak, nem törődnek, nem fáradnak, nem töltik feleslegesen mással az időt. Ha az osztályban kevesen vannak is, több törődést kapnak a pedagógus részéről, egyéni fejlesztésben is részesülhetnek.”** Az iskola a falu társadalmi és kulturális életének fontos szegmense – mondta a harmincas létszámú iskola igazgatója. **Megható ez a ragaszkodás, mert azt jelenti, az iskola és a település közösséget alkot.**

A történet nem egyedi eset. Addig jó a helyzet, amíg a polgármesterek, az önkormányzat, a falu magáénak érzi kisiskoláját, és józan ésszel döntenek sorsa felől.

A kisiskola ugyanolyan pedagógiai értéket közvetít, mint mindegyik iskola, csak a környezet más: óvó, vigyázó, segítő, terelgető, nevelgető, biztató, szerető. Itt nem veszik el a gyermek, nem lesz az arctalan iskola egy tanulója. Itt az iskola a szó szoros értelmében a második család.

A nyolcvanas években Európában bizonyítottá vált, hogy az állami irányítású iskolák kihatástalanul hagyják a helyi lakosság öntevékenységében rejlő erőt. Egy ilyen döntés értelmében kerültek az alsó tagozatos kisiskolák a közvetlen iskolahasználókhoz, a helyi önkormányzatokhoz. **Szlovákiában 2002. június elsején történt meg a fenntartóváltás, amikor az önkormányzatok átruházott hatáskörként megkapták az iskolák alapításának, fenntartásának, működtetésének feladatát az államtól.** A jogalanyisággal nem rendelkező kisiskolák esetében a helyi önkormányzat a munkáltató. Ez a helyzet nem igazán ideális sem a pedagógiai munka, sem a finanszírozás tekintetében. Polgármestere és iskolaigazgatója válogatja. Ami lényeges: a kisiskolákat az elkötelezett önkormányzat tartja életben a szűkös fejkvótát megfejelve. Az iskolák finanszírozása egy további olyan fejezete a fenntartásnak, amire jelen tanulmányban nem térhetünk ki. A felek közötti feszültség jó kommunikációval és az iskola fontosságának megértésével feloldható.

Pék László egyik tanulmányában írja:

„A normatív támogatás (fejkvóta) alapján finanszírozott, kis diáklétszámmal működő iskolák sok esetben nem tudják biztosítani a problémamentes működtetés feltételeit. Mivel a magyar tanítási nyelvű (MTNy) alapiskolák fele ebbe a kategóriába tartozik, működtetésük a fenntartó önkormányzatokra jelentős többletterheket ró. A vegyes lakosságú településeken a nemzetiségi megoszlás miatt általában 4 – 6 külön intézmény működtetéséről van szó (MTNy AI, MTNy óvoda, SzTNY AI és SzTNY óvoda, valamint az iskolai étkezdék). A normatív támogatás bevezetése óta a működési költségek csökkentése céljából településeinken az önkormányzatok jelentős számban vontak össze intézményeket.”

Az életképes-e a település iskola nélkül? – kérdés után nézzük meg az iskola nélkül maradt falvakat. Lehet, Nyugat-Európában az életképességet más dolgok is biztosítják, mert más szálak fűzik a kistelepüléseket a társadalomhoz. De Kelet-Európában nem ez a tapasztalat: **iskola nélkül elsorvad a közösség, elhagyja őseinek fészket, eltűnik vitalitása, kiürül, előregszik, skanzené válik.** Üzenet ez a kisiskolában kételkedőknek és a politikusoknak. A munkanélküliség következtében felerősödött a migráció, a településről az iskolázottabb réteg eltűnőben van. A földrajzi távolság növeli a szociális távolságot is. Az iskolával nem rendelkező települések lakossága alacsonyan iskolázott. Ezek a figyelmeztető jelek, melyeket jó lenne komolyan venni, amikor a pénzt és a műveltséget rakjuk a mérleg serpenyőibe, amikor az összehasonlíthatatlan dolgokat vetjük össze. Mert a felelősség és a következmény a miénk.

Magyar iskolák - kisiskolák és tanulók Szlovákiában a számok tükrében

Tizenkét évre visszamenőleg nézzük meg a magyar iskolák viszonylatában az országos beiskolázási számokat! A Rákóczi Szövetség statisztikája szerint 1998 és 2003 között, ha az iskolaköteles tanulókat nézzük, a csillaggal megjelölt szám jelzi a magyar iskola elsőseinek számát, egyetlen év kivételével – 2002 –, leszálló ágat mutat. Ha a százalékokat is megnézzünk (az összes elsőből számítva), akkor talán még elégedettek is lehetnénk. Csak nem nagyon dőlünk hátra!

1998			1999			2000		
magyar	összes	%	magyar	összes	%	magyar	összes	%
4462	13167	33,8	4293	12600	34,1	4273	12123	35,1
4534*			4376*			4330*		

2001			2002			2003		
magyar	összes	%	magyar	összes	%	magyar	összes	%
4256	11691	36,4	4349	11581	37,5	4179	11434	36,5
4314*			4405*			4237*		

Forrás: Rákóczi Szövetség

1998			1999			2000		
magyar	összes	%	magyar	összes	%	magyar	összes	%
4245	17402	24,4	4351	17119	25,4	4179	16915	24,7
4295+			4408+			4237+		
* 3769			* 3953			* 3752		

2004			2005			2006		
magyar	összes	%	magyar	összes	%	magyar	összes	%
4314	16588	26,0	4232	16457	25,7	3952	15757	25,1
4359+			**4278+			**4004+		
*4270			?			**3600		

Forrás: OIPI, RSz, SzK OM NF

* az 1. évfolyamba beíratott diákok száma. A SzK OM Nemzetiségi Főosztályának adatai (Új Szó, 2006.2.22), a diáklétszámok az évismétlő tanulók nélkül értendők
 + a Rákóczi Szövetség adata, a számok Pozsonnyal és Kassával együtt értendők
 ** az OIPI adata

Az OIPI (Ústav informácií a prognóz) adatai kijózanítanak:

- 2009-ben a magyar iskolába beiskolázott magyar tanulók száma 3661, az alapiskola összes tanulóinak száma: 30 220 volt,
  - 2010-ben: a beiskolázott tanulók száma: 3552 tanuló,
  - 2012 február végén az első évfolyamba íratott tanulók száma: 3561,
  - 2012-ben: 268 a magyar iskolák száma (ebben benne van a 14 magyar-szlovák teljes szervezetszerű és a 14 szlovák-magyar alsó tagozatos alapiskola, egyházi iskola is), ebből 132 a kisiskola (1-4. évf.): Pozsony megye: 6; Nagyszombat megye: 28; Nyitra megye: 24; Besztercebánya: 44 (legtöbb a Rimaszombati járásban: 28); Kassa megye: 30.
  - 2012-ben a tanulók összlétszáma a magyar iskolákban és osztályokban. 29 412.
- (Az adatok az OIPI 2012. szeptember 15-i adatai.)

De miről is kellene a statisztika, a számok kapcsán beszélni?

Arról is, hogy a Csallóközben kisiskolák szűnnek meg: Medve, Gomba, Csákány, Tany, Vágfüzes, Bögellő, Egyházkarcsa, Patonyrét iskola nélkül maradt. A Zoboralján, Gimesen nem találhatik magyar gyermek az 1-2.

évfolyamba, a Nagykürtösi járásban Csábon lassan nem lesz magyar osztály az összevont iskolában, Kelenyén a kilencvenes évek iskolaalapítási nekirbulás után bezárt az egyházi iskola. A Lévai járásban Felsőszemeréd, Garamszentgyörgy, Alsószemeréd, Szalatnya, Ipolyfödemes, a Galánta járásban Vághosszúfalú iskolája kiüresedett. S lehetne folytatni Sőreggel, Rimaszombattal, ahol összevonták a Ferenczi iskolát a Tompával, Runyával, Abaujszinával, Péderrel, Abarával, Zsarnóval! Hallani polgármester és pedagógus torzsalkodásáról, magyar polgármesterről, akinek nyűg az iskola. Ezek egyedi esetek, de orvosolni kell, jó kommunikációval.

Odafigyel valaki, miért tűnnek el a magyar kisiskolák, a kisiskolákból a gyerekek? Ki és mit tesz a kisiskolák megmaradásáért? Vagy mit nem teszünk meg, amit meg kellene tenni? Ne keressünk rá pénzügyi magyarázatot, mert sok esetben ez a magyarázat nem állja meg a helyét.

De mi van még a számok mögött?

A 2010-es beiskolázási számokban a 3 552 tényleges elsős tanuló közül (2010. szeptember 15-i adat) 364 tanuló ismétli az első osztályt (a magyar iskolába íratott elsősök 10,2 %-a!), illetve 228 iskolaköteles tanuló (6,4%) látogatja a felzárkóztató 0. évfolyamot. (A be-

sorolás csak a szülő beleegyezésével történhet, ám ebbe a kategóriába már a 7-éves, magát kifejezni nem tudó, fejletlen képességű gyermeket nem lehet besorolni, ő megy a normál első osztályba! Mintha a szülő meg tudná ítélni, gyermekének valójában nem a felzárkóztató, szintre hozó osztály lenne-e a legmegfelelőbb!).

A margóra csak egy szubjektív megjegyzés: a roma származású magyar iskolaköteles hatévesek 16, 6 %-a nincs készen az iskolai munkára. Szokásrendjük nem alakult ki, szókincsük nagyon szegény, vannak esetek, amikor csak cigányul beszélnek a gyermekek, alapkészségek dolgában 2-3 évvel vannak lemaradva kortársaiktól, nem szokták meg a terhelést, munkabírást; óvodát, közösséget nem látogattak. A háttérben zömével a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos környezetből érkező tanulók vannak, akik sok esetben olyan igénytelen nyelvi, elemi értelmi és szociális képességekkel érkeznek az iskolába, hogy sorsuk egész életre eleve eldőlt. Ők azok, akik semmilyen szakma elsajátítására nem lesznek képesek. Pedig – Albert Schweitzernek hihetünk -, esetükben a kézműves szakmák jelenének a felemelkedés útján való első lépést. Ezek a gyermekek nem látogatták az óvodát, vagy csak 5. életévükben néha-néha elvetődtek arrafelé. Ki figyelt oda? **(Ahogyan ki figyel oda a iskolai klubok fölöttébb szükséges voltára, ki kezd róluk értekezni, győzködni az önkormányzatokat, hogy ez a jövőbe való beruházás, unokáinknak térül meg. Sokszor az az érzésem, senki nem hisz a jövőben!)** A magas százalékarány jelzés mindannyiunk - a mélyszegénységben élő családok, önkormányzatok, szociális munkások, gyermekorvosok, pedagógusok, történelmi egyházak, sőt, Európa - felé: nehogy késő legyen az együttgondolkodás! A rasszizmus, a kirekesztés ellenében kell szólni! Ilyen esetben butaság az emberi jogokkal előhozakodni. Az integráció nem megoldás, mert akik azt kitalálták, nem tanítottak olyan osztályban, ahol a tanítási óra 70 százalékát szoktatás, fegyvelmezés köti le. Pedig „művelődni kell, művelődni kötelesség” – ez az alapállás Márai szerint is. Ennek biztosítása több összetevős, de a szülő felelőssége a gyermek nevelésében megkérdőjelezhetetlen!

1996 előtt évfolyamonként 4 500 – 5 000 tanuló látogatta a magyar iskolákat. Kutatási tények bizonyították, hogy a

magyar szülők nagyon nagy százaléka a szlovák iskolát választja gyermekének, bármennyit feszítvélünk, írjuk a mélymagyar szövegeket. Ők azok, akik ezeket nem olvassák, ők azok, akik ezekről a kulturális társas összefüggésekről hiányoznak. De talán ők azok, akiket a magyar iskola nagyszerű eredményeivel meg lehet(ne) győzni. És mindeközben talán nem is gondoltuk, hogy a tömbmagyarság viszi el a magas százalékot! Talán nem kellene elbizni magunkat a Csallóközben sem, hogy elegen vagyunk, hogy tele vannak az iskoláink.

Keresni kell a fogyás okait a demográfia hullám mögött

2000 – 2003 táján racionalizálási indokkal összevonták a magyar óvodákat a szlovák óvodákkal, ez néhány városra volt jellemző. Ezzel az intézkedéssel csökkentették az intézményvezetők számát, felszámolták a magyar óvodákat. Arra is van példa, hogy ahol magyar óvoda jött létre, ott a helyi közösség sértődékenysége folytán hullik darabjaira a magyar iskola. Arról nem is beszélve, hány magyar (magyar szakos!) pedagógus nem hitt saját iskolájában, szlovák iskolába adta gyermekét. Alibi megszámlálhatatlan. Hogyne fogytunk volna! Mindeközben arról is szólunk, minőségi nevelés-oktatás folyik-e a magyar iskolákban. Az évek és számok tükrében mérni lehet-e a nevelés hozzáadott értékét? Hogy a nívó (a példamutatás, a kommunikáció, az odafigyelés) nem tendál-e lefelé? A lécs úgy van-e beállítva, hogy nyújtózkodjon a gyermek, vagy úgy, hogy átbújjon alatta? Erről is beszélni kellene, kellett volna már nagyon-nagyon régen! De ez a szakmai igényesség kérdése is.

2000 táján vált érezhetővé a demográfiai hullám hatása a magyar nevelő-oktató intézményekben, ami 15 év alatt évfolyamonként 1000 tanulói veszteséget jelentett; ez az alapiskola teljes vertikumban (1-9. évfolyam) 9000 – 10 000 tanulót jelent.

Górcső alatt a 2009 – 2010-es beiskolázás februári és szeptemberi számai

Gömör és Kelet-Szlovákia iskoláiban számottevő a cigány tanulók számának emelkedése az 1. évfolyamban. Ez örövendetes is lehetne, ha nem lenne mögötte egyszerre több megoldatlan (felátárthatatlan) probléma: egyrészt a tanulók

készség- és akarathiánya, legtöbbször a legelemibb (egészségügyi, kulturális, szociális) szokások kialakulatlansága, másrészt a pedagógusok fejlesztő pedagógiai ismereteinek hiánya. (Ugyan, hol tanulták volna?! A képzés során a fókuszban csak az ideális tanuló áll.) Az iskola nem készült fel és nem tudja átvállalni (ne is tegye, nem az ő dolga!) a gyermekek elemi szokásainak kialakítását. Az a szülői ház feladata és kötelessége. Talán a gyermeknevelési pótlék erről is kellene, hogy szóljon: a neveltségről! **Az alapkészségek fejlesztésének ideje a 4-8. életév. A későbbi életszakaszban az alapkészségek kialakulásának ideje lezárul, nincs mód a fejlődésre. Ezen tanulóknak legfőbbikének kifejezésbeli hiányosságai vannak. Az iskola tanítási nyelvét nem ismerik, a legelemibb kifejezéseket nem értik, komoly kommunikációs nehézségeik vannak. Ez a kiindulási állapot behozhatatlan hendikep-helyzetbe hozza ezt a réteget egész életre, ami azt jelenti, hogy a munkaerő-piacon az esélytelenek kategóriájában a legkiszolgáltatottabb helyzetben lesznek szaktudás (szövegértés!) híján.** Az esetek nagy részében a szülők nem együttműködők a gyermek óvodai-oktatásában, nem értik meg, hogy gyermekük esélyei az iskoláztatásukba fektetett energiával növekszenek. Ezek a hátrányok a 2. iskolai évben a bukások magas számában válnak nyilvánossá. Hogyan magyarázható szakmai szempontból, hogy néhány iskolában az iskolaérett gyermekek közel 50 %-a osztályt ismételt, vagy iskolaéretlen (Szepsi, Szútor, Radnót, Rimaszécs, Rimaszombat - Dúzs utca, Kaposkelecsény, Mokcsamogyorós). Elgondolkodtató, hogy például Rimaszécsen a jelenlegi 41 elsős közül 20 évismétlő. Szútorban mind a 14 elsős bukott, hogy Radnóton a 32 elsősből 16 évismétlő, hogy a szepsi 65 iskolaköteles gyermek közül csak 19 iskolaérett, 48 gyermeket 0. évfolyamba kellett visszautalni, hogy Rozsnyón (Fábrly Zoltán Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola) a 31 elsős mellett 17 gyerek 0. évfolyamos?

Ennek okai lehetnek:

- Az óvodába nem járt, szociálisan és halmozottan hátrányos gyermekek beiskolázása a pszichológiai kivizsgálás alapján történik. Ha a szülők nem egyeznek bele a pszichológiai vizsgálatba, ragaszkodnak a gyermek beisko-

lázásához, az iskola a jogszabályt nem írhatja felül. Ki itt a szakember? A szülő, a pszichológus, a pedagógus?

- Az óvodában eltöltött egy év nem elegendő az alapvető szokások kialakításához, a beszéd-készség fejlesztéséhez, a szokás gazdagításához, főleg akkor, ha azt az otthoni környezet egyáltalán nem erősíti azt, sőt rombolja, ha a gyermek otthon nem lát példát az óvodában gyakorolt szokások megerősítésére.

- Az iskola nem fordít elegendő figyelmet a differenciálásra, nem sorolja külön csoportba ezeket a tanulókat pénz híján. Így nem alakulnak ki az iskolai terheléshez, munkához szükséges alapkészségek, nem fejlődnek az akarati tulajdonságok, a figyelem nem lesz tartós, nem gyakorlódnak be a készségek, a szokások nem válnak rutinná, megerősítésükre nincs időkeret.

- Az önkormányzat, mint fenntartó nem figyel oda, hogy feltárja a fejlesztés hiányát, javaslatot tegyen annak orvoslására, az iskolai munka külső és belső mérésének megvalósításával.

Meg lehet nyerni a szülőt a magyar iskolának pénzzel? Érdemes végigfeszítvélünk az országot „beiratkozási programmal”? Nem a szakmának kellene foglalkozni inkább a magyar iskola vonzóvá tételével? A segélyezés nem megoldás. Pénzt adunk azért, hogy valaki elemi kötelességét teljesítse? Mi ebben az ösztönző? Vagy ez már nem is erről szól? Szembe kell nézni helyzetünkkel, és el kell gondolkodni a problémákon, számba kell venni a megoldási módokat, javaslatokat, jó tapasztalatokat a megoldás érdekében, a hátrányos tanulók és a tehetségesek fejlesztése érdekében. A magyar közösség minden tagjának, a társadalmi alrendszer minden összetevőjének és szereplőjének ez a közös feladata. Akkor tudunk a leginkább segíteni, ha az adok-kapok viszonyt komolyan gondoljuk, ha a fejlődés legkorábbi szakaszában érdekeltté tesszük a szülőt a fejlesztésben és fejlődésben, ha megtanulja a szülő, mi szolgálja gyermeke érdekeit, és mindent megtesz gyermeke jövőjéért. Itt, Európában!

Megoldási javaslatok, mások hogyan csinálják

Váljunk tanuló társadalommá:

- Hároméves kortól kötelező óvodai beiskolázásra lenne szükség önkormányzati döntés alapján, hiszen eredeti – ala-

nyi - hatáskörében működik az óvoda. Ezt lehetne díjazni, de mellé tenni az elvárásokat is.

- Korai fejlesztés az önkormányzat segítségével: a karon ülő gyermekkel az anyuka az óvodában délelőttönként tanulja meg, hogyan kell gyermekét nevelni, szoktatni, beszélni tanulni. Az önkormányzat a családdal történő kölcsönös szerződés alapján eredményt tudna elérni. Ez lehetne az önkormányzat szociális közösségi programja az adás és elvárás kölcsönössége alapján.

- A DIFER-mérést és fejlesztést a 4-8 éves korosztály részére az óvodákban és az iskola 1-2. évfolyamában el kellene végezni, a fejlesztést végrehajtani a pedagógusok részéről.

- A pedagógusok részére fejlesztő pedagógiai pedagógus-továbbképzés szervezése lenne fontos, ahol a pedagógus megtanulja a részképességek fejlesztését.

- Az óvodában, iskolában fontos lenne a készségfejlesztő eszközök beszerzése; a délutáni órákban elkerülhetetlen a részképességek egyéni fejlesztése, szakköri foglalkozások beiktatása, napközis foglalkozás kötelező jelleggel, ahol pedagógusi felügyelettel történik a tanulási szokások, a szokásrendszer kialakítása.

Az iskolai tanulás sikerességét biztosító készségfejlesztés kellő időben, már az óvodában, szakemberek segítségével felismerni és szakszerű fejlesztésben részesíteni a tanulási zavarra hajlamos és a speciális szükségletű gyerekeket. Kultúrafüggetlen mérési vizsgálati eljárásokkal biztosítani, hogy csak a speciális szükségletű gyerekek kerüljenek eltérő tantervű intézménybe.

Ezeket a feladatokat csak közös összefogással lehet megvalósítani, ha változtatni akarunk a helyzeten. Ha komolyan gondoljuk Európa jövőjét, és benne a saját jövőnket. Az is választás, ha nem választunk semmit. De mindennek vannak és lesznek következményei.

A kisiskolák funkciói

Az iskola legelső funkciója a kultúrák közvetítés generációktól generációknak, ami a folytonosságot, az értékek megőrzését, a hagyományok öröklődését biztosítja. Küldetése továbbá annak a társadalmi műveltségi követelményrendszernek az elsajátítása, ami az egységes és egyetemes nyugati, benne specifikusan a magyar kultúra alapját képezi. Az iskola feladata a (jól)ne-

veltség, az emberi értékek tudatosítása, azok beépítése a személyiségbe. A kultúra és a művelődés értékeinek közvetítésén kívül feladata, hogy gondolkodni és tanulni tanít az egyén és a közösség boldogulása érdekében. Feladata az egyén bevezetése a társadalomba, az értelmes élet megmutatása, a gyermek boldogulásának elősegítése. A gyermek boldogulásának alapja: törődés, odafigyelés, feltétlen szeretet.

Ha ezeket a dióhéjba sűrített szempontokat tartjuk az iskola feladatának, a kisiskola, mint minden más iskola, ennek meg tud felelni, ehhez biztosítva van minden anyagi és szakmai feltétel. Ami a küldetés emberi oldalát illeti, minden közösségben változó színvonalat mutat. De nem ez a kérdés. A kérdés az, ezen funkciók mentén a kisiskola a teljes szervezethez viszonyítottan, hogyan tud megfelelni feladatainak.

Szóljunk az előnyökről. Forray szerint **nemzetközi összehasonlítások bizonyították, hogy a kisiskola alacsony tanulói létszáma előnyös lehet az otthonos légkör megteremtésében, a személyes kapcsolatok fejlesztésében. A családias közeg biztosítja a közösség-, a jellemformálás feladatát. Előny, hogy a gyermeknek nem kell hajnalban kelni, nem kell pedagógiai felügyelet nélkül utazni (megtapasztalni az utazással járó kellemetlen törődéseket). A tanuló nincs kiszakítva abból a társadalmi közegekből, amit ismer, ahol őt ismerik. Az osztályteremben a heterogén életkori csoport testvérhelyzetet teremt: olyan, mint otthon, ahol van kisebb, illetve nagyobb testvér.**

Pedagógiai szempontból a részben osztott kisiskola az egymástól tanulás pozitívumát hordozza magában, ami az alternatív pedagógiák alapját képezi. Az osztatlan vagy részben osztott évfolyamokban a tanulás szervezése megteremti a folyamatos ismétlés, a képességek fejlesztése és érlelése, a tútori rendszer kialakítását, az egész napos nevelés bevezetését; a játékra, a projektre, az élményre, a flow-ra, a közösség alakításra, a tanuló alapos megfigyelésére fókuszál, aminek feltétele a pedagógus részéről a felkészült szakmai tudás (de ez nemcsak a kisiskola pedagógusai részére kritérium). A heterogén évfolyamok leképezik a társadalmi beágyazódást, gyermekkorban segítenek az odafigyelés, tolerancia, egymás segítése, a konfliktuskezelés elsajátításában. A tanuló mintákat (viselkedési,

tanulási, nyelvi) lát naponta idősebb kortársaitól, melyek által sikerélményhez juthat. Az egyénre szabott oktatás biztosított a vegyes korcsoportok révén, hiszen a pedagógusnak több szempontból, differenciáltan kell megoldani a foglalkozást.

A kis települések lakosságának elzártsága, magára maradása felerősíti a kisiskola jogosultságát. Talán a nagy iskolákat is kisebb iskolákká kellene átszervezni a benne tanulók érzelmi elsivárosodása ellen. Amikor arra panaszkodunk, milyenek a fiatalok, nincs bennük semmi tisztelet, érzés, nem gondoljuk-e, hogy ez a fajta magatartás innen is eredhet? Az emberit nem kell feladni az embertelenért, ha mégoly gazdaságos is. Milyen jó, ha a kistélepülés mindent vállal iskolája fenntartása érdekében!

Hátrányai közé tartozik (ez a település földrajzi helyzetéből ered) az elszigeteltség (amit a szervezett erdei iskola, tanulmányi utak, projektekben való részvétel, egymás meglátogatása mérsékelnek), a kiszolgáltatottság, a működési nehézségek, finanszírozási kérdések. Megjelenik a pedagógusok részéről a szakmai elszigeteltség is, amit az egy kistérségben élő önkormányzatok által működtetett tanügyi hivatal (obec ako školský úrad) látványosan megváltoztathat.

A teljes szervezethez viszonyítottan, illetve városi iskola önálló évfolyamaival a személytelenséget, az elhagyatottságot, arctalanságot, az elidegenedést hordozza magában, szemben a kisiskola biztonságával és szeretetével. A jó körülmények, az önálló évfolyamok nem biztosítéka a sikeres életnek.

Abban minden esetben meg lehet egyezni, hogy magyar iskoláink eredményességének feltétele a közös gondolkodás iskoláink, a benne tanuló gyermekek jövője és a pedagógusok szakmai fejlődése biztosítása érdekében.

Összefoglalás

A szlovákiai magyarság fogyását nemcsak gazdasági-szociális problémák okozzák, hanem az egykézés divatja is, amire már a XX. század harmincas éveiben az Ormányságot járva Móricz Zsigmond is rámutatott és figyelmeztetett. (Ez a Rima és a Balog menti református települések jelensége is volt a birtoktestek egyben tarása végett.) A nagyarányú munkanélküliség, az érté-

kek és súlypontok áthelyezése nem a magyarság értékeit tükrözi. Ezek az önszeretet jelei. **A fogyó magyarság csak a gyermekek megszületésével pótolható.** Hiába minden írás, fesztivál, siránkozás, teremtő kedv kell ahhoz, **hogy kis és nagy iskoláink megteljenek gyermekkel, magyarokkal, hogy falvaink ne öregedjenek el, hogy tele legyenek vitalitással.** Lehet, ez kincstári optimizmus. A valóságban már nem is hallgatjuk meg egymást, bár minden fórumon az egység fontosságáról beszélünk. Nem kellene már valóban egy asztalhoz ülni, és megbeszélni a jövőt a mai fiatalokkal?

Jelen tanulmány nem tárgyalja mélységében az anyanyelvi oktatás fontosságát. A Szabad Újságban megjelent írásom felidézésével azért hadd érzékeltessem ezt:

Az már az elmúlt évtizedek nyilvánvaló tényezője, hogy a magyar iskolából, kisiskolából is mindenki lehet tűzoltó, katona, miniszter, európai parlamenti képviselő, ami tetszik. Az is nyilvánvaló, hogy a magyar iskolai bizonyítvány nem gátja a karriernek, az emberi kiteljesedésnek. Mindez bizonyítéka annak a tudományos igazságnak, hogy az anyanyelven szerzett ismeretek erős bázisára lehet csak építeni.

Ami nem nyilvánvaló, vagy amit a szülő nem tudatosít az iskolaválasztás idején, hogy a család szemlélete határozza meg a gyermek jövőjét, pályáját, életét. A család az alap, amit az iskola szellemiakkal megsegíthet. A családi beszélgetések jellemformáló hatással bírnak a gyermek személyiségére. A tudatos, gondolkodó emberré válás nem spontán folyamat, gondosan megtervezett, következetes nevelés révén történik. A szülői ház értékei, szemlélete, nevelése meghatározzák a gyermek munkabíráását, feladatalkötelezettségét, vállalását, döntéseit. Az akarat, a valamit megvalósítani akaró szándék lényeges, a jövő szempontjából meghatározó karakterbeli tulajdonság, a stabil személyiség része. Ezt a gyermeknek otthonról kell hoznia a látott és megtapasztalt minták, példák nyomán.

Nem igaz az, hogy a gyermeknek csak jogai vannak. Elsősorban a kötelességekre kell nevelni, a munka megbecsülésére, szeretetére, az akarat tulajdonságok kiművelésére kell fókuszálni szülőnek, pedagógusnak közösen otthon és közösségben egyaránt.

Hamis illúzió, hogy a szlovák nyelvű iskola a karrier biztosító. Hamis illúzió az, hogy a szülőnek minden nevelési, irányítási kötelezettsége megszűnik a gyermek iskolába lépésével. A harmonikus, őszinte és egymással mindent meg- és kibeszélő család emberi értékrendje irányítója lesz a gyermeknek. A gyermek tevékenységéről való folyamatos pozitív töltésű, biztató jellegű visszajelzés azon érték irányába mozdít el, ami a családnak is érték. Ha ezek közé tartozik a tanulás, a kitartás, a feladatalkötelezettség, a rend, a nyelvi korrektség és igényesség, az anyanyelv és nemzeti kultúra, a tervezett és elvégzett munka értéke, akkor a magyar iskola is érték lesz, mert az a nemzeti kultúrát közvetíti a gyermek felé, az az értékek kimunkálásának és gyakorlásának színhelye.

Az iskolaválasztásnál tehát már nem a nyelv a kérdés, mert az evidencia: az anyanyelv. Ám beiskolázáskor – a magyar iskolán belül - nem iskolát kell választani, hanem olyan pedagógust, aki a gyermeket családtagként kezeli az osztály közösségében. Aki hitelesen elfogadja, szereti, segíti a gyermeket és a szülőt a reális célok megvalósítási folyamatában. Aki „jó szóval oktat”, aki ismeri a gyermek képességeit, azokat a kiteljesedésig tudja fejleszteni, aki öle tudja venni a félénket, aki simogat, aki nem gügyög, hanem vezet, biztonságot és szeretetet ad. Aki felemel, és naponta figyeli a szellemi növekedést és gyarapodást, ezt vissza is jelzi, aminek a gyermek szellemiségét, személyiségét érintően növelő ereje van. Aki az anyanyelv biztos és helyes ismeretében segíti a korszerű és használható tudás megszerzését. Ehhez mozgósítja és gyarapítja saját szakmai tudását a gyermekről és tudását az ismeretek megszerzésének gyermekekre szabott módjáról, útjáról. Hiszem, a szlovákiai magyar iskolában ilyen tanítók várják a magyar gyermekeket a beiratkozáskor, és ilyenek kísérik el az érettségiig, figyelik életük alakulását, beilleszkedését a szlovákiai magyar közösségbe.

A magyar iskolák, benne a kisiskolák küldetéséről, választásáról Komzsis Attila írja: „Válaszokat keresve mindenképpen tisztáznunk kell, hogy az iskolának és különösen egy nemzeti-ségi iskolának milyen küldetése van. Milyen közösség számára és milyen értékrendet közvetít? Ezekre a kardinalis kérdésekre kell felépíteni azt

is, hogy mit, milyen eszközökkel és hogyan tanítsunk iskoláinkban. Természetesen nem térhetünk el az országosan előírt keretektől, de azokon belül számos összetevőt módunkban áll megváltoztatni vagy saját igényeink szerint másképpen értelmezni. A teljesség igénye nélkül csak néhány példa: tankönyvek, speciális tartalmak, tanár- és tanítóképzés, továbbképzés.

Súlyos és érzékeny probléma az is, hogy miként szervezzük iskoláinkat. Meg kell-e tartani a kisiskolákat, vagy kistérségi iskolákat kell létrehozni, természetesen megfelelő iskolabusz-hálózzal? Mit akarunk tenni a tehetség-gondozás terén? Mert valamit tennünk kell, hacsak nem akarjuk éppen a legtehetségesebb gyerekeket elveszíteni – esetleg visszafejleszteni.

Nem mondok semmi újat azzal, hogy a szlovákiai magyar oktatásügynek kulcsszerepe van a szlovákiai magyarság megerősödésében. Ennek azonban meg kell jelennie a társadalmi vitákban is. Foglalkozni kell a kérdéskörrel és minél gyorsabban megtalálni a lehetséges megoldásokat, a válaszokat az itt feltett és fel nem tett kérdésekre. Vannak nagyon jó példák külföldön, de mindig meg kell vizsgálni, hogy milyen körülmények között működik az adott rendszer, és reálisan felmérni a mi lehetőségeinket.”

Tanulmányomban azokat a kérdéseket tettem fel, illetve azokra próbáltam megkeresni a válaszokat, melyek a szlovákiai magyarság mindennapjait és jövőjét, az egyén boldogulását határozzák meg az iskola, a művelődés oldaláról. A gondolkodás így sánta, mert nem érinti a társadalom minden összetevőjének funkcióját, küldetését, feladatát az említett cél megvalósulása érdekében. Azt szerettem volna, ha írásom gondolatokat, új meglátásokat, vitákat vált ki annak érdekében, hogy stratégiák, elképzelések szülessenek, melyek tettek-re, cselekedetekre serkentenek, melyek felülírják az önmagunkba fordulás és lemondás, önfeladás napi gyakorlatát. Gondolkodjanak Önök is, gondolkodjunk együtt. Üzenjünk egymásnak, teremtsünk a témának fórumokat, beszélgessünk. A közösség jövőjéről van szó. Egy fogyó nemzeti közösség életéről. Ne tűnjünk el, mint a hettiták. Kiált-sunk egymásnak!

Ádám Zita

Egyéni odafigyelés és családi légkör – amiben a kisiskolák verhetetlenek

Oktatási szakemberek és pedagógusok a megmondható, mennyire nehéz helyállni a mai oktatásügyben. Sűrű tanmenetek rövid időkorlátok közé szorítva, gyakori konfliktushelyzetek, na és nem utolsósorban botrányos bérezés – általában ezekről szokás a legtöbbet beszélni, de egyre többet hallani az egyéni hozzáállás szükségességéről, az individuális nevelés fontosságáról, továbbá az érzelmi intelligenciának – empátiának – a gyakorlati oktatás során történő fejlesztéséről. A nagy létszámú oktatási intézményekben meglehetősen nehéz az efféle elvárásoknak is megfelelni, ám léteznek olyan iskolatípusok, ahol az egyéni hozzáállás, a kölcsönös odafigyelés, a szó szerinti családi légkör magától értetődő: a kisiskolák mindezek megvalósításában kétségkívül verhetetlenek.

Világra nyitott nebulók Nánán

Nána 1180 lakost számláló takaros kis falu, közhajátványra Párkány mellett, hiszen alig pár száz méternyi távolság és a vasúti híd választja el egymástól a két települést. Nána egészen 1991-ig Párkány része volt, amikor népszavazás útján úgy döntöttek a lakosok, hogy az önállósodás útjára lépnek. A helyi, önálló kisiskola is ekkor alakult meg. Kezdetben a régi iskolaépületben folyt a tanítás, majd miután csökkent a gyermeklétszám, arra kényszerült az önkormányzat, hogy az óvodát és az iskolát közös épületbe költöztesse. Volt olyan iskolaév, hogy huszonöt tanulója volt az intézménynek, idén nyolc van. *Matuska Zsuzsanna* polgármester asszonyt arról faggattam, miért ragaszkodik a község a sokak szemében luxusnak tűnő kisiskolához. „Az iskola minden falu életében közösségmentartó és -formáló intézmény, ezért feltétlenül ragaszkodunk hozzá. Az a település, ahol megszűnik az iskola, megindul egyfajta lejtőn. Én azt az álláspontot képviselem, hogy amíg tudjuk, amíg bírjuk, mindenképpen fenntartjuk a nánai iskolát. Egyébként én is a nánai iskolába jártam annak idején, persze, akkoriban még több volt a gyerekek, de a légkör már abban az időben is nagyon családi volt. Nekem csak jó emlékeim vannak iskolás koromból” – mondja a polgármester asszony, akitől

megtudom, hogy az állami normatíva korántsem fedezi az iskola fenntartási költségeit, a „felülről” kapott pénzt ki kell egészítenie az önkormányzatnak. Legutóbb például ez mintegy hatezer eurónyi összeg volt. Arra a kérdésre, mennyire nehéz meggyőzni a helybeli szülőket, hogy ne Párkányba írassák elsős gyermeküket, *Matuska Zsuzsanna* úgy válaszolt: szerencsére nem kell nagyon győzködni senkit. Az a szülő, akinek idősebb csemetéje Nánán tanulta a betűvetést, jó szívvel adja fiatalabb gyermekét is a helyi kisiskola védősánc alá. A csökkenő gyermeklétszám azonban magával hozza az iskolában tanító pedagógusok létszámcsökkentését. „Szeptembertől sajnos két tanító nénitől meg kellett válnunk, így jelenleg az igazgatónővel együtt négyen tanítanak az iskolában, de én reménykedem abban, hogy lassan azért túljutunk a demográfiai hullámvölgyön. Ha minden a tervek szerint halad, akkor jövőre öt kiselsősnek örülhetünk” – árulja el *Matuska Zsuzsanna*.

A nánai önkormányzat épületétől nem messze található az óvoda és az iskola. Fiatal, mosolygós igazgatónő fogad, *Bán Krisztina*, aki egy nemzetiszínű szalaggal átkötött, „Bemutatkozik a Nánai Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola” feliratú, első ránézésre kimondottan ízléses összeállítást tart a kezében. „Ebben a dokumentációs anyagban minden lényeges dolog benne van, ezt kapja minden, óvodás korú gyermeket nevelő szülő, aki egyúttal iskolaválasztás előtt áll” – mondja mosolygva. Majd arról tájékoztat, hogy „januárban

és februárban, tehát az iskolai beiratkozások idején, heti szinten van valamilyen figyelemfelkeltő esemény, ami általában oktató-fejlesztő játékos program, vagy feladatsor. A készenlét egyébként nálunk szinte állandó jellegű, hiszen mindig gondolkodnunk kell valamilyen újjátáson, amivel különlegessé, vonzóvá és egyedivé tudjuk tenni az iskolát. *Hogy mennyire nehéz meggyőzni a szülőket? A nánai szülők nagy része szerencsére elkötelezett irányunkban, hisz az elért eredmények magukért beszélnek, és aktívan részt veszünk a község életében is. Az elégedettségre talán a legjobb példa, hogy a nyolc gyermek közül kettő szlovák nemzetiségű. A szülőknek nem okozott gondot, hogy hozzánk írtassák gyermeküket, mert a szlovák nyelv tanítását megfelelő szintűnek tartják, a magyar kultúra irányába pedig teljesen nyitottak.”* Az igazgatónő a nánai kisiskola erősségei közül a családi légkört, az egyéni odafigyelést, a tehetség gondozást és a hátránykompenzálást emeli ki. Mivel egy épületben vannak az óvodával, ezért az átmenet az óvodából az első osztályba teljesen problémamentes. Ez is nagy előny, hisz sok gyermek szorongással reagál a nem kis változásra. Ezen kívül az iskola erőssége az angol nyelv, a matematika és a szlovák nyelv oktatása. Ez utóbbira külön módszert használnak – „játékosan szlovákul” – melynek lényege, hogy az első és a második osztályosokkal az órán szlovákul játszanak, énekelnek, verset mondanak, meséket játszanak el. Miközben a magyarságtudat ápolása magától értetődő, például március 15-ére rendszeresen kokárdát készítenek,

amit aztán a vendégeknek adnak át. A szavalóversenyeken való részvétel szintén az anyanyelvhez való kötődés erősítését szolgálja.

És a gyerek-pedagógus-szülő kapcsolat miként működik – kérdezem. „Nagyszerű a kapcsolat, erre jó példa az a sok közös családi program, melyet az iskolaév során rendezünk. Ezeket szinte minden gyermek várja a szülőkkel együtt. Sőt, már igény van külön szülői programokra is, ahol az apukák és az anyukák együtt töltenek el pár vidám órát, miközben esetleg nevelési tanácsokat adnak egymásnak. Együttműködünk a helyi nyugdíjasklubbal is, olyan formában, hogy évente műsort készítenek a számukra. Mondani se kell, hogy ez milyen hatással van a két generáció közti kapcsolatra. Ugyancsak nagy sikere volt a nyáron megrendezett Cimbora tábornak, ahol párkányi óvodások is szép számmal részt vettek. Egy ilyen tábor szintén nagyszerű lehetőség az ismerkedésre.”

A beavatatlan szemlélőnek vagy érdeklődőnek mégis úgy tűnhet, hogy egy ilyen falusi kisiskola – a vitathatatlan előnye ellenére – mégis hátrányban lehet egy városi, nagy létszámú iskolával szemben. Fennállhat például egyfajta beszűkülés veszélye, főleg a mai globalizálódó világban. Bán Krisztinának azonban erre is van ellenérve: „A mai internetes világban nem gond a kapcsolatteremtés, és az éves programunkban szerepel a számítógépek világával való játékos ismerkedés is, de gyakran kimozdulunk a környékre, hiszen voltunk már mozielőadáson, jártunk a komáromi Jókai Színházban, sőt Budapesten is, a Csodák Palotájában. De hozzánk is gyakran ellátogatnak vendégek, a legkülönlegesebb az egyik angol anyanyelvű párkányi hídőr volt, akit angol nyelvű műsorral köszöntöttek a gyerekek”.

Végül az anyagiakról esik szó, megtudom, hogy a helyi önkormányzat teljes mértékben támogatja az iskolát, pályázatokból és papírgyűjtésből pedig plusz bevételre tudnak szert tenni. Ami pedig a saját bérezését illeti, elárulja, hogy eredeti fizetésének 80 százalékát kapja csak. Végül az igazgató egy, a gyerekek által készített karácsonyi dísz nyújt át, s elmondja, ez is egy bevételi forrás: a karácsonyi műsor idején becsületkasszába gyűjtik a hulladék anyagokból és gipszből készült, kétségkívül izléses díszek árát.

Több törődés és tehetséggondozás

Református faluközösség a magyar katolicizmus fellegvárának, Esztergomnak a közelében – akár így is lehetne jellemezni Kisújfalut, ezt a 730 lakosú települést, Párkánytól mintegy 20 kilométernyire. Alsó tagozatos iskolája mindig is volt a falunak, tudom meg Kis Róbert polgármestertől. „Kisújfalu iskolája a helyi református egyházközösség fenntartása alá tartozott a korai kezdetektől fogva, aztán az államosítás idején ez megváltozott. Az 1970-es években megindult iskola-összevonási hullám minket is elérte, mert bezárták a falu iskoláját. Csak 1989 után nyílt meg újra az intézmény, és 2006-ig a régi iskola épületében folyt a tanítás. Ezt követően takarékosági okokból az óvoda épületébe költözött át az iskola, az eredeti épületet pedig visszakapta az egyház. Azóta ebben a felújított épületben működik a két intézmény, külön igazgatósággal.” A mindennapi gondokra-bajokra áttérve a villamosmérnök végzettségű, ám (hely)történelmi érdeklődéssel és tehetséggel megáldott polgármester nánai kollégájához hasonlóan fogalmazza meg véleményét: a község egyértelműen ragaszkodik a kisiskolához és kiáll mellette. Az állami támogatás náluk sem elég, tehát a kisújfalusi önkormányzatnak is meglehetősen kreatívnak kell lennie, amikor az iskola fenntartásához szükséges évi keretösszeg kiegészítéséről, illetve annak előteremtéséről van szó. Ráadásul ez a „bűvészműtárgy” egyre nehezebb, tekintve, hogy az ezer lakos alatti települések költségvetése meglehetősen szerény. Ugyanakkor egyetlen percig sem gondolkodtak azon, hogy bezárják az iskolát. „Ahol megszűnik az iskola,

ott lassan sorvadásnak indul a faluközösség. Itt nem lehet gazdasági szempontokat nézni, mert ha így vizsgálnánk a dolgot, akkor már régen be kellett volna zárunk az iskolát. Szóval, amíg igénylik a szülők, addig lesz Kisújfalu iskola” – mondja Kis Róbert.

Beszélgetésünkbe ezt követően kapcsolódik be Mészáros Zsuzsanna igazgató. Nánai kollégájához hasonlóan ő is a nagyobb odafigyelést, a több törődést és a tehetséggondozás magas fokát emeli ki, mint a kisiskola legfőbb erőit. Jelenleg tíz gyermek látogatja az iskolát, akik közül ketten integrált oktatást, tehát a szokásosnál is nagyobb odafigyelést igényelnek. Fájó pontjuk, hogy a tavalyi iskolaévben egyetlen elsős gyermeket sem írtak be hozzájuk, tehát történt egyfajta törés, amin azonban már sikeresen túltették magukat. Igaz, egy tanítótól meg kellett, hogy váljanak. Így jelenleg összesen négyen látják el a pedagógusi munkát, kiegészítve a helyi református lelkészszel, aki a hitoktatást végzi. Az oktatási-nevelési feladatokat a lehető legalaposabban igyekeznek megszervezni, amiben az interaktív tábla nagy segítséget jelent. A szorgos hétköznapiakat gyakran színesítik a legkülönbözőbb eseményekkel, rendezvényekkel: műzeumba és galériába járnak, bérletük van a komáromi színházban. Évente egyhetes intenzív úszásoktatáson vesz részt valamennyi gyermek, a tornaterem hiányából fakadó hátrányokat is igyekeznek kiküszöbölni – tornaszerként felhasználják például a padokat. Ami az iskola saját bevételi forrásait illeti, természetesen náluk is a papírgyűjtés áll a dobogó csúcsán. Ezt követi a szülők és iskolabarátok bálja, majd harmadikként a Szlovákiai Magyar Szülők

Szövetségétől kapott összeg, amit a kisújfalusi szülők adójuk két százaléka-ként közvetlenül az országos szövetség számlájára fizetnek be. Ami igazán a kisújfalusi iskola különlegessége, az az Andersen-éjszaka, továbbá a gyermek tűzoltó- és focicsapat. „Az Andersen-éjszaka a könyvhónaphoz kötődik, ekkor egy éjjelt itt töltünk az iskolában a gyerekekkel együtt. Játékos programokon és feladatokon keresztül ez egy igazi közösségformáló lehetőség. A gyermek tűzoltócsapat és a focicsapat szintén különlegesség, ráadásul mindkettő vezetője – edzője – volt diákunk. Egy idősebb néni a faluból pedig horgolni tanítja a gyerekeket, ez egy további egyedi dolog nálunk” – tudom meg az igazgatótól. Természetesen ők is, mint minden más iskola, bekapcsolódnak a legkülönbözőbb tantárgyversenyekbe. Szorosabb testvériskolai kapcsolatot az egyik budaörsi intézménnyel ápolnak, tőlük többször kaptak már módszertani könyveket. Arra a kérdésre, hogy milyenek a szülői visszajelzések, miután a gyerekek az ötödik osztályban folytatják a tanulást a szomszédos Köbölkúton, Mészáros Zsuzsanna így válaszolt: „A visszajelzések egyértelműen pozitívak, minden gyermek megállja a helyét a felsőbb tagozaton, sőt, volt olyan, aki nyolcosztályos gimnáziumba ment tőlünk. A gyerekek viszonylag könnyen beilleszkednek az új környezetbe, sőt, én kimondottan azt gondolom, hogy jól is tesz nekik ez a váltás. Manapság ugyanis a felnőttek sokszor rákényszerülnek a váltásra, tehát nem árt, ha a gyerekek ezt már korán megszokják”.

Tóth Valéria, az iskola tanítónője néhány évig Párkányban tanított, tőle azt kérdeztem, vajon nem volt-e nehéz megszokni a nagy iskolaközösség után a kisújfalusi kisiskolát. „A párkányi iskola után eleinte tényleg furcsa volt,

hogy ilyen kevés gyermekkel kell foglalkoznom, ráadásul a városban én a felső tagozaton tanítottam. Viszont elég gyorsan megtaláltam a hangot a kisebbekkel is, mára pedig teljesen megszoktam. Elsősorban az tetszik az ilyen kisiskolában, hogy van idő mindenkire, minden felmerült gond, probléma szinte azonnal orvosolható” – válaszolja a fiatal tanítónő.

Nagyok a kicsikről és a nem létező különbségekről

Arra is kíváncsi voltam, hogy a párkányi iskolában milyenek a tapasztalatok a környező településekről érkezett tanulókkal kapcsolatban. Vajon tényleg megállják-e a helyüket a (kis)iskolai közösség után a nagy létszámú városi iskolában, és van-e lényegi különbség a vidéki és a párkányi gyerekek között? Himmler Zsófia a párkányi Ady Endre Alapiskola igazgatóhelyettese szerint „tulajdonképpen nincs különbség a falusi iskolákból, esetleg kimondottan a kisiskolai környezetből érkező gyerekek és párkányi kortársaik között. Eleinte talán kissé félénkebbek, csendesebbek, de amint megszokták az új közeget, ez a visszahúzó hatás megszűnik. A párkányi gyerekeket eleve több impulzus, behatás éri, talán ezzel magyarázható, hogy ők szinte rögtön, minden közegben megtalálják magukat. Ám az ügyesség vagy a tehetség szempontjából egyáltalán nem látok különbséget. Ha van is eleinte valamiféle beilleszkedési probléma, akkor csak az ötödik osztályra jellemző, a felső tagozaton ez teljesen eltűnik, magától megoldódik. Esetenként azért előfordul, hogy például egy erősen befelé forduló gyermek nehezen tud kibontakozni a nagy létszámú osztályközösségben. Ilyen esetben megoldást jelent, ha valamelyik környező település kisebb létszámú iskolájába íratja

át gyermekét a szülő”. Ami a vidékről érkezett gyerekek arányát illeti, ez a szám meglehetősen nagy a párkányi alapiskolában, 52 százalék, akik 18 községből érkeznek, tudom meg Himmler Zsófiától, ám ebben a számban a tágabb környék is benne van, tehát a párkányi körzeten túli régió is.

Ami a beiratkozást illeti, arra a párkányi alapiskolában is nagy hangsúlyt fektetnek. Ennek egyik legfőbb programpontja az úgynevezett „szombati szöszmötölő”, ami nem más, mint a beiratkozási hét előtti szombaton rendezett nyitott nap. Ekkor reggel kilenc és délután kettő óra között várják a leendő kiselsősöket a legkülönbözőbb játékos programokkal, előadásokkal. Az anyanyelvi oktatás fontosságára igyekeznek felhívni a figyelmet, de azzal, hogy szülő és gyermeke az Ady-iskola beiratkozási programjában vesz részt, és nem az utca túloldalán lévő szlovák iskoláét választja, tulajdonképpen már a magyar nyelvű oktatás mellett döntött, mondja az igazgatóhelyettes. A város óvodáival jó kapcsolatokat ápolnak, ami nem meglepő, hiszen a leendő első osztályosok elsősorban tőlük kerülnek ki. A vidéki óvodákban, pláne iskolákban nem folytat toborzást az Ady Endre Alapiskola igazgatósága. „Mivel szabad iskolaválasztás van, ezért a szülő oda íratja a gyermekét, ahová szeretné, ám természetesen minden egyes gyermeknek örülünk. Rajtunk nem sokat segít, ha netán valamelyik kisiskolából jön hozzánk első, tisztában vagyunk azzal, hogy az adott iskolának ez súlyos probléma lehet, de a szülői döntésbe mi nem szólhatunk bele” – fejti ki véleményét azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy van-e elszívó hatása a párkányi „nagy” iskolának.

Tátyi Tibor

Iskolai körkép az Ung-vidéken és a Bodrogközben

Az Ung-vidék nagyobb magyar oktatási intézményei közül a nagykaposi Erdélyi János Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolában idén 47 első lett, a nagyszelmenci Dobó István alapiskolában 13. A Vajáni Református Egyházi Alapiskolában 18 elsővel kezdték meg a tanévet. Tehát a legtöbb esetben nincs gond a diáklétszámmal, sem az alsó tagozatos, sem a teljes szervezethez tartozó iskolák esetében. Az elmúlt időszakban drasztikus fogyás sehol sem tapasztaltak, megszűnés határán álló intézményekről sem lehet hallani. Annál többet arról, hogy a régióban nő a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek száma.

Ami a szlovák iskolákat illeti: tény, hogy továbbra is vonzzák a magyar diákok egy kis részét. Az iskolaválasztást, bár gyakran összetett tényezők alakítják, a régióban is leggyakrabban azzal a téves berögződéssel magyarázzák, hogy a gyerek könnyebben tud majd érvényesülni. Egyre többször hallani azonban okként azt is, hogy a magyar iskolában évről évre több a „problémás gyerek”.

A tanügyi hivatal jelenti

A Nagymihályi járásban működő öt tanügyi hivatalból egy az Ung-vidék központjában, Nagykaposon található. Ennek vezetője, Papp László arra hívta fel a figyelmet, hogy Nagykaposon két éve több a magyar általános iskolás gyerek, mint a szlovák iskolát látogató. Korábban ez fordítva volt. Jelenleg 614 magyar iskolásra 606 szlovák jut, miközben a szlovák iskola legalább harmadát magyar anyanyelvű diákok teszik ki. A nagykaposi tanügyi hivatal vezetője szerint a változás azzal magyarázható, hogy az elmúlt évek ipari leépítései miatt sok szlovák ajkú lakos elköltözött a régióból. A rászoruló gyerekek száma, ahogy az egész régióban, Nagykaposon is növekszik. Ez kimutatható a kiosztott ingyenebédék és a taneszköz-támogatások mennyiségéből is. A magyar iskolába járó diákok közül 248-an minősülnek szociálisan hátrányos helyzetűnek, a szlovák intézményben a számuk 104. Nagy meglepetésre a Bodroghözben nem működik tanügyi hivatal. A magyar régió efféle ügyeit a szlovák többségű járási székhelyről, Töketeresről intézik.

Kisiskolák és nagyiskolák az Ung-vidéken

Magyar tannyelvű oktatási intézmény, melyben csak alsó tagozatos képzés folyik, az Ung-vidék öt településén működik. Csicszerben 44 diák tanul. Négy osztályban folyik az oktatás, ebből kettőben speciális módszerekkel próbálják felzárkóztatni azokat, akik az iskolapszichológus véleménye szerint arra rászorulnak. Varga Imre polgármester szerint több is lehetne az iskolások száma, de aki megteheti, Nagykaposra viszi gyermekét, vagy a közeli vajáni egyházi iskolába járattja. A kaposkelecsényi alapiskolába 84 diák jár, szinte kivétel nélkül romák. Hasonló a helyzet Deregnőben is, ahol

ugyancsak felülreprezentált a községben lassan többséget alkotó roma lakosság. Itt tervbe vették, hogy kilenc évfolyamos iskolává válik az intézmény. A mátyócvajkóci kisiskolában 17-en, Moksamogyoróson 47-en tanulnak. Összességében elmondható, hogy a felsorolt kisiskolákban többséget alkotnak a hátrányos helyzetű családok gyermekei. E falusi intézményeknél gyakori, hogy a tanulók a negyedik osztályból „maradnak ki”, miután betöltik a tankötelezettség felső korhatárát. Bár a kisiskolák mellett szól a kiscsoportos oktatás nagyobb hatékonysága, az utaztatási költség megspórolása, akinek megengedi a pénztárcája, többnyire a nagyobb iskolát választja. Gyakori érv ilyenkor szülők részéről, hogy ahol arányaiban sok a társadalmilag és szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek, ott növekednek a rossz magaviseletről és a higiéniai hiányosságokból adódó problémák. Az így érvelő szülők még akkor is kitartanak álláspontjuk mellett, ha az adott kisiskolában kiegészítő osztály működik a tanulási és a magaviseleti problémákkal küzdő gyerekek részére. E sorok írója az anyaggyűjtés során számos ilyen véleménnyel találkozott, az oktatás színvonala, illetve az iskola tárgyi felszereltsége másodlagosnak tűnt az iskolaválasztás terén. Az Ung-vidéket és a Bodroghöz vizsgálva, létezik több olyan eset, hogy a falusi magyar iskola tanára a városi magyar iskolában taníttatja gyermekét. És ezek után már az sem meglepő, mikor egy polgármester azt nyilatkozta: a városi magyar iskolába íratva utódait, annak ellenére, hogy a falujában is van magyar oktatási intézmény. Az érvek hasonlóak voltak: a rossz szociális helyzet gyakran párosul magaviseleti, higiéniai problémákkal, amiktől meg szeretnék óvni gyerekeiket. A fentiekhez hozzá tartozik még, hogy a nagyobb iskolákban, ahol bár arányaikban a kisiskolákhoz viszonyítva kevesebb a szociálisan hátrányos eset, ugyancsak gyakoriak a magaviseletről és tanulási nehézségekből adódó problémák, viszont a nyilatkozó szülők szerint „mégsem annyira rosszak az állapotok, mint a kisiskolában”.

Az Ung-vidék legnagyobb magyar iskolája

Az Ung-vidéken három teljes szervezetszerű magyar tanítási nyelvű iskolára jellemző, hogy nemcsak helyben lakó diákok látogatják. A legnagyobb

ezek közül a nagykaposi Erdélyi János alapiskola. Kovács Adrienn igazgatónő elmondta, hogy a Nagykapos híres szülőteréről elnevezett iskola az elmúlt években kívül-belül jelentős felújításon ment át. Pár éve modernizált laboratóriummal és szaktantermekkel, illetve éjjeli megvilágítással ellátott sportpályákkal bővült, a közelmúltban pedig befejeződött a nyílászárók cseréje, a hőszigetelés, illetve a tetőcsere is. Egy nagyszabású projekt részeként felújították az iskola mosdóit, bővítették, korszerűsítették az osztályok felszerelését és egy új számítástechnikai tantermet is átadtak. Az őszi folyamán újra megvalósult az iskola kertjében egy fafaragó tábor, ahol a diákok szakemberektől, elismert művésztől sajátíthatták el a fafaragás tudományát, miközben különös hangsúlyt fektettek a magyar népi motívumok és a rovásírás megismertetésére is. Az igazgatónő szeretné folytatni az intézmény fejlesztését. Az iskola udvarában pihenőparkot terveznek kialakítani, melyen filagóriák állnának, mindez nemcsak évközben állna a diákok rendelkezésére, hanem nyári táborok során is. Az Erdélyi János Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolába 614 diák jár elsőtől kilencedik évfolyamig. A nagykaposi ifjakon kívül a padsorokban szinte minden Ung-vidéki magyar településről akad diák.

A nagyszelmenci Dobó István alapiskola

Nagyszelmenc községben 1886-ban nyílt meg az első iskola. Azóta, a II. világháborút követő öt évet leszámítva, folyik magyar nyelvű oktatás a faluban. 2002-ben az iskola jogalanyiságot kapott, fenntartója az önkormányzat lett. Ez nagyban hozzájárult az intézmény külső és belső felújításához – tájékoztatott Hack Lászlótól, az iskola igazgatója, akinek javaslatára a 2005-2006-os tanévben megkezdődött az iskola nevesítése. Az intézmény ekkor vette fel a szomszédos településről származó egri hős nevét. Az iskolába jelenleg 128 gyerek jár elsőtől kilencedik osztályig, a megszülető gyerekek számának csökkenése viszont gondot jelent. A szomszédos falukból, Szirénfalváról, Dobóruszkáról és Budaházáról a nagyszelmenci iskolabusz szállítja naponta ingyenesen a nebulókat. Az iskola vezetése mindent elkövet a minőségi oktatás érdekében. Az eredmények tükrében ez sikerül is. A nagyszelmenci

A nagyszelmenci Dobó István alapiskola

iskola diákjai sorra jól szerepelnek a körzeti és országos versenyeken. Az intézmény volt tanulói között sok a diplomás. „Az intézmény megtartó bástyája a magyar identitásnak, ugyanis az nagyon fontos, hogy a minőségi anyanyelvi oktatás feltételeit helyben megteremtjük, elkerülve ezzel azt, hogy esetleg a városi szlovák iskolába járjon a magyar szülők gyereke”- jelentette ki az igazgató úr. Annak érdekében, hogy az iskola még vonzóbb legyen, a már említett modernizáláson túl számos további lehetőséget kínálnak a gyerekeknek. Különböző szakkörök mellett családi délutánok és kirándulások is napirenden vannak a tanév során. Mindezt az önkormányzat nagyfokú segítségével valósítja meg az intézmény.

Közkedvelt a régió egyetlen egyházi iskolája

A Nagykaposhoz közeli Vaján községben működik az Ung-vidéki és bodroglózi régió egyetlen magyar tanítási nyelvű református egyházi alapiskolája. A több emeletes épületben 1956 óta folyik oktatás. Az intézmény évtizedekig állami kézben volt, 2001 óta működik református alapiskolaként, fenntartója az Ungi Református Egyházmege. „Az első tanévet 140 diákkal kezdtük, jelenleg 149-en járnak hozzánk, ebből 18-an elsősök” - tájékoztatott Hudák Bálint, aki fennállása óta igazgatóként vezeti a teljes szervezetségű egyházi iskolát. Mint azt az igazgató úrtól megtudtuk, az iskolában nem a diákok létszámának maximalizálása a cél, hanem a minőségi oktatás körülményeinek megteremtése, és az, hogy családias, vallásos légkör uralkodjon. „A szigorú felvételi rendszernek köszönhetően kis létszámú osztályok jönnek létre, így nagyobb odafigyelést kaphat a gyermek, és az oktatás szellemisége is kedvezőbb lehet” - mondta el Hudák úr. Nagyon fontos szempont a tanerő kiválasztásánál, hogy megfelelő szakvézettség

legyen. Ennek köszönhetően minden tantárgyat képesített tanárok oktatnak. Az iskolát nemcsak a falubeliek, hanem az Ung-vidék számos településének tanulói látogatják Abarától Nagykaposig, az utaztatást ingyenes iskolabuszsal oldják meg.

„Amikor a szülők úgy döntenek, hogy a mi iskolánkba íratják be a gyermeküket, azt nemcsak azért teszik, hogy a gyermek megkapja azt a tudást, amit egy iskolában meg kell kapnia minden gyermeknek. Azért is tesznek így, mert azt szeretnék, hogy gyermekük megkapja azt, amit csak itt kaphat meg: az Istennel való szorosabb kapcsolatot, a Szentírás pontosabb ismeretét, a hitbeli közösségi élményt” Kraus Viktor lelkes gondolatai az intézmény tízéves jubileumára kiadott évkönyvben olvashatóak, melyből az is kiderül, hogy a hittanórák kiemelt helyet foglalnak el az iskola órarendjében. Hudák Bálint szerint a felekezeteiket egyenrangúként kezelik az intézményben, így nemcsak református családok gyerekei vesznek részt az oktatásban, hanem katolikusok is szívesen járatják ide a csemetéjüket. Amellett, hogy a gyerekeket igyekeznek vallásos légkörben szeretetre, emberségre nevelni, sokféle szakkör is működik az iskolában, melyek közül mindenki találhat kedvére valót. A tanulók rendszeresen és eredményesen vesznek részt a különböző tantárgyi vetélkedőkön is, mind helyi, mind országos szinten.

A református iskola megújult, európai uniós forrásból háromszázezer euró támogatás nyertek el az intézmény külső és belső felújítására, ami magában foglalta a nyílászárók cseréjét, új padok és táblák vásárlását, az épület homlokzatának felújítását, illetve a falak hőszigetelését is. A munkálatok 2011-ben fejeződtek be. Hudák Bálint igazgató úr szerint az egyházi iskola fő célja továbbra is az, hogy a jövő magyar nemzedéke anyanyelvén, családias légkörben sajátíthassa el a legfontosabb is-

mereteket, és a kötelező tananyag mellett a hitben éléssel is gazdagodhasson.

Fehér holló a Bodroglózi közben

Bodroglózi közben az alsó tagozatos kisiskolák esetében általában hasonló a helyzet, mint az Ung-vidéken. Azok a megkérdezett szülők, akik számára adott a lehetőség, mégsem lakhelyükön taníttatják gyermeküket, legelső érvként a szociálisan és társadalmilag hátrányos helyzetű diákok nagy számát említik. De megfigyelhető az is, hogy a szülők szívesen adják gyerekeiket a lakhelyükön működő kisiskolába, ha az intézményben nincsenek, vagy kisebb számban vannak a problémás diákok. Így van ez Kisgérésben, ahol nem jellemző az, hogy a helyiek máshová járatnák csemetéjüket. „Idén az összes, faluban élő iskolaköteles gyerek a helyi magyar iskolába lett beíratva, de hasonló volt a helyzet korábban is. Csak a szlovák-magyar vegyes házasságból származó gyerekeket íratják időnként a királyhalmeci szlovák iskolába, de ez szerencsére elenyésző a számokat tekintve”- tájékoztatott Furik Csaba polgármester, aki még elmondta, hogy a kisgéresi önkormányzat szívügyének tekinti a helyi magyar oktatást, ezért mindent elkövet az intézmény és a benne folyó munka minél színvonalasabbá tétele érdekében. Jelenleg 23 gyerek jár a kisgéresi alsó tagozatos iskolába, amit nemrég kívül-belül fel is újítottak. Bár az iskolát már többször be akarták zárni, mindig sikerült kiharcolni a megmaradását. „Az iskolánkból kikerülő diákok általában a felső tagozaton is jól teljesítenek. Büszkék vagyunk az iskolánkra, és mindent megteszünk, hogy működése zavartalan legyen a jövőben is” - jelentette ki Furik Csaba.

Jövőkép

Bár a polgármesterek fenntartásokkal fogadták annak idején, hogy önkormányzati felügyelet alá tartozzanak a helyi iskolák, mára megbarátkoztak a helyzettel, és lehetőségként tekintenek rá. Az Ung-vidéken és a Bodroglózi közben nincs panasz a diákok létszámát illetően, amihez leginkább a roma lakosság számának folyamatos növekedése járul hozzá. A roma gyerekek a legtöbb esetben a lakhelyükhöz legközelebb eső oktatási intézményben tanulnak. Jelenleg több olyan falusi kisiskola működik a régióban, ahol az összes diák a

roma nemzetiségű. Megfigyelhető az a jelenség is, hogy a falusi kisiskolák nagy részét túlnyomó többségben romák látogatják. S ami a jövőt illeti: a népszámlálási adatok is tükrözik, hogy a roma lakosság gyarapodik, a magyar lakosság száma csökken. Szembe kell hát nézni azzal, méghozzá időben, hogy arányok egyre inkább a roma lakosság javára tolódnak el. Mivel a régió roma lakossága többségében romungró,

vagyis magyar anyanyelvű, a magyar tanítási nyelvű iskolákat részesítik előnyben. A roma lakosság többsége azonban komoly szociális problémákkal is küszködik, amihez a gyerekeknél gyakran tanulási és magaviseleti problémák társulnak. Az e fajta integrált oktatás-nevelésnek nem csupán a keleti végeken, de Szlovákiában sehol nincsenek megteremtve sem az anyagi, sem a személyi feltételei, így a legjobb szán-

dék mellett sem túl eredményes a leginkább rászorulóknak nevelése, tanítása. Talán ez a legfőbb oka, hogy a nem roma és a jobb helyzetben élő roma családok igyekeznek gyerekeiket olyan iskolába adni, ahol a nem hátrányos helyzetű gyerekek vannak többségben, vagyis a nagyobb falusi, illetve városi magyar iskolákba.

Varga Tibor

Kisiskolák: kvótákon, létszámokon, gazdaságosságon túl

Családias légkörben zajlik a tanítás

November utolsó hetében – egy negyedév leforgása alatt – másodízben hirdettek sztrájkot és vonultak az utcákra a pedagógusok. Céljuk nem csupán a béremelés kikényszerítése volt; figyelmeztettek arra is, hogy míg az Európai Unió tagállamainak többsége a bruttó hazai össztermék 6-7 százalékát fordítja az oktatásügy és a tudományos kutatás támogatására, Szlovákiában ez az arány mindössze 3,8 százalék. A kormány hajthatatlan maradt, állítólag ahol nincs pénz, az ördög sem tud adni, ami felveti a kérdést: miféle jövőt szán ennek az országnak?

„Ez nem kizárólag pénz és létszám kérdése – reagált a témára Jozef Turčány, a Szlovákiai Városok és Falvak Társulásának alelnöke. – Az iskola a falu számára az életet jelenti; ha megszűnik, a fiatalok elhagyják a települést, ezért megeshet, hogy a remélt nyereség végül veszteségként csapódik le.“ A kis tanulói létszámmal működő tanintézmények megszüntetése nagyon érzékeny kérdés, amely széles körű társadalmi vitát feltételez, tette hozzá az alelnök. Mivel ez még el sem kezdődött, az adu ász,

azaz a falusi kisiskolák sorsa továbbra is az önkormányzatok kezében van.

Nemeshodos – felszálló ágban

S hogy mennyire van jó kezekben, azt példák sora igazolja.

Vegyük csak a Dunaszerdahelytől alig közhajtásnyira fekvő Nemeshodos esetét.

„A községnek jelenleg 1540 lakosa van, ám a bérlakás-programunknak köszönhetően jövő év végére a lélekszám már 1700 fő fölé emelkedhet – vázolja fel nagy vonalakban a település kilátásait Balódi László polgármester

Balódi László: „Nemeshodosban tudatos településfejlesztés zajlik, ami az intézményrendszer bővítését is magával hozza.”

Jóllehet az önkormányzatok helyzete – finoman fogalmazva - nem rózsás, Nemeshodos egy új iskola építését fontolgatja. „2013-ban megalapozzuk, a többi pénz kérdése – mondta. – Egyelőre nem teljes szervezetségű, hanem 1-5. évfolyamos iskolában gondolkodunk. Erre van igény; sok szülő ugyanis nyolcéves gimnáziumba írhatja a gyermekét, ám míg odáig eljut, egyéves kényszerkiterőt kell tennie, ami a beilleszkedés szempontjából nem biztos, hogy jó. Ha az 1-5-öt bevezetjük, egy láncszemet ki tudunk iktatni.”

Az iskola a közösségépítés szempontjából létfontosságú intézmény, vallja Balódi László, hiszen „ez mozgatja a kultúrát; s ahol az iskolások ott vannak, jönnek a szülők, nagyszülők is teher. A normatív támogatás, vagy ahogy mondani szoktuk, a fejpénz természetesen nem fedi a költségeket, így a többletkiadásokat ki kell gazdálkodnunk. Egyelőre győzzük, sőt fokozatosan javítjuk az oktatás és nevelés színvonalát. A szülők ma már teljes körű szolgáltatást várnak el az iskolától, s természetesen

azt szeretnék, ha gyermekük náluk többre vinné. Pedagógusainknak, a nevelőknek, illetve a szakköröket vezető személyeknek is ennek az elvárásnak kell napi szinten megfelelniük” – teszi hozzá a település első embere.

Suska Szilvia, a helyi iskola igazgatója az egyetem elvégzése után azonnal kisiskolában vállalt munkát, és nem bánta meg. „Teljesen más a légkör egy ilyen tanintézményben, más az oktatás, és szorosabb emberi kapcsolatok alakulnak ki gyerek és tanár közt – mondja. – Napi nyolc órán át együtt vagyunk, ami nem csak azt jelenti, hogy a gyerekek minden örömről és bánatáról tudunk, hanem azt is, hogy sokkal több idő jut az ismétlésre, illetve időben észreveszszük, ha egy-egy tananyagot nem mindenki sajátított el. Nálunk így gyakorlatilag nincsenek leszakadó diákok.” A nemeshodosi tanintézmény magyar és szlovák tannyelvű osztályát 15-15 gyerek látogatja; az oktatómunkát két-két tanító végzi, a napközi közös. A magyar tagozaton tavalyhoz képest létszámcsökkenést, míg a szlovákon létszámnövekedést tapasztaltak. Tipikus csallóközi jelenségről lenne szó? Előfordulhat, hiszen a legutóbbi népszámlálási adatok szerint Nemeshodosban 220 szlovák nemzetiségű lakos él, s több mint 1200 a magyar.

„Néhány évvel ezelőtt elindult egy hullám, amely hatására sok helyi szülő dunaszerdahelyi iskolákba íratta a gyermekét – közli az igazgató. – Sokan kényelmi szempontból választották ezt a megoldást, mondván: úgyis naponta beutaznak a munkahelyükre. Most rajtunk áll, hogy elnyerjük a szülők bizalmát, s bizonyítsuk, hogy fel tudjuk venni a versenyt a nagy, teljes szervezetségű iskolákkal. Úgy vélem, ehhez minden adott: nagyon jól felszerelt számítástechnikai tanteremmel rendelkezünk, gyakorlatilag minden gyerekre jut egy számítógép, két angol szakos tanár is van az iskolán, s természetesen a tanulmányi és egyéb versenyekre is bekapcsolódunk.”

Sárosfa – minden gyerek fontos

„Ha van iskola, él a falu” –, foglalja össze tömören az oktatási intézmény küldetését Földváry Terézia, Sárosfa polgármestere.

„Településünkön mindig is működött kisiskola; 1945 előtt az egyház volt a fenntartója, aztán az állam. Jómagam is ilyenbe jártam, bár akkortájt lényege-

sen magasabb volt a tanulók létszáma, mint most. Jelenleg négy évfolyamban húsz gyerekkel két pedagógus és egy napközis tanítónő foglalkozik, részidőben pedig hittan- és angoltanárt alkalmazunk.” – mondja.

Az alma mater fenntartása hosszú távon fontos az önkormányzatnak. 2011-ben Sárosfa 29 670 eurót kapott az iskola működtetésére az államtól, ám a kiadások elérték a 44 ezer eurót. Idén 42 ezer euró érkezett az államkasszából, amiből eddig 36 ezret költöttek el – ám ez még nem tartalmazza a pedagógusok kéthavi bérét, illetve a rezsiköltségeket. Hogy miből gazdálkodik ki az alig 870-es lélekszámú település az iskolára fordítandó többletet? A helyi illetékekből és adókból, illetve a fejlesztéseken megspórolt pénzekből; ez utóbbiakat igyekeznek európai uniós forrásokból megvalósítani. Az önkormányzat becsületére legyen mondván, az iskola-épület mintegy 90 százalékában fel van újítva – természetesen önerőből.

„Két-három évvel ezelőtt nagymértékben visszaesett a tanulók létszáma, mindössze 13 gyerek látogatta az iskolát, mégsem fordult meg a fejünkben, hogy esetleg bezárnánk, sőt az osztályokat sem vontuk össze. Most ismét felszálló ágban van, több év távlatában 18-22 gyerekkel lehet számolni. Az óvodánk is a maximális engedélyezett létszámmal, 24 gyerekkel működik, így a falu kulturális-társadalmi életébe gyakorlatilag negyvennél több gyereket tudunk bekapcsolni. Ez meg is látszik a színvonalon” – állítja a polgármester. Arra is volt példa, hogy Sárosfa önkormányzata – kihasználva a járási munkaügyi hivatal nyújtotta lehetőséget – képzett pedagógiai asszisztenst alkalmazott a gyengébb előmenetelű gyerekek felzárkóztatására. Nem úri hóbortból, egyszerűen azért, mert minden gyerek egyformán fontos.

A családias légkör az, ami a helyi kisiskolát leginkább jellemzi. Hlivák Erzsébet iskolaigazgató tizenkét éve áll az intézmény élén – ez idő alatt egyetlen sárosfai magyar gyereket sem írtattak más iskolába a szülei.

„Voltak kiugróan jó, de voltak gyenge éveink is, és bizony az is megesett, hogy remegett a szék alattunk – mondja –, de a község, illetve a szülői közösség támogatásával átvészeltük a nehéz időket.”

Egy kisiskola mindig nagyobb kihívást jelent a pedagógus számára, véli az

igazgató. A kis közösségben úgy érzi magát a gyermek, mintha otthon volna, ugyanakkor szülő és pedagógus között is közvetlenebb a kapcsolat. A szülők igényeihez igazodva a tanítási nap a sárosfai iskolában reggel fél hétkor kezdődik, afféle napközis foglalkozással, s akkor fejeződik be, amikor valamennyi gyerek már biztosan elsajátította a tananyagot.

Az igazgató szerint súlyos hibába esnek azok az iskolák, amelyek csak a tanulói létszám növelését tartják szem előtt; Sárosfán – a szülőkkel, illetve az óvoda vezetésével egyetértésben – csak azok a gyerekek kerülnek iskolába, akik arra valóban érettek. Az eredmény önmagáért beszél: alap- és középfokú tanulmányaik befejeztével sokan kerülnek közülük jó nevű főiskolákra, egyetemekre; az, hogy falusi kisiskolából indulnak, a későbbiek során előnyként jelenik meg.

A kisiskolák megszüntetése nem oldana meg az oktatásügy anyagi problémáit, vélik egybehangzóan a megkérdezettek. A döntés jogát a települések kezében kell hagyni – hiszen kiféle-miféle hatalom tudná felmérni, mennyit ér a közösség számára egy-egy ilyen tanintézmény, amely a több évszázados múlt mozaikjának becses darabja?!

Szádudvarnok újraindult a kisiskola

A kistelepülés a Gömör-tornai Karsztot észak-déli irányban kettészelő Szádelői-völgy bejáratánál található, a Rozsnyó-Kassa főútvonal mentén. Iskolája 1886-tól van; az alma materben évtizedekig magyar nyelven folyt az oktatás, mígnem a második világháború után a tanintézményt az állam vette át. Ettől kezdve szlovák nyelven okítottak Szádudvarnok-Méhészkeben, annak ellenére is, hogy a lakosság nemzetiségi összetétele időközben alig változott, s a község lakosainak kilencven százaléka továbbra is magyarnak vallotta magát. 2009-ben aztán a szlovák tannyelvű iskola is bezárt, Szádudvarnok-Méhészke pedig – megannyi kistelepüléshez hasonlóan – kezdett elnéptelenedni. A fiatalok a boldogulás reményében a közeli városokba, Szepsibe és Kassára költöztek, amiben közrejátszott a település intézményrendszerének állapota is, többek között a megszüntetett iskola. Miliczky Sándor, az alig négyszázötven lelket számláló kisközség polgármestere az elvándorlás megfékezésének egyik lehetséges alternatíváját ezért ép-

pen a magyar tannyelvű oktatás elindításában látta.

„Egyházi kisiskolát szerettünk volna, hogy a keresztény nevelés nagyobb hangsúllyal jelenjen meg – mondja. – Ötletemmel az akkori tornai plébánoshoz fordultam, aki némi egyeztetést követően közölte: a rozsnyói püspöki hivatal nem támogatja az iskolaalapítást. Akkor állt be fordulat, amikor Juhász Attila személyében új plébános került Tornára, aki magához ragadta a kezdeményezést. Végül megkaptuk a beleegyezést – azzal, hogy a püspökség a nevéet adja hozzá, a többit viszont magunknak kell megoldanunk.”

Az oktatás mellett a játék és a nevelés is nagy hangsúlyt kap Szádudvarnok: Öten kezdték, már kilencen vannak, s jövőre még nagyobb érdeklődéssel lehet számolni

Végezetül az egyház, a község, a hívek, illetve politikai tömörülések is odatették magukat azért, hogy a szádudvarnoki iskola megkezdhesse működését. Bár a történet nem kizárólag a pénzről szól, a képhez hozzátartozik, hogy a falu határában működő két nagyüzem is segített az anyagi háttér megteremtésében – azzal, hogy nem kis összeggel járulnak hozzá a település éves költségvetéséhez.

Amikor az érdekek egymásra találnek

A falu főterén álló iskolaépületben gőzerővel folyik a tanítás. Köteles Anikó iskolaigazgató megerősíti a polgármester állítását: a Torna környékén található falvakban létszükségletté vált a magyar tannyelvű iskola létrehozása. Nélküle a magyar lakosság fokozatosan behúzódik a városokba, elhagyja a vidéket.

„Szerény körülmények közt kezdtük meg 2011 szeptemberében a tanítást – mondja –, szerencsére akadtak magánvállalkozók, alapítványok, akik idővel ügyünk mellé álltak. Így lett a 2012/13-as tanév elejére interaktív táblánk, vadonatúj berendezésünk, színvonalas tan- és segédeszközök.”

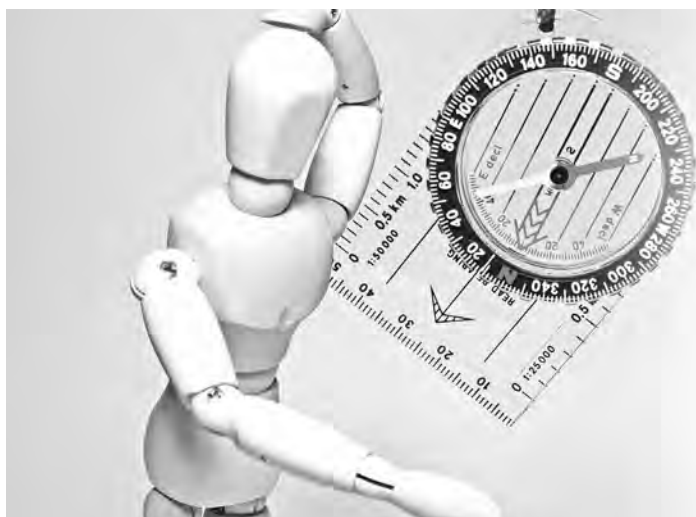
Négy elsős, négy másodikos és egy harmadikos koptatja jelenleg a kisiskola padjait, négy tanító és nevelő felügyeli,

irányítja őket. Anyagi gondok, persze vannak, a normatív támogatás itt sem elég, ám az önkormányzat elhivatott az iskola mellett: térítésmentesen bocsátja az intézmény rendelkezésére az épületet, állja a közüzemi számlákat, a gyarapodás érdekében kisbuszt vásárolt, így a horvati, tornai, újfalu és zsarnói gyerekek ingyenes utaztatása is megoldódott. Az anyaország is segít: 2011-ben másfél millió forint támogatást folyósított a szádudvarnoki iskolának dologi kiadásokra és további 3 millió forintot a bérek fedezésére.

„A támogatási rendszer legnagyobb hibája, hogy a lehető legnagyobb tanulói létszám elérésére ösztönzi az iskolákat, ami gyakran az oktatás színvonalának rovására megy – véli Köteles Anikó. – Mi a hangsúlyt a minőségre helyezzük, s a nevelés legalább annyira fontos szerepet kap, mint az oktatás.”

A kilátások kapcsán jegyzi meg, hogy – feltehetően az iskola jó hírnevének hatására – az idei tanévben nőtt a helyi óvodába íratott gyerekek száma, s a korábbi évekre jellemző tendencia megfordulni látszik: már a Szepsiben élő szülők is érdeklődnek a szádudvarnok-méhészkei egyházi alapiskola után.

LÓRINCZ ADRIÁN
A szerző felvételei

Egyre komolyabb dilemmák előtt a szülő és a fenntartó

Sokszor leírtuk már, Gömör egyre reménytelenebb helyzetben várja az elkövetkező éveket. S ha jóslásokba nem is bocsátkozunk a reménytelen jövőt illetően, a demográfiai és népszámlálási adatok sok mindenről árulkodnak. Az iskolák helyzete sem kecsegtet túl sok jóval, s ami az itteni magyarságot illeti, a jövőkép még sötétebb. De maradjunk a tényeknél, és nézzük meg, hogyan is alakult magyar iskoláink helyzete az elmúlt esztendőben vidékünkön.

Néha váratlan akadályokba ütközik egy riport megírása. Ilyen akadály lehet a sztrájk, de akár egy rablás is. 2012 novemberének utolsó hete, ahogy országsherte, a Gömörben is pedagógus-sztrájkjal kezdődött. Van, ahol csak egy napig sztrájkoltak, de akadtak szép számmal olyan iskolák is (mint a rimaszombati Ivan Krasko Gimnázium

és Kereskedelmi Akadémia), ahol kitarítottak volna egész héten. Végül a szakszervezet keresztül húzta a számitásaikat.

Tornaljára, a Kazinczy Ferenc Magyar Tannyelvű Alapiskolába látogattam először, amely a régió egyik legnagyobb alapiskolája mintegy 840 diákkal.

Az igazgató helyett a rendőrség foga-

dott, mint kiderült, az éjszaka betörték az iskola konyhájába, ahonnan az edények és mintegy ezer darab tojás mellett a Mikulásra elkészített csomagokat is meglovasították. Az első becslések szerint legalább 2 000 eurós kára keletkezett az intézménynek.

Nagy Katalin igazgató előbb a számokat sorolja az iskoláról: jelenleg 840

diák látogatja, amely ugyan elmarad a nem is oly rég elért csúcslétszámtól (pár évvel ezelőtt még az 1 100 gyerek sem volt ritka), ám az iskola így is túlszűfolt. „Bár anyagilag nem állunk rosszul – teszi hozzá –, azt már nem engedhetjük meg, hogy osztályonként egy bizonyos létszám alá menjünk. Így átlag 28 gyerek jár egy osztályba, ez alól csak az ún. nulladik osztály a kivétel.” Az igazgató elismeri, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszer miatt az iskolának a minél több gyerek elve felel meg, mégis meglep kijelentésével, hogy minden lehetséges eszközzel próbálják lebeszélni a környékbeli falvak szülőit arról, hogy gyereküket Tornaľára adják. „Tudom, hogy ez furcsának tűnik, de számunkra, mármint a gömöri magyarság számára nagyon fontos lenne, hogy az ezekben a falvakban működő kisiskolák megmaradjanak. Természetesen, onnan fogadjuk a gyerekeket, ahol már megszűnt a magyar iskola, ilyen például Runya, Beje, Hubó, Lenke vagy Sajószárnya község”, – s közben már hívja is az egyik első osztály tanító nénijét, aki sorolja, hogy 29 fős osztályában Sajószentkirályról, Abafaláról, Lénártfaláról, Sajógömörrel, Velkenyéről, sőt Harmacról és Csoltóról is vannak gyerekek. Főleg az utóbbi két eset meglepő, hiszen Csoltó jóval közelebb van Pelsőchöz, míg Harmacról Rimaszécsen át vezet az út. Az elsősök mintegy 30 százaléka beutazó, s legtöbbször még az sem riasztja el a szülőt, hogy gyerekének korán reggel kell felkelnie, sokszor zsúfolt autóbusszon kell utaznia, sőt vannak olyan helyek, amelyek esetében az állam nem fizeti vissza az útiköltséget sem. De erről Rimaszombat esetében még külön szólnak. Jelenleg három elsős osztálya van a Kazinczyknak, s nem borszín szerint osztották be a gyerekeket, hanem ahogy Nagy Katalin hangsúlyozza: a pszichológus által elvégzett tesztek alapján állítják össze az osztályokat, így az A osz-

tályban is van roma származású gyerek, de ide elsősorban azokat sorolják, akik a tesztek alapján a legjobb eredményeket érik el. Kérdésemre, hogy a szülőket nem zavarja-e, ha a gyerekük mondjuk csak a C vagy a D osztályba nyert besorolást, az igazgató jelzi, sajnos a szülők kisebb részét érdekli csak, hogy a gyereke milyen kvalitású társakkal jár együtt, de azért vannak olyan szülők, akik pár hónap elteltével jönnek, s kérik, hogy a gyereküket tegyék már át a D-ből a C osztályba. De nemegyszer előfordult már, hogy a tanulmányi eredmények alapján átsoroltak diákokat úgymond az igényesebb osztályba.

Nem véletlenül kerül középpontba a roma kérdés, ugyanis amíg pár évtizeddel ezelőtt a fő indok a szülő részéről a központi iskolák magasabb színvonala volt, ma már kimondva-kimondatlanul (de többnyire kimondva!) az egyes iskolákban megnövekedett létszámú roma diák jelenlétével magyarázzák a szülők a döntésüket. Vannak ugyan még mondva csinált indokok, mint például hogy ebbe az iskolába jár felsőbb osztályba az idősebb testvér, vagy úgyis ide jár zeneiskolába, ne adj Isten, a szülők is a városban dolgoznak, de ezek ma már elenyészők. A környékbeli kisfalvakban a romák aránya évről évre növekszik, s vannak olyan kisiskolák, ahol a diákok többsége már roma.

„Igen alaposan megvizsgáljuk a hozzáink benyújtott kérvényeket, s csak igazán indokolt esetben mondunk igent” – mondja Nagy Katalin, aki szerint ezek a gyerekek egy közösségben élnek, s nem túl egészséges dolog kiragadni őket ebből a közelebből. „Iskolánkban több roma származású pedagógus is tanít (külön kiemeli Vavrek Istvánt, aki polgári társulást is működtet, s országos roma szavalóversenyt és roma mentori projektet is szervez – a szerk. megjegyzése), de vannak roma aszisztenseink is. Azt tapasztaljuk, hogy a roma diákokkal sokkal könnyebben

tudnak szót érteni, s ezt tartom járható útnak” – mondja, azt viszont már kevésbé érti, hogy sok magyar szülő például Tornaľán csak azért adja szlovák alapiskolába a gyerekét, mert úgymond ott kevesebb a cigány. „Ez az, amit nem tudok tolerálni, milyen magyar szülő az olyan, aki a gyereke vélt jobb boldogulása érdekében feladja az anyanyelvét?” – teszi fel a megválaszolhatatlan költői kérdést. „Különbön is azt veszem észre, hogy szemléletváltás történt az iskolánkban, s amióta roma tanáraink is vannak, mintha a szülők is némileg másként tekintenének az iskolára. Egymás kultúrájának a megismerése az együttélésben is sokat segíthet” – mondja.

Visszatérve a Kazinczy lehetőségeire, kérdezem, mi az, amivel többet tudnak nyújtani, a válasz általános. „Nagyobb városban természetesen nagyobb a lehetőség – mondja –, s az idegen nyelvek mellett fontos szerepet tulajdonítanak az informatikának”. Interaktív tábla már minden osztályban van, s mosolyogva teszi hozzá, hogy a diákok már jártasabbak annak használatában, mint ő. A minap is figyelmeztették, hogy már illene kalibrálni a ceruzát, mert alig fog, de ez már meghaladta a képességeit. Könnyebb egy nagy iskolából eljutni a versenyekre is, de rögtön hozzáteszi, mindez mégis elsősorban pedagógusfüggő, s a tehetséges gyerek felfedezése mindig a pedagóguson múlik. A szlovák iskolában semmivel sem jobb a lehetőségek, sőt állandóan panaszkodnak, hogy a magyar iskola több pénzt kap, de amikor egy-egy szlovák kolléga lehetőséget kap helyettesítésre a Kazinczyban, nem szívesen mond igent. „A szlovák alapiskolát 450 gyerek látogatja, akiknek egyre nagyobb hányada magyar nemzetiségű” – teszi hozzá az igazgató szavaihoz Balajti Lajos, az iskola egykori tanára, a Városi Hivatal vezetője, aki szerint döbbenetes az, hogy közülük egyre kevesebben vállalják fel a magyar nemzetiségüket. Balajti osztja az igazgató véleményét, hogy az iskola ugyan anyagilag jól jár a több gyerekkel, mégis azt tartaná fontosnak a gömöri magyarság szempontjából, ha a régió kisiskolái megmaradnának. A tornaľai „nagyiskola” után szétnéztünk egy hamisítatlan kisiskolában, Balogfalán, ahol jelenleg 29 diák tanul. Bozó Erika igazgató fogad, s mivel meglepődöm, hogy nyolc óra elmúlt, de még nem kezdődött meg a tanítás,

siet is a válasszal. A kolléganője szülesi szabadságon van, s az őt helyettesítő kolléganő a minap kapott egy állandó állást, így gyorsan kellett pedagógust találnia, aki viszont 30 kilométeres távolságból jár be, s mivel a csatlakozása nem a legideálisabb, kénytelenek voltak a tanítás kezdetét későbbre tenni. Az oktatás egyébként két összevont osztályban zajlik, ő az elsősöket és a harmadikosokat tanítja, a kolléganő pedig a másik két osztályt. „29 gyerekünk van, ami nagyjából megfelel a sokéves átlagnak” – mondja, közülük hat elsős, s ennyi várható jövőre is. Van számítógépes tantermük, tornatermük, de interaktív táblájuk is. Tavaly tíz iskolaköteles gyerek volt a faluban, de többen Várgedére vagy Feledre mentek szlovák iskolába. Először fordult elő, hogy mind a hat elsős gyerek roma származású, de ezzel különösebben nem foglalkoznak. A cél, hogy az adott technikai eszközök maximális igénybevételével játékosan tudják elsajátítani a tananyagot. „Nem hiszem, hogy valakit komoly hátrány érne amiatt, hogy nálunk tanulja meg a betűvetés alapjait és az egyszeregyet” – teszi hozzá, és mint kiderül, az elmúlt években nem egy diákjuk jutott el országos szavalóversenyre, de rajzversenyeken is megállták a helyüket. Sokan hátrálynak vélik, hogy egy teremben két osztály tanul, de ennek is megvan a maga előnye. Sokszor előfordult már, hogy egy elsős oldotta meg a harmadikos feladatát, ami jelzésértékű is lehet, s a tehetséges diákokkal megpróbálnak külön is foglalkozni. De nagyon jó kapcsolatot ápolnak „A Kultúráért Gömörben és Gömörön Túl Polgári Társulással”, amely kulturális műsorokkal látja el az iskolát, így járt már náluk igazi színház, de rendszeresen tartanak drámapedagógiai játékokat és

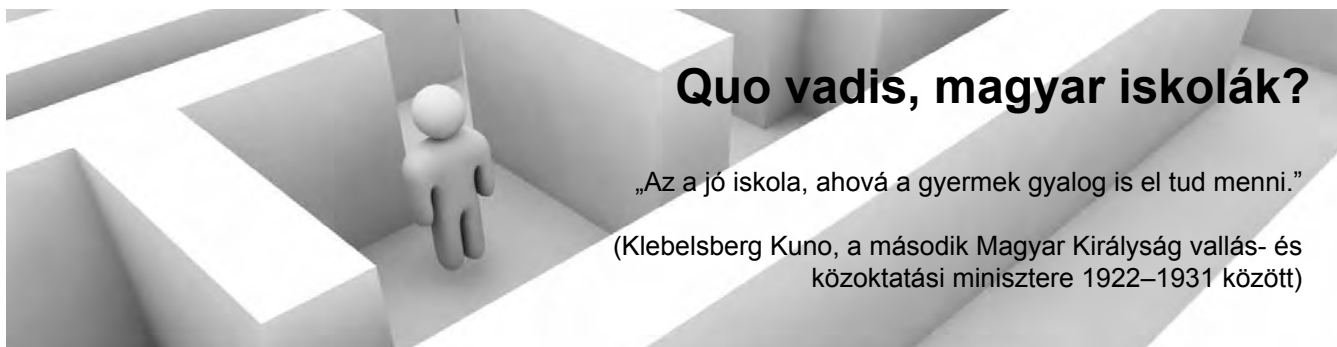
rendhagyó testnevelésórákat is. Balázs Emese, a társulás vezetője hozzát teszi, hogy ma már mintegy 400 iskolával és óvodával állnak kapcsolatban, s olyan helyekre is el tudják juttatni a kultúrát, ahol már évtizedek óta nem láttak élő művészt, s ahonnan a beutazás egy-egy városi rendezvényre is többnyire megoldhatatlan. Balázs Emese maga is alsó tagozatos pedagógusként kezdte a pályáját, de miután Budapesten a Waldorf-módszert is elsajátította, és több kisiskolában is tanított, elégedetlen volt a tananyaggal és a megcsontosodott tanítási módszerekkel, ezért akart valami újat kipróbálni. Úgy látszik, sikerrel. A balogfalaiak többsége ma Várgedében folytatja tovább a tanulmányait, ami azért érdekes, mert míg az elmúlt negyvenötven évben ez teljesen természetes volt (hisz Várgede mindössze 5 kilométerre van a falutól), a kilencvenes években sok szülő a 15 kilométerre fekvő Almágyba járatta a gyermekét, mivel ott állítólag kevesebb volt a roma. Sőt még sok roma szülő is oda irányította a gyermekét. Ez a tendencia az utóbbi pár évben megállt, s ma már szinte kivétel nélkül Várgedébe járnak felső tagozatra a gyerekeik. „Jöttek ugyan Almágyból csábítani a negyedikesünket, az idén mégis kivétel nélkül Várgedébe mentek” – mondja Bozó Erika.

Amíg Balogfalán jól megférnek egymás mellett a roma és nem roma gyerekek, addig a Medvesalján a tajti és újbásti szülők hagyományosan általában Almágyba jártatták a gyerekeiket már az első osztálytól kezdve, de a régióban ugyanez történik például a több mint kétezer lakosú Feleden is, ahonnan nagyon sok hat-hétéves gyermeket utaztatnak a szülei Rimaszombatba, ahol ma már csak egyetlen teljes szer-

vezettségű magyar alapiskola működik. Az iskolát mintegy 550 gyerek látogatja (2009-ben diákhány miatt megszűnt a Ferenczy István Alapiskola, s pár éven belül valószínűleg ugyanerre a sorsra jut valamelyik szlovák alapiskola is), akiknek egyre nagyobb hányada beutazó. Ezért is váltott ki tavaly komoly felzúdulást a Kerületi Tanügyi Hivatal döntése, mellyel módosították a körzethatárokat, s a szűkös anyagi helyzetre hivatkozva több községet kivontak az iskola hatásköréből, így a Dobócáról, Kerekgedéből, Jénéből, Rakottyásról, Pálfaláról, Zádorházáról és Martonfaláról beutazó gyerekeknek már nem térítik meg az utazási költségeiket. Ezek a községek ugyanis földrajzilag közelebb vannak a feledi, a bátkai és a rimaszécsi központi iskolákhoz. Az ügy igencsak megosztotta a képviselőket, sokan ugyanis arra hívtakoztak: a szülőknek meg kell adni a lehetőséget, hogy jobb minőségű iskolába adják a gyerekeiket.

A kérdés tehát adott: vajon melyik iskolatípus a megfelelőbb a gyerekeink számára? A helyben található, összevont osztályokkal működő kisiskola, amely valahol a helyi regionális tudatot is próbálja megőrizni, vagy a több száz létszámú, túlméretezett osztályokkal manipuláló központi iskola, amely sokszor gépesített üzemegeységként működik? Ami pedig a romákat illeti, a demográfiai adatokból nyilvánvaló, hogy a központi iskolák diákjainak is egyre nagyobb hányada közülük kerül ki. E sorok szerzője nem szeretne állást foglalni, csak annyit tesz hozzá, hogy maga is kisiskolából indult, s köszöni, jól van.

Juhász Dósa János
Gecse Attila illusztrációs felvételei

Quo vadis, magyar iskolák?

„Az a jó iskola, ahová a gyermek gyalog is el tud menni.”

(Klebelsberg Kuno, a második Magyar Királyság vallás- és közoktatási minisztere 1922–1931 között)

Számát sem tudom a cikkeknek, amelyeket a magyar iskolák érdekében írtam, sok kollégámmal, pályatársammal egyetemben az elmúlt bő két év-

tizedben. Egy ideje belefáradtam, és őszintén szólva, beleuntam. Mintha fát hordanánk az erdőbe, amit mások kivágnak, vizet a kútba, amelyet mások

kimernek. Ez az erőlködés – amelyben a szokásos érveket soroljuk anyánk nyelvéről, Comenius intelméről, évezredes kultúránk szépségeiről, Arany

János, Csontváry vagy Bartók zsenijéről, Nobel-díjas tudósainkról stb. – falra hányt borsónak bizonyul. Ugyanis sosem azok olvassák, akiknek kellene. Akik viszont tehetnének az országos erózió ellen (az országos és regionális politikusok), még ma is a bűvös „status quó” eróltetik: a megszerzett jogaink megőrzését és garantálását. De hát mi-féle jogaink vannak ebben az országban? Félreértés ne essék: becsülendő, hogy van már egyetemünk (vagy főiskolánk), de eközben – mint a tető alatt a megroggyant falak – málladoznak az alapiskoláink. Az alábbiakban inkább országjáró riporterri tapasztalataimból szeretnék felmutatni néhány mozaikot, mintsem pontos összképet rajzolni. Utóbbiban némiképp gátol az alig titkolható indulat, amely kapkodóvá teszi az embert.

Magyar gyerek – szlovák iskolába!

Őszi délután, mátyusföldi község főterén ácsorgok, amikor begurul a megállóba a tömött autóbusz, és kiomlik belőle a sok gyerek. Hátukon iskolatáska. Jönnek haza, a szomszéd falu szlovák iskolájából. Az ember hirtelenében azt hihetné, elnézte a „házsámot”, és rossz helyen jár, vagy amit lát, hagyományos álom, hiszen magyar a település, magyar a papja, magyar az iskolája, a polgármestere és a boltosa, a házőrző kutya a kerítés mögött. Mi történik itt? Hogy van ez? S jut eszébe a legújabb szlovák kormány legújabb oktatási miniszterének, Dušan Čaplovičnak a „székfoglaló” mondata, ami valahogy úgy hangzott, röviddel a beiktatása után: veszélyben vannak a szlovák iskolák Dél-Szlovákiában! Vagyis az

ország magyarok által lakott részén a szlovákok asszimilálása zajlik! A miniszter úr mondata után mi más jutna eszembe, mint az a bizonyos göbbelsi kijelentés a százszor elismételt hazugságról. Nem valószínű, hogy a miniszter (aki eredetileg történész) annyira ostoba lenne, hogy maga is elhiszi, amit mond. Mert lehet, hogy időnként némelyik nehéz helyzetű önkormányzat bezár egy-egy kisiskolát, de tudjuk, ez nem nemzetiségi alapon történik. A miniszter úr tehát egyszerűen és célirányosan: hazudik. Nyilván azért, hogy elfedje a valóságot. Mert a valóság, amellyel mi, Szlovákiában élő magyarok évtizedek óta, naponta szembesülünk – s amire legfeljebb a messziről jött idegen csodálkozik rá, ha elmondják neki –, hogy végveszélyben vannak az iskoláink. A magyar iskolák. Nem Zsolnán vagy Turócszentmártonban, hanem a Mátyusföldön, Zoboralján, Gömörben vagy az Ipoly mentén. Mert bármilyen kormány jöhet ebben az országban, a jelszó örök marad, akár a szovjeteket dicsőítő jelmondat: Örök időkre, és soha másképp! Na Slovensku po slovensky!

A körzetesítés gyümölcse

Minap a kezembe került szülőfalum, a gömöri Melléte iskolai krónikája. Megboldogult tanítónk, Oravec János írta tele gyöngybetűkkel és kurta tudósításokkal, ragasztgatta teli fekete-fehér fotókkal, mint a krónikákat szokták. Azóta többször átlapozgattam az enyhén szocialista szellemiségű albumot, amelyben egyetlen megkapó dolog van: egy kis zsákfalucska sok gyermeke a felvételeken. Egykori majálisok, falusi

színijátás, iskolai kirándulások a Tát-rába, gyerekek, szülők együtt. Közösségekben. Az olajospadlós, vaskályhás, négy összevont (1-4.) osztállyal működő kisiskola orvost, mérnököt, költőt, mezőgazdászot, sok jó szakembert, vagy egyszerű, becsületes munkáskezet adott a felvidéki magyarságnak. Amikor a hetvenes években áldozatul esett a körzetesítésnek, egy darabig óvoda volt benne, ma már az sincs. Úgy áll a dombon, mint egy emlékmű; az Árpád-kori katolikus és a közös református-evangelikus templom után a legnagyobb alapterületű épület a közép-európai valóság beszédes múzeuma. Két emberöltőnyi ideje ennek, és azóta a falu egyre sorvad. Se pap, se tanító, a 350 lakos lassacsán kétszázra zsugorodott. Foroghatnak a sírjukban az ősök, akik közt akadt középnemes és jobbágy, földműves és fazekas, hogy mire jutottak véreik. Igaz, az utóbbi években született annyi gyermek, amennyi megtölthetne egy kisiskolát. De amit egyszer bezártak, azt nehéz újra megnyitni. Meg aztán magyar iskola lenne-e, vagy szlovák? Mert az időközben a faluba érkezett menyecskék (akiket drága jó szülei szlovák iskolába járatnak) a szuzai mennyegző fordított gyakorlatát honosítva meg, szlovákul szólnak a gyerekekhez. S immár az unokákhoz is. Egyszóval: falumat – köszönhetően a kommunista nacionalizmus máig tartó hatásának – elérte az erózió. Akár az egész környéket.

Másik példa: a szintén a nyelvhatáron fekvő Páskaházán, ebben a régi református faluban keserves aprómunkával újítták fel a református templomot. Csakhogy az alapiskolát itt is rég becsukták, a gyerekek a közeli Pelsőcre buszoznak reggelente. Áll az ősi templom üresen, és egyre üresebben.

A mellétei és a páskaházi gyerekek, akárcsak az egész környék nebulói, Pelsőcre járnak iskolába. Kecsből, Hosszúsózról, Ardóból, Borzováról, Csoltórol, Lekenyeről, Mellétéről, Gömörhorkáról, Gicéről, Páskaházáról, Kuntapolcáról, Vigtelkéről, Beretkéről, Szilicéről, Szalócról. Nem tudom, hány négyzetkilométert jelent ez a terület, csak azt, hogy tizenhat községet. Tizenhat kis falu kisiskolája áll üresen, vagy lett belőle bolt, önkormányzati iroda, vagy stílszerűen – nyugdíjasklub. Hány meg hány ilyen példát lehetne sorolni! Mindegyik közös nevezője a közel négy évtizede kiagyalt körzetesítés, magyarán: iskolafelszámolás.

Vásártón minden tanulóra jut számítógép

Egyet az államnak, egyet a nemzetnek

Ép ésszel aligha fogható fel, mi vezérli azokat a szülőket, akik napjaink Szlovákiájában – amikor megnyíltak Európa kapui, s vele a külföldi munkavállalás lehetősége (gyakran kényszere), az anyanyelvi oktatás helyett az államnyelvű, tehát számukra idegen oktatást választják a gyermekeiknek. Nem én vagyok az első, akinek eszébe jut: angol vagy német nyelvtudással többre megy egy mai fiatal, mint az „államnyelvvél”. Horribile dictu: itthon, Szlovákiában is, hiszen a multinacionális cégeknél a hivatali nyelv általában az angol. Különösen megdöbbentő az a gyakorlat, amivel például a Párkányhoz közeli falvak némelyikében találkozok az ember. Köztudott, hogy a régió iparilag „alultáplált”, a szlovák gazdasági csoda és a dübörgő gazdaság dacára a lakosság nagy része a magyarországi ipari parkokban találta meg a megélhetését. (Ahol a gazdasági válság vágja éppen a rendet, és küldi haza a felvidéki magyarokat.) Adott tehát a szülő, akinek ez az ország nem képes munkát adni, a gyermekét mégis abban a reményben adja szlovák iskolába, hogy majd szlovákkul jobban érvényesül. Legalábbis ezt állítja. Hol? Ugyanott, ahol ő sem? Ő maga nem vitte semmire, ingázni kényszerül a napi betevőért, de a gyermekének szép jövőt álmodik, ugyanabban a régióban, amely továbbra is „kiesik” az országlók látóköréből. Ki érti ezt a tudathasadást? Ennél már csak az a példa hátborzongatóbb, amikor a balga magyar ember azt mondja nagy büszkén, hogy egyik gyermekét szlovákba, a másikat magyar iskolába íratta. Merthogy meg akarta adni az államnak is, ami az államé, s a nemzetnek, ami a nemzeté.

Magyar-cigány jövőkép

Külön tanulmányt érdemelne a magyar-cigány térszövegek, különösen Gömörben, ahol tudomásom szerint már hét községnek van cigány polgármestere, ami ennek a kisebbségnek a többségéről tanúskodik. Az egykor színmagyar (vagy ahhoz közeli) települések etnikai változása robbanásszerű. Néhol feszültségekkel terhes, mégsem ez a jellemző. Az iskolák esetében viszont meghatározó. Épületes példája ennek a krasznahorkaváraljai magyar alapiskola, amely napjainkban már cigány iskolának tartható, mivel a „parasztok”

zöme inkább a közeli Rozsnyóra hordja a gyermekeiket. Ahol (hogy a helyzet még árnyaltabb legyen) az önkormányzati magyar iskolában szintén sok a cigány. A kör szűkül, a magyarok és a magyar cigányok együttélésre vannak ítélve. A jövő egy-két évtizede mutatja majd meg, hogyan leszünk képesek együtt élni.

Deresk: 1 magyar, 28 cigány

Az 556 lakost számláló, Nagyrőcei járásban fekvő gömöri Deresk a nyelvhatáron bújik meg a dombok között, a kis Turóc patak partján. Az egykor híres fazekasfalú (Dúdor István szülőfaluja) életének meghatározó adottsága, hogy a mintegy ötödfélszáz lélekszámú lakosságának immár 52 százalékát alkotják cigányok. A hét tagú önkormányzatban öt roma képviseli őket. Bármily meglepő, a dereski cigányok lokálpatrióták, és – természetesen leszámítva a problémás kisebbséget – a többség a nehéz helyzeti adottságok dacára igyekszik rendezett életet élni. Jellemző, hogy amikor a közelmúltban egy népesebb család akart beköltözni a faluba, nem fogadták be maguk közé, mondván, elegendőnek nélkülük is.

A környékbeli iskolák közül nagyon sok esett áldozatul a hetvenes évek szocialista körzetesítésének, ez a kisiskola a csodával határos módon megmaradt. A három tanerős intézményben 29 gyermek tanul, közülük, ahogyan Gömörben mondják, egy „paraszt”, a többi roma. Korda Edit igazgató hét éve vezeti az intézményt. Gömörön és Harkácson töltött évek után jött ide. A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek aránya nyolcvannégy százalékot tesz ki. „Ez az iskola szempontjából gyakorlatilag azt jelenti – mondja az igazgató –, hogy korlátozottak a lehetőségeink. A másik vonzata ennek, hogy évente kétszer tanszercsomagot tudunk vásárolni a gyerekeknek, és minden gyermek jogosult arra, hogy kosztot kapjon. Mivel azonban nincs konyhánk, be kell érniük száraz kosztal. Az önkormányzat természetesen minden tőle telhetőt megtesz, hogy ne lehetetlenüljünk el. Például megvásárolta a szomszédos házat, hogy egyszer majd konyhánk is lehessen.”

A két tantermes kisiskolában az igénynek megfelelően nyitottak egy speciális osztályt, de van számítógépes tanteremük is. Bár a nagy iskolákkal szemben anyagi téren hátrányban vannak,

igyekeznek mindent megadni a gyerekeknek. Az igazgató azt is fontosnak tartja, hogy rendszeresen vesznek részt kirándulásokon, hogy a kollektív élmény is segítsen a gyerekek jellemformálásában, és amellett, hogy nyitottakká váljanak a világra, a gyökereikről is tanulnak.

„Nehéz az élet errefelé – mondja az igazgató asszony. – Az iskolát végzett fiatalok, bár itt van az állandó lakhelyük és ragaszkodnak a gyökereikhez, jószereivel hétfélig vendégek itthon, de van, aki csak kéthetente vagy ennél is ritkábban jön haza. Így aztán nehéz a jövőről beszélni. Amíg az óvoda és az iskola működik, van egy kis reménysugár.”

Nemesradnót: cigánymagyarok, vagy magyar cigányok?

A Balog-völgyben fekvő, több mint 700 lelket számláló Radnót község esetében is immár többségében cigány lakosságról beszélhetünk. Bár a nagy történelmi múlttal büszkélkedő faluban a hivatalos statisztika szerint az emberek alig egyhatedét alkotják, és a falu többségében magyarok lakhelye, a valóságban rég többségbe kerültek a romák. A helyi iskolában ráadásul egyetlen magyar lurkót sem találunk.

Az iskola, mint az igazgató, Simon Rózsa elmondja, az ország legnagyobb kisiskolája. 118 gyerek ül a padokban jelenleg; zömmel radnótiak, de elég sokan járnak ide a közeli Zsípából (32) és a szomszédos Balogújfaluból (8) is. A négy évfolyam 7 tanteremben tanul, de van két napközis osztály is. Az iskolaépület egyre szűkösebbnek bizonyul. Tizenhét alkalmazott törődik a gyerekekkel, ebből tizenhárom pedagógus. Az igazgatóhelyettes, Danyi Márta maga is roma, és Rimaszombatból jár be naponta.

„Kinőttük az épületet – mondja az igazgató, aki nyolc éve vezeti az iskolát. – Valamikor nyolcvan tanulóra tervezték. Mindenképp szükség lesz még egy pavilonra. Ha öt-hat éve járt volna itt, rá sem ismerne az iskolára, annyira megváltozott. A polgármester úr és az önkormányzat mindent megtesz értünk. Szívén viseli az iskola sorsát. Mindannyian drukkoltunk neki, hogy ő maradjon a falu vezetője, s tovább tudjuk folytatni a munkánkat.”

Az iskolában égetően hiányzik egy tornaterem, így nyáron a szabadban, télen a tantermekben tartják a tornaórákat.

Legalább ennyire, de talán még inkább szükség lenne konyhára is, hiszen a gyerekek többsége, szociálisan hátrányos helyzetéből adódva, jogosult a támogatott étkeztetésre, amit meg is kapnak, de csak száraz koszt formájában.

Talán a leglényegesebb jellemzést úgy lehetne megfogalmazni, hogy a radnóti cigányok törődnek a gyerekeikkel, s amellet, hogy igyekeznek előteremteni mindent, amire a családnak szüksége van, rendszeren járatják iskolába az apróságokat. Természetesen akad néhány kivétel, de nem ez a jellemző! Aki úgy tér be a radnóti iskolába, hogy ott piszkos, szakadt, neveletlen gyerekeket talál, kellemesen fog csalódní. Az osztályfőnökök rendszeresen ellenőrzik a tisztaságot, s előfordul, hogy ha egy-egy nebuló például nincs az évszaknak megfelelően felöltözve, maguk hoznak neki meleg ruhát. Az osztálypénzből havonta kétszer gyümölcsnapot tartanak, amikor minden gyerek annyi gyümölcsöt eszik, amennyi jólesik neki. Mindazonáltal sok gyerek elkallódik, és nem érvényesül a tehetsége arányában. Ez talán abból is adódik, hogy túlságosan családias a radnóti iskola, s miután innen elkerülnek, már nem kapják meg ezt a törődést és gondoskodást. Egy nagy iskolában már nem tudnak annyit foglalkozni egy-egy gyerekkel.

A gyerkőcök figyelmesek, és fegyelmezetten válaszolnak a kérdésekre, szépen, érthetően mondják a nevüket: Balog Ádám, Váradi Mónika, Szajkó Viktória. Elmondják, kinek hol dolgozik az édesapja. A lányok többsége tanítót, a fiúké rendőr szeretne lenni. A folyosó falain szavalóversenyeken nyert okleveleket látni, a mosdó tisztasága pedig felvehetné a versenyt egy öcsilagos szállodáéval. Az iskolában, azon túl, hogy magyarországi támogatás jóvoltából ingyen kapják az iskolatáskát, a tanszercsomagot, papucsot stb., karácsonyra a Jézuska minden gyereknek hoz meséskönyvet.

A radnóti cigányok magyaroknak tartják magukat, ám amikor megkérdi az ember őket, bizonytalanok az identitásukat illetően. Több embert megkérdeztem, hogy kik is ők valójában: szlovákok, magyarok, vagy cigányok? Magyar cigány vagyok! – hangzott legtöbbször a válasz, olyan határozottsággal, hogy az embernek nincs oka kételkedni benne. Megjegyzendő, hogy cigányul alig beszélnek a faluban.

A muzslai modell

Van-e mód arra, hogy a népszaporulat csökkenésével szembeszállva, az árral szemben próbálja meg egy-egy önkormányzat megtartani a magyar gyerekeket a magyar iskolákban? Van. Álljon itt például a muzslaiak modellje, amely nemcsak a jelen kapkodásáról, de a helyben megtervezett jövőről is szól. Mert ugye, jövőkép nélkül csak rögtönzés, kapkodás van.

Az országban nem találunk még egy tanodát, amelynek homlokzatán „községi elemi népiskola” felirat lenne olvasható, a homlokzat tetején pedig a magyar szent korona ékeskedne. A muzslai Endrődy János Alapiskola (az egykori kántortanító nevét viseli) nemcsak ezért patinás: itt minőségi oktatás folyik. S napjaink kuriózuma: a padokban nem fogynak a gyermekek! Öt év alatt kétszer jártam a községben, idén két hónapja. Ezalatt nem fogyott, de nőtt a gyerekek száma. Mi több, két éve, hosszú évek óta először (vagy ismét) két első osztályt nyithattak!

„Az 1916-ban épült iskola már keletkezésekor, a korabeli újságcikk szerint, Esztergom bármelyik részében megállta volna a helyét – mondja Drapák Károly, aki 18 éve polgármestere a településnek. – 2009-ben kívül-belül felújítottuk, fűtést, villanyhálózatot beleértve. Amikor tíz éve átadtuk az első iskolabuszt, a túlélésre építettünk. Most már kettő van belőle, egyik magánkézben, a másikat részben a falu, részben az iskola üzemelteti. Két vonalon gyűjtik be a környező falvak gyermekeit. Ezekben a községekben vagy nincs már iskola, vagy a felső tagozatos gyermekek járnak Muzslára. Ez hatvan tanuló jelent naponta. Ebben az iskolában már nincs kréta, minden osztályban kerámia- és interaktív tábla van. Sőt az 1-2. osztályban számítógépet használnak a gyerekek. Mi nem akarunk senkit ide csábítani. Jöjjenek el a szülők egy nyitott napra, és lelkiismeretük szerint válasszanak. Nézzék meg például a tornacsarnokunkat, amely 240 férőhelyes nézőtérrel rendelkezik. Vagy mondjam azt, hogy az iskola gyermekei annyit időznek a kultúrházban, amennyit akarnak?! De mi arra is fel vagyunk készülve, hogy szükség esetén bővítsük a tantermek számát.” Tegyük hozzá: Muzslán az óvoda is teltházzal, két csoportban, 44 gyerekkel „üzemel”. Muzslán öt éve hoztak létre egy ún. ifjúsági alapot. Ennek lényege, hogy

célösszegként minden végzős gyermek 3000 euróhoz jut, amit tetszés szerint használhat lakásra, továbbtanulásra vagy vállalkozásra, feltéve, hogy sikeresen befejezte középiskolai tanulmányait. Ennek látszólag bonyolult, de nagyon egyszerű rendszerét dolgozta ki az önkormányzat. Benne foglaltatik a helyben lakás, a helyben tanulás, magyarul, a gyerekek jövőjéhez szeretnének anyagilag is hozzájárulni, s nem titolt szándékuk, hogy otthon tartsák az iskolás gyerekeket.

Bárki fölvetné, boldog helyzetben van Muzsla, hiszen volt mit eladnia, van miből finanszírozni a fenti elképzeléseket. És könnyű helyzetben van az a település, amelyet olyan falvak vesznek körül, ahol már megszűnt az iskola. Tehát nincs versenyhelyzet. Muzslán is van ilyen. Közel esik Párkány a nagy magyar és a szintén nagy szlovák iskolával. És ugyancsak közel van a köbölküti szlovák iskola, amelyben sok félrevezetett magyar szülő magyar gyermeke tanul.

Statisztika helyett – riasztó példák

Részben a múlt század hetvenes éveit körzetiesítésének, részben az országos átlagtól jóval elmaradó magyar népszaporulatnak, részben a nyelvváltásra ösztönző állampropaganda szajkózásának köszönhető talán, hogy a környező országok egyikében sem található alapiskolás gyermekeknek akkora méretű ingázása, mint Szlovákiában. Ezen belül természetesen a magyar iskolásokénak. A városok, nagyobb községek körzeti iskoláit egyre inkább azok a gyerekek „tartják fenn”, akik nem ritkán tíz-húsz kilométerről utaznak be naponta, rekkenő hőségben és télvíz idején. Galánta, Dunaszerdahely, Komárom, Vágsellye, Érsekújvár, Párkány, Nagycétény, Ipolynyék, Ipolyság, Feled, Tormalja, Pelsőc – csak kiragadott példák. A „fejkvóta” miatt a nagy iskolák is kénytelenek harcolni a gyerekekért, miközben a kisiskolák sorsa megpecsételődik. Nem véletlenül biggyesztettem írásom elejére mottónak Klebelsberg Kunó idézett mondatát. Az ingázás még a felnőttest is megviseli, hát még a gyereket! De nemcsak a kis községek, a nagyok is sorvadóban, mert vagy a gyermek kevés, vagy a nyelvváltás választó szülő sok. Álljon itt egy kis „magánstatisztika” azokból a községek közül, amelyekben megfordultam idén és tavaly. Az adatok tehát főleg ideit és részben tavalyi

állapotokat tükröznek. A legriasztóbb közös nevezőjük, hogy magyar (vagy a közelmúltban magyar többségű) falvokról van szó.

Sok **vezekényi** gyermeket járatnak a szülei a szomszédos vízkeleti szlovák nyelvű alapiskolába. Igaz, többségüket a beköltözöttek és a cigány polgárok gyermekei alkotják. **Vágkirályfán** az iskolában, amely a hetvenes években még 1-9. osztályos, teljes szervezetszerű volt, nőtt a gyermekek száma. Pontosabban iskolákban, mert mind a magyar, mind a szlovák tanintézetben 20 gyermek tanul jelenleg. Ez a szám azonban csak összefüggéseiben érdekes; Vágkirályfáról ugyanis mintegy 95-110 gyermek utazik naponta a közeli városok iskoláiba! **Vágfarkasdó**t vagy hetven százalékban magyarok lakják. Az alapiskolákban levő gyerekek száma nem tükrözi ezt az arányt: míg a magyar iskolában 171, a szlovákban 240 gyerek tanul. Tegyük hozzá, hogy utóbbi gyűjtőiskola, Zsigárdról és Negyedről is járnak ide tanulók. Na de ezek is magyar községek... A Galánta melletti **Taksonyban** közel 60 százalék a magyarok aránya. Ennek ellenére 8 gyerkőcöt találunk a magyar iskolában, míg a szlovákban 17-et. A több mint 2000 lakosú faluban az iskola sorsa és fennmaradása kérdéses, mert sok szülő hordja – a munkahely miatt, vagy kényelemből – a galántai iskolába a csemetéjét. Mostanában 25-öt. Négy éve egyetlen elsőjük sem volt, ennek „hozadéka”, hogy az 1-4-es kisiskolában ma nincs negyedik osztály. **Királyrév** 1150 lakosú falu a Galántai járásban. Négy éve még azt tapasztaltam, hogy a helyi kisiskolában negyvenegy gyermek tanul, most huszonegy (köztük három első) tölti meg a két osztályt, míg az óvodában 23 gyerkőc van. A szomszédos nádszegi szlovák iskolába néhány gyereket járatnak a szülei..

Feketenyék 2600 lelkes falu a Mátyusföld peremén. Az 1-4-es magyar alapiskolában 33 gyermek tanul, többen a vízkeleti szlovák iskolába buszoztatják a gyermeküket. Idén a 14 gyerekből hat elsőst írtattak a magyar iskolába.

Deáki 2300 lakosú falu, közel Vágsellyéhez. A magyar iskolában 97 gyerek tanul, a szlovákban 11. Igaz, a vágsellyei magyar iskolát a környező falvak gyermekei tartják életben, ám a sellyei iskola „megmentése” nem lehet a környező kisiskolák rovására.

Tardoskedd közel 5400 lakosú nagyközség, a magyar iskolában tavaly 167

tanuló volt, míg a szlovákban 302. Ezeknek a nagy része magyar anyanyelvű! Tardoskedd szlovák telepese falvakkal van körbevéve, és azokból is több gyermek jár a szlovák iskola felső tagozatára. A közel ezer lakosú **Nagykeszi** hús kilométernyire fekszik Komáromtól. Kisiskolájában idén 16 nebuló látogatta a három évfolyamot, két összevont osztályban. Második osztályosuk jelenleg nincs. Párkánytól 16 km-nyire északra fekvő község Libádnak közel 500 lakosa van. A faluból 48 (!) gyerek jár iskolába – Kőbölkútra, Muzslára és Párkányba. **Kőbölkútat**, Párkány közelében több mint 2200-an lakják, a magyarság aránya körülbelül 80 %. A szlovák iskolában 171, a magyarban 158 gyermek tanul! Izsán, Komárom mellett, a nagyjából másfélezer lélekszámú település iskolájában 78 tanuló van napjainkban (az óvodában mintegy 50 gyerkőc), ami lehetne kétszer annyi, ha a szülők fele nem utaztatná Komáromba a gyermekét.

Lég Dunaszerdahelytől 12 kilométernyire fekvő, két és félezer lakosú nagy község. A lakosság mintegy 65 százaléka magyar, ám az iskolában fordított az arány: nagyjából kétszer annyi gyermek van a szlovák iskolában, mint a magyarban.

Fél két és félezer lelket számláló falu Pozsony közelében. A magyar iskolában 85 gyermek tanul a kilenc évfolyamban, ami semmiképpen sem felel meg a község nemzetiségi összetételének, hiszen a szlovák iskolába háromszor ennyi tanuló jár! A sok évtizedes propaganda itt is megtette a hatását. A szlovák iskola körzetéhez tartozik Jányok, **Éberhard**, Vök, míg a magyar iskolába Vök, Dunasápújfalu és Éberhard gyermekei járnak. Éberhard 1800 lakosú falu, 15 km-re a fővárostól. A magyar tannyelvű alapiskolában mindössze 7 gyerek tanul, a szlovákban 29. Sok szülő munkába menet Félbe, Hidasra, Ivánkára, Pozsonyba hordja csemetéit. Sok magyar gyermeket

íratnak szlovák iskolába a szülők, azal az indokkal, hogy ott megtanulnak szlovákul, mondja az igazgató. Idén hat elsőst írtattak be magyar iskolába. **Boldogfa** 450 lakosú falu Szenc közelében. Már nincs magyar – sőt semmilyen – iskolája. A gyerekeket a szenci iskola „szippantotta” magába. Mind közül talán **Gútor** példája a legriasztóbb. A Pozsony árnyékában fekvő település lélekszáma robbanásszerűen növekszik. A sok fővárosi beköltöző, illetve – Pozsonyt közbülső állomásként érintve – az ország minden részéből érkező szlovákság duzzasztja, akiknek az aránya immár kétszerese az őshonos magyarokénak. A magyar iskola évekkel ezelőtt megszűnt. Szlovák iskolájában több mint félszáz gyermek tanul.

Status quo, vagy autonómia?

Legvégül hadd említsem még egyszer a status quo nevű szörnyedvényt. Miközben (bár sorsunk a politikai szétforgácsoltságban kísértetiesen hasonló) Erdélyben a magyarok és a székelyek tüntetnek az autonómiáért, mi futószalagon produkáljuk a félmegoldásokat. Halált megvető bátorsággal védjük a status quót, miközben két census alatt elfogyott százhuszezer magyar a Felvidéken. Nem erőltetett a párhuzam, ha a Don-kanyar vagy Mohács jut az ember eszébe, csak ez a népirtás vértmentesen, csöndben zajlott le. A szemünk előtt, Európa szeme előtt. Brüsszelsből természetesen nem jönnek ideges hangú levelek, nem tartanak vitanapot a hatalmas méretű szlovákiai asszimilációról (amely nem tegnap kezdődött), és semminek a megszegését nem róják fel Pozsonynak. Igaz, mi is csendben vagyunk, és békésen nézzük a televízióban a katalánok tüntetését. Mert olyan jó az odu melege! A bolhás, tetves lapítás, amelyet úgy hívnak: társadalmi béke. Akik az európai uniós csatlakozáskor azt hitték, Brüsszel majd egy csapásra megoldja minden bajunk (minek ide autonómia!), végre felébredhetnek.

Legutóbb a magyar és a félmagyar pártunk összehozatalát játszotta el a magát civil fórumnak nevező asztaltársaság, kiszenvedve egy közös nyilatkozatot, amelyben nyomát sem lelmi az autonómia igényének. Így aztán sok-sok cikket fogunk még írni iskoláink állapotairól, a fogyó magyarságról és egyebekről. Jogok majd lesznek – ha már túl kevesen leszünk.

Értékes előadások a szabadegyetemen

Jövőre ugyanitt! – tavalyhoz hasonlóan az idén is így köszöntek el egymástól a II. Önkormányzati Szabadegyetem résztvevői, hallgatói. A Nagymegyeren október 17-21-e között megtartott rendezvényről döntő többségében elismerően nyilatkozott a Csallóköztől a Bodroghközig minden régióból összesereglett mintegy 130 polgármester és helyi képviselő.

A hivatalos megnyitót megelőzően, **csütörtökön este emlékeztek meg a rendezvény résztvevői az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulójáról.** Már ez az előadás is kellemes meglepetést okozott az érdeklődőknek, hiszen **Varga László tanár,** a Csemadok Nagymegyeri Városi Szervezetének elnöke a kommunista rendszert megrázó népfelkelés felvidéki visszhangját, az itt élő magyarság szolidaritásának kifejezési formáit és hatásait elemezte. Kitért arra is, hogy az 56-os eseménynek nagy hatása volt a szlovákiai magyarságra, amely a hontalanság éveit, a deportálásokat és kitelepítéseket után éppen a budapesti események hatására kezdett újra hinni a szabadságban és erősödött meg benne a nemzeti azonosságátudat.

Pénteken Néveri Sándor, Nagymegyeri polgármestere és Óry Péter, a szervező Pro Civis Polgári Társulás elnöke, az MKP közigazgatási alelnöke köszöntötték a résztvevőket és nyitották meg a II. Önkormányzati Szabadegyetemet. Az előadásorozatot **Mészáros Alajos európai parlamenti képviselő** kezdte, aki az Európai Unió új, 2014-2020-as időszakra szóló költségvetési keretét ismertette. Elmondta, a nyáron megállapodás született az Európai Parlament és Bizottság között a keretszámokról, amelyek azonban még nem véglegesek, jó hírt mégis tudott közölni hallgatóságával az MKP politikusa: az már most biztos ugyanis, hogy a pályázatok kiírása rugalmasabb,

elbírálásuk átláthatóbb, az ügyintézés pedig egyszerűbb lesz az eddigieknél, vagyis önkormányzataink számára elérhetőbbek lesznek a támogatások a következő programozási időszakban. Ami a támogatások mértékét illeti, emlékeztetett arra, hogy komoly feszültség alakult ki az úgynevezett befizető és támogatott országok között, a gazdasági válság és az adósságkezelési gondok miatt ugyanis a „gazdagabb országok”, élükön Nagy-Britanniával, az uniós költségvetés jelentős csökkentését javasolják. Ez viszont hátrányosan érintené a felzárkózó országokat, amelyek érdeksoportot hoztak létre „A kohézió barátai” néven, amelynek mind Szlovákia, mind Magyarország a tagja, s elutasítják a szolidaritási-támogatási alapok „megnyirbálását”. A szembenállás miatt nemcsak a végső keretszámok kérdésesek, azt sem lehet tudni, mikor születik meg a végső döntés az új programozási időszakról.

Nagy érdeklődés övezte **Kántor Zoltán, a Nemzetpolitikai Kutatóintézet igazgatója** előadását, aki az európai autonómia-modelleket mutatta be, elemelve a hasonlóságokat és különbségeket. Bevezetőjében emlékeztetett arra, hogy az autonómia elválaszthatatlanul kapcsolódik a demokrácia kialakulásához, illetve arra, hogy a kifejezés legáltalánosabb értelmezése a hatalom decentralizációja, illetve a központi hatalom egyes részeinek átruházása helyi közigazgatási egységekre – a szubszidiaritás elve alapján. Politikai értelemben pedig az autonómia azt jelenti, hogy **egy államon belül egyes közigazgatási egységek vagy embercsoportok önállóan dönthetnek a kizárólag őket érintő ügyekben.**

Az Európai Unió 27 tagállamából tizenegy biztosít kisebbségei számára valamilyen autonómiaformát – merthogy az autonómiák nincsenek egységes rendszerbe foglalva – hangsúlyozta az

előadó, s elmondta, a kisebbségek vonatkozásában megkülönböztetünk például etnikai, helyi, területi, pénzügyi, közigazgatási vagy kulturális-oktatásügyi jellegűt.

Az autonómiák szerepét és létjogosultságát a kisebbségi kérdés rendezésében az Európa Tanács vizsgálta meg a Nyugat-Európában működő autonómiák alapján. A következtetéseket az úgynevezett Gross-jelentésben (a jelentéstevő Andreas Gross neve alapján) összegezték, amelyet az ET Parlamenti Közgyűlése a 2003/1334. sz. határozatával fogadta el. A jelentés egyebek mellett megállapítja: **„A demokrácia nem csupán annyit jelent, hogy a többség nézeteinek mindig diadalmaskodnia kell: olyan egyensúlyt kell kialakítani, amely biztosítja a kisebbségekkel szembeni igazságos és megfelelő bánásmódot, és megakadályozza a domináns pozícióval való visszaéléseket”.** A jelentés alapján az ET PK határozata egyértelműen leszögezi, hogy az állam területi integritásának elve összeegyeztethető a különböző kisebbségi identitásokban megnyilvánuló sokszínűség elvével. Az autonómia a kisebbségek számára lehetővé teszi jogaik gyakorlását és kulturális identitásuk megőrzését, és ezzel egyidejűleg garanciákat biztosít az állam egységére, szuverenitására. A határozat szerint az autonómia a többség és a kisebbség közötti konfliktusok megoldásának fontos eszköze. A Nemzetstratégiai Kutatóintézet igazgatója hangsúlyozta, hogy az autonómia kialakításához szükség van a többségi társadalom, illetve politikai közeg támogatására, hogy a folyamat békés úton mehessen végbe.

Az elmondottakhoz szervesen kapcsolódott **Tokár Géza, a Szlovákiai Magyarok Kerekasztala szóvivőjének és Horony Ákosnak, a Jogsegélyszolgálat képviselőjének** előadása. Ők a Fórum Intézet által tavaly vitára bocsátott,

a szlovákiai nemzeti kisebbségi csoportok jogállását szabályozó tervezet alapelveit és részleteire lebontott változatát ismertették. A dokumentum „nemzetiségi közösségnek” nevezi a Szlovákia területén hagyományosan, legalább száz éve élő, a többségi nemzettől eltérő saját nyelvvel és kultúrával rendelkező kisebbségeket. A „nemzetiségi közösségek” **parlamentari képviselőket a tervezet szerint törvény garanzálna, vagy a kisebbségek pártjain keresztül az öt százalékos küszöb eltörlésével, vagy előre meghatározott parlamenti mandátumszám meghatározásával, a jelöltekre az adott kisebbséghez tartozó választók szavazhatnának.** A parlamenti képviselőtől túl az önkormányzat, illetve részleges önrendelkezés biztosítása érdekében a „nemzetiségi közösségek” **országos képviselői szervet – nemzeti tanácsot – választanának.** A nemzeti tanácsok képviselőit közvetlen szavazással választhatnák meg a kisebbséghez tartozó személyek, akiknek általános választójoguk van, és feliratkoznak a közösség választási névjegyzékébe is. A nemzeti tanácsok a „nemzetiségi közösségek” országos szintű önkormányzati szervei lennének, amelyek felmérik és **figyelemmel követik a közösség oktatási, kulturális, nyelvhasználati gazdasági és szociális helyzetét, és együttműködnek a központi államigazgatási szervekkel az e területeket szabályozó törvények megalkotása során.** A nemzetiségi közösségek helyi és regionális szinten is megválaszthatnák saját önkormányzati szerveiket. A téma előadói külön kitértek arra, hogy a nemzeti tanácsok fenntartási költségeit, illetve a nemzeti tanácsok által létrehozott és fenntartott intézmények és szervek, szervezetek működési költségeit a központi költségvetés biztosítaná. Tokár Géza szerint a dokumentumról még folyik a vita, de várhatóan az ideiglenes végéig lezárul és elkészül a tervezet végső változata.

Az élénk vitát követően az előadók és a hallgatók együtt fogalmazták meg: milyen kár, hogy a rendszerváltás óta először került sor az ilyen téma szakmai alapokra épített megbeszélésére. De jobb későn, mint soha, hiszen el kell oszlatni az autonómia kifejezés hallatán érzett féltelmeket az emberekben, s tudatosítani kell, hogy a kisebbségi kérdés rendezésének ezt a formáját a nyugat-európai tapasztalatok alapján bátran nevezhetjük stabilizációs tényezőnek,

amely nem veszélyezteti az államok területi épségét.

Hasznosnak bizonyult a szabadegyetem további témaköre is, hiszen a **polgármesterek és helyi képviselők aprólékos tájékoztatást kaptak Horony Ákostól arról, az idén július 1-jén életbe lépett törvénymódosítás alapján mikor és hol lehetséges, illetve kötelező a kisebbségi nyelvek használata.** Az előadó a törvény „gyengéjének” nevezte a tényt, hogy a kisebbségi nyelvhasználatot alapvetően a polgárnak kell kezdeményeznie, amiről sok esetben azért mondanak le az emberek, mert félnek az ügyintézés túlbonyolításától, esetleg a hivatal rosszindulatától, ügyük negatív kezelésétől, valamint azt, hogy a törvény végrehajtásához az állami költségvetés egyetlen centtel sem járul hozzá. Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra is, hogy a polgár kezdeményezése esetében az önkormányzatoknak, illetve helyi államigazgatási szerveknek kötelességük az igényelt kisebbségi nyelven eljárni. Az önkormányzatoknak és a jogi személyeknek saját hatáskörben azoknak a nyilvános információknak az esetében kell kezdeményezően eljárni - biztosítani a végrehajtást -, amelyek a polgárok életére, egészségére vagy vagyonának védelmére jelentenek veszélyeket. Az ilyen jellegű, döntően figyelmeztető feliratok, mint például „Vigyázz! Nagyfeszültség” megjelenítése kisebbségi nyelven ugyanolyan kötelesség, mint az államnyelvi használatuk, és a büntetések is ugyanolyan feltételek mellett szabhatók ki, mint az államnyelvi megjelenítés elmulasztásáért. Vagyis az egyszerű figyelmeztetést követően 50 eurótól 2 500 euróig terjedő bírságot róhat ki a törvény által szabálysértési eljárás lefolytatásával megbízott kormányhivatal. **A kisebbségi nyelvhasználati törvény 7.b paragrafusa azonban szabálysértésként határozza meg a jogszabály egyes konkrét előírásainak a megsértését is a közigazgatási szervek által, és ilyen esetekben is lehetővé teszi a pénzbírság kiszabását.** Minthogy a közigazgatási szervek közé tartoznak a települési önkormányzatok is, jó tudni – figyelmeztette a polgármestereket és helyi önkormányzati képviselőket az előadó -, hogy szabálysértésnek minősül például az is, ha a városi vagy községi hivatal nem nyújt tájékoztatást a magyar nyelv használatának lehetőségéről, s nem teszi valóban lehetővé szóban és írásban a kisebbségi nyelv használatát. Ennek

megfelelően szabálysértés, ha a polgár kérésére nem ad ki valós kétnyelvű okiratot az illetékes közigazgatási szerv (például születési, házassági vagy halotti anyakönyvi kivonatot), illetve nem biztosítanak az önkormányzatok valóban kétnyelvű formanyomtatványokat és űrlapokat az ügyintézéshez, illetve nem adnak tájékoztatást a polgár kérésére jogszabályokról magyar nyelven. Horony Ákos előadása végén elmondta, konkrét felmérés nem készült arról, milyen eredményeket hozott a jogszabály hatályosságának első két hónapja, viszont **szemmel látható, hogy a törvény kiteljesedése érdekében minden szinten nagyon sokat kell még tenni.**

Az előadó utóbb említett megjegyzését a folyosói beszélgetéseken a szabadegyetem szinte valamennyi résztvevője visszaigazolta, sőt, több polgármester azt is elismerte, nem tudta, hogy szabálysértést követ el, ha nem tud valóban kétnyelvű űrlapokat, formanyomtatványokat a polgárok rendelkezésére bocsátani, illetve tájékoztatást adni magyar nyelven a szlovákiai törvényekről. Az előadáshoz kötődően **Óry Péter, a Pro Civis Polgári Társulás elnöke,** Csallóközségetörtők polgármestereként tudta megerősíteni, hogy a kisebbségi nyelvhasználati törvény végrehajtásához az önkormányzatok semmilyen támogatást nem kaptak, holott – jegyezte meg – a jól működő jogállamban alapvető kötelessége a törvényhozónak, hogy amennyiben törvényben feladatot ró bármely közszolgáltatást nyújtó szerve, annak pénzügyi fedezetét is neki kell biztosítani. A társulás elnöke ezt azért is fontosnak tartja, mert a kisebbségek nyelve szinte teljesen kiszorult a közigazgatásból, amit azzal magyarázott, hogy a még a „reális szocializmus” idején, 1974-ben a kommunista párt a hivatalos ügyintézés nyelvének kizárólag a szlovákot határozta meg, s ezt a parancsuralmi rendeletet és gyakorlatot a rendszerváltás sem változtatta meg. **A nyelv meghal, ha elveszti funkcióit** – mutatott rá az előadó és mondta el, hogy a magyar nyelv visszavezetését a közigazgatásba éppen azért vállalta fel a Pro Civis Polgári Társulás 2011-ben, gyakorlatilag függetlenül az azóta módosított kisebbségi nyelvhasználati törvénytől, mert önkormányzati szinten egyre jobban erősödött a magyar szaknyelv elsovdása. Óry Péter ezt követően mutatta be a Pro Civis által működtetett **önkormányzati honlapot, amelyen a polgári tár-**

salással együttműködő szakemberek által magyar nyelvre lefordított törvények, illetve a valóban kétnyelvű formanyomtatványok és űrlapok találhatóak, amelyek használata kötelező az önkormányzatok részéről, amennyiben a polgár anyanyelvén kéri ügye intézését. Az alig egy éve megkezdett munka eredményeként az alkotmánnyal együtt huszonhat törvény található meg a honlapon magyar nyelven is, és csaknem száz formanyomtatvány szlovák és magyar kétnyelvű változata. Szólt arról is, hogy a törvényfordítások sorrendjének megállapításakor abból indultak ki, hogy mely jogszabályokat alkalmazzák leggyakrabban az önkormányzatok. Ennek az elvnek megfelelően kerültek lefordításra a helyi és kerületi önkormányzatokról, illetve vagyongazdálkodásukról szóló törvények, a szociális szolgáltatásokról, a közigazgatási eljárásról vagy a szabálysértési eljárásról szóló jogszabályok, avagy a panasz- és az úgynevezett infótörvény, a fordításokkal párhuzamosan pedig sor került az e törvényekhez – ügyintézéshez – kapcsolódó formanyomtatványok kétnyelvűsítésére.

Az elnök külön is **kitért azoknak a feliratoknak a kérdésére, amelyek az emberi életre és egészségre leselkedő veszélyekre figyelmeztetnek és kétnyelvű használatukat nemcsak a közigazgatási szerveknek, hanem a vállalkozóknak és a közüzemi szolgáltatói vállalatoknak is kötelező érvénnyel írja elő a törvény.** A Pro Civis Polgári Társulás ugyanis ezeket is elkészítette szlovák-magyar, tehát kétnyelvű változatban, s matrica formában, ingyen eljuttatta azokat valamennyi olyan önkormányzathoz, ahol a törvény értelmében használható a magyar nyelv. Sajnálattal állapította meg, hogy utórendelés nem érkezett a társuláshoz, aminek az alapján - az előző előadóhoz csatlakozva - állapította meg, hogy „véltetően sok még a teendőnk, hogy anyanyelvünk szabad használata tért nyerjen régióinkban”.

Tavaly a szabadegyetem résztvevői még csak a Duna Stratégia uniós elfogadásának körülményeiről hallhattak előadásokat, az idén viszont már működési elveivel, konkrét lehetőségekkel és programokkal is megismerkedhettek a szabadegyetem hallgatói Nagymegyeren. A témát **Medgyesy Balázs kormánybiztos és Szilvássy István, a Magyar Terület- és Településfejlesztők Szövetségének elnöke jár-**

ta körül, külön hangsúlyozva, hogy a különböző projektekbe nem kizárólag a Duna partján elterülő települések kapcsolódhatnak be. (A Duna Stratégiáról az elmondottak alapján önálló írásban számolunk be jelen kiadványunkban.) A gyakorlati tanácsok és konkrét javaslatok sokasága kerülhetett szombaton a szabadegyetem résztvevőinek jegyzetfüzetébe **Dr. Fekete Katalin, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium főosztályvezetőjének** előadása alatt, aki a határon átnyúló legújabb és leghatékonyabb együttműködési formaként mutatta be az **Európai Területi Társulások** (angol elnevezéssel **EGTC**, European Grouping for Territorial Cooperation) munkáját, illetve a szlovák-magyar viszonylatban már meglévő csoportosulásokat. Az Európai Területi Társulások - szemben a korábbi együttműködési formákkal - **jogi személyiséggel és jogképességgel** bíró szervezetek. Ez lehetővé teszi, hogy a különböző tagállamok hatóságai a nemzeti parlamentek által ratifikált nemzetközi szerződések nélkül működjenek együtt. Az együttműködés a fejlesztések széles spektrumán valósítható meg – az uniós forrásokhoz kapcsolódóan, vagy azok nélkül -, többek között a közlekedés, az infrastruktúra, a turizmus, a kultúra, az egészségügy, az oktatás és a környezetvédelem területén. **Az ETT keretében a területi együttműködés mindhárom formája megvalósítható,** így határon átnyúló, transznacionális és régiók közötti kapcsolatok is ápolhatóak (horizontális alkalmazás). Az ETT vertikális alkalmazása szintén széles körű: programmenedzsmenti, projektmenedzszeri, uniós és hazai forráson alapuló együttműködést is megvalósíthat. A csoportosulás tagjai a vagyoni és tulajdoni viszonyokról egymás között állapotnak meg. A csoportosulás az **Egyezményben** meghatározott cél érdekében önállóan gazdálkodik, és **Alapszabályban** rögzített vállalkozási tevékenységet is végezhet. Az előadó emlékeztetett arra, hogy az uniós szabályozás alapját az **1082/2006/EK Rendelet** képezi, amelyet az Európai Parlament és a Tanács 2006. július 5-én fogadott el. A szabályozás rendelkezik a társulások természetéről, létrehozásáról, összetételéről, az alkalmazandó jogról, alapszabályról és egyezményről, illetve további működést érintő kérdésekről. A Rendeletben pedig megjelenik az együttműködési formát érintő **új, nagyon fontos elem, a jogi személyiség:**

„A csoportosulás minden tagállamban az adott tagállam jogában a jogi személyeknek biztosított legteljesebb jogképességgel rendelkezik. Így különösen ingó és ingatlan vagyont szerezhethet, vagy azzal rendelkezhet és személyzetet foglalkoztathat, valamint bíróság előtt eljárhat.”

A csoportosulás jogviszonyaira a **székhely szerinti állam joga** alkalmazandó. ETT létrehozásánál elsősorban a Rendelet előírásaira, majd a nemzeti jogszabályra kell figyelemmel lenni. Magyarországon a jóváhagyott ETT tagokról a **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium** vezet nyilvántartást, melynek adatai - beleértve az Alapszabály és Egyezmény-tervezeteket – nyilvánosak, azok az interneten korlátozás nélkül megismerhetők. Az ETT-k nyilvántartásba vétele során az eljáró hatóság a **Fővárosi Törvényszék.**

Dr. Fekete Katalin kiemelte, Magyarországnak kiemelkedő érdeke a jogintézmény hatékony használata, hiszen olyan egyedülálló helyzetben van az európai országok sorában, hogy mind földrajzi elhelyezkedése és mind történelmi múltja okán különös haszonélvezője az ETT-nek. Hét határral rendelkezvén, a határ menti programokból, az uniós finanszírozásból eredő támogatások révén a határ menti elszigetelt térségeink kiemelten juthatnak fejlesztési forrásokhoz. Ez is indokolja, hogy az Európai Területi Társulásokról szóló 1082/2006/EK rendeletet az EU-s tagállamok közül Magyarország fogadta el először. A korai elfogadás segített abban, hogy Közép-Európa első ETT-jét Esztergom központtal hozták létre, valamint az is, hogy Magyarországon létezik és alakul a legtöbb ilyen társulás az Európai Unióban, az előadó nagy öröme az együttműködés iránt nagy az érdeklődés Szlovákiában is. **A Magyarországon nyilvántartásba vett 11 ETT közül nyolc működik szlovákiai partnerekkel, további 6 kapott már jóváhagyást az illetékes minisztériumtól, köztük egy szlovákiai tagokkal.**

Az előadó kitért a **Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-Európai Segítő Szolgálatára** is (angol elnevezésének rövidítésével, a CESCIT), amelyet 2009. júniusában magánszemélyek alapítottak a céllal, hogy a francia MOT-hoz hasonló, koordináló szerepet lásson el a közép- és délkelet-európai határ menti együttműködések irányában. Tagjainak nagy része ma határ menti megye, de alapító tagja maga

Rendezvényeink

II. Önkormányzati Szabadegyetem

Idén másodszor rendezte meg az Önkormányzati Szabadegyetemet a Pro Civis polgári társulás és a Pro Minoritate alapítvány. A felelősi magyar polgármesterek, megyei és önkormányzati képviselők, valamint a községi illetve városi hivatalok dolgozóinak szakmai képzésére október 18. és 21. között került sor Nagymenyeren.

a MOT is. A CESCÍ célja a magyar határok mentén, valamint Közép- és Délkelet-Európa többi államában a határon átnyúló együttműködések szakmai támogatása; az euróregiók, ETT-k és a határ menti együttműködésekben részt vevő helyi és regionális hatóságok hálózatba tömörítése a nyugat-európai jó példák elterjesztésével. Fontos célkitűzése a stratégiai együttműködés kialakítása az Unió illetékes döntéshozó és döntés-előkészítő intézményeivel és az azonos céllal létrehozott észak- és nyugat-európai hálózatokkal. A közép- és délkelet-európai nemzetek közötti partneri viszonyok kialakításával a térség belső kohéziójának, a kölcsönös közleledésnek az erősítése válik lehetővé.

Dr. Fekete Katalin elmondta azt is, hogy a Lisszaboni Szerződés és az EU 2020 Stratégia bevezeti a **területi kohézió** fogalmát. A területi kohézió támogatja a területek integrált fejlődését, melynek révén élhető teret biztosít a polgárok számára. A szakpolitikák közötti koordináció megerősíti a helyi térségspecifikus politikákat. Az együttműködés várható hatásaként esély van a határ két oldalán lévő kistérségek szerves, egybefüggő fejlesztésére a határon átnyúló közös fejlesztési programok megvalósításával. A területi kohézió pedig egyértelmű alappillére az európai integráció megvalósításának.

A területi együttműködések (köztük a határ menti együttműködések) szerepének erősödését jól mutatja, hogy a tervek szerint a 2014-2020 között területi együttműködésre fordítható

kohéziós források 2,52 százalékról 3,48 százalékra növekednek, ami 11,7 milliárd eurót jelent. Az összeg közel 75 százaléka a határ menti együttműködések keretén belül kerülhet felhasználásra.

(A szabadegyetem történéseit összefoglaló újságíró előnye, hogy ismeretében van az Európai Unió 2014-2020-as programozási időszakával kapcsolatos novemberi eseményeknek, amelyek – sajnos – nem arra utalnak, hogy az előadó által felvázolt összeg valóban az ETT-k rendelkezésére áll majd.)

Hasonlóan nagy érdeklődés övezte **Zachariaš István, Szepsi város polgármesterének** előadását, aki a Polgármesteri Szövetséget (Covenant of Mayors) mutatta be, amelyet az európai intézmények között a többszintű kormányzás kivételes modelljeként tartanak számon. A Polgármesterek Szövetsége helyi és regionális önkormányzatokból álló fő európai mozgalom, amely az Európai Bizottság kezdeményezésére alakult, s amely **önkéntes kötelezettséget vállal az energiahatékonyság növelésére és a megújuló energiaforrások saját területükön történő használatára**. A kötelezettségvállalással a Covenant aláíróinak az a célja, hogy **elérjék és túlszárnyalják az Európai Unió által 2020-ra kitűzött 20 százalékos szén-dioxid-kibocsátás csökkentését**. Szepsi városa az EU kezdeményezéséhez az elsők között, még 2008. május 2-án csatlakozott, Európa negyedik városaként. A kötelezettségvállaláshoz bárki csatlakozhat, a pár száz lakosú kistelepülésektől az olyan

nagyvárosokig, mint Párizs vagy London. A fő európai mozgalomhoz már csaknem 4 320 település csatlakozott, összesen több mint 166 millió lakossal. A Covenant szándékaival hathatósan hozzájárul az EU fenntartható energiagazdálkodási és klímavédelmi céljaihoz, ezért tagjai beruházásaikhoz a helyi források és az államok költségvetéséből szerzett támogatások mellett az európai uniós alapokat is felhasználhatják. (A témával önálló anyagban, bő terjedelemben foglalkozik lapunk a következő oldalakon.)

Ugyancsak a szombati napon hangzott el **Néveri Varagya Szilvia** előadása arról, milyen előnyökkel jár, ha az önkormányzatok a lakossággal folytatott kommunikációban kihasználják korunk nagy vívmányának, az internetnek a lehetőségeit. Igaz, a honlapok működtetése Szlovákiában még nem kötelező, de ahol megvannak ennek feltételei, érdemes beiktatni az önkormányzati munkába, mert jelentősen megkönnyíti a hivatal munkáját és gyorsítja a polgárok ügyintézését.

Óry Péter, a Pro Civis elnöke a rendezvényt követően elmondta, a szabadegyetem megszervezése és programjának összeállítása, biztosítása rendkívül időigényes és megterhelő, ám a sok pozitív visszajelzés és gratuláció arra készíti a polgári társulás tagjait és aktivistáit, hogy mihamarabb elkezdjék a III. Önkormányzati Szabadegyetem szervezését.

Neszméri Sándor

Duna Régió Stratégia

Az EU Duna Régió Stratégiája (EUDRS) a Duna vízgyűjtő területéhez tartozó régiók és országok makroregionális fejlesztési stratégiája és akciótérve. Egyszerre célozza a dunai makrorégió fenntartható fejlesztését, természeti területeinek, tájainak és kulturális értékeinek védelmét. Az Európai Tanács 2009. júniusi felkérése alapján az Európai Bizottság 2010 decemberében tett javaslatot az EUDRS-re, amelynek elfogadása a 2011. évi soros magyar elnökségre esett.

Az EU Balti-tengeri régiós stratégiája után, amelyet a svéd elnökség idején, 2009 második felében fogadtak el, az EUDRS az Unió második makroregionális fejlesztési stratégiája. Megalkotásában nyolc EU-tagállam és hat EU-n kívüli ország vett részt: Ausztria, Bulgária, Csehország, Magyarország, Németország (Baden-Württemberg és Bajorország), Románia, Szlovákia, Szlovénia, valamint Horvátország, Szerbia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Moldova és Ukrajna.

CÉLOK

Az Európai Unió Tanácsa 2009. június 18-19-i ülésén hivatalosan felkérte az Európai Bizottságot, hogy 2010 végéig készítse el a Duna Régió Stratégia tervezetét. A Bizottság 2010 decemberében terjesztette elő javaslatát, amely 11 cselekvési területet ölel fel a következő fő súlyponti témák alapján: a közlekedés és az energiahálózatok fenntartható fejlesztése, a környezet- és vízvédelem, a társadalmi és gazdaságfejlesztés, valamint az irányítási rendszer fejlesztése. Összeurópai szempontból mind a Balti-, mind a Duna-stratégia szimbolikus. Jelképezi, hogy a globalizáció korában az egyes államok egymásrautaltsága egyre növekszik. A stratégia így arra is egyedülálló alkalmat kínál, hogy a részt vevő országok koordináltan adjanak választ olyan globális jellegű kihívásokra, amelyeket csak határon átvélő módon lehet megoldani (energiabiztonság, klímaváltozás, árvíz, aszály stb.).

Az EUDRS célja a régió gazdaságának és versenyképességének s végső soron polgárai jólétének fenntartható módon történő növelése, egy virágzó, fejlődő és attraktív régió létrehozása. Az EUDRS segíti a kohézió erősítését a régióban, illetve a meglévő régiós kü-

lönbségek csökkentését. Ennek fontos vetülete a kis- és középvállalkozások versenyképességének és terjeszkedésének támogatása a Duna menti régióban. A Közép-Európa-politika fontos elemeként az EUDRS elősegítheti a Nyugat-Balkán európai integrációját is.

Az EUDRS kiemelt cselekvési területe az energia- és közlekedési hálózatok hiányzó összeköttetéseinek a kiépítése, a régiót érintő közúti és vasúti közlekedési folyosók fejlesztése és az energiaellátás biztonságának javítása. A tagállami projektek összehangolása, az integrált megközelítés a stratégia kulcsa.

A megújuló energia (így például a geotermikus energia) és az energiahatékonyság tekintetében az EUDRS egyértelműen az Európa 2020 stratégia szolgálatában áll. A kapcsolódó kutatás-fejlesztés területén is fontos az együttműködés erősítése a térség országaival.

Az EUDRS jól illeszkedik a víz témaköréhez, a 2011. évi magyar EU-elnökségi program egyik központi eleméhez. A stratégia a 2012-ben kezdődő új, átfogó vízpolitika alakításához értékes hozzájárulás, mert a vízminőség védelmére koncentrált korábbi megközelítést kiegészíti az integrált és fenntartható vízgazdálkodás kérdéskörével.

A vízpolitika a magyar elnökség önálló kezdeményezése, amit teljes politikai konszenzus övez. Magyarország célja az uniós és magyar szempontból fontos, vízgazdálkodási körbe tartozó szempontok fejlesztése, majd megerősítése az EU-politikákban. Az elnökség hangsúlyt helyez

a) a szélsőséges időjárási és vízügyi jelenségek integrált kezelésére (aszály, árvíz, belvív, a csapadékeloszlás egyenletlenségei);

b) a víz által nyújtott úgynevezett ökológiai szolgáltatásokra (vizes élőhelyek, a víz öntisztulása, talajképződés); c) a nemzetközi együttműködés fontosságára.

Az árvízveszélyen túl a vízminőség védelme (ide értve a szennyezések kiküszöbölését, kezelését) szintén az egész vízgyűjtő területre kiterjedő szemléletet igényel. A magyar elnökségi időszak végén került sor a tagállamok közötti eszmecserére a Bizottság 2012-ben esedékes átfogó vízpolitikai javaslatairól.

Fontos a dunai térség biztonságának erősítése országon belül és határokon átvélően. A Duna-régiót schengeni és nem schengeni tagállamok, tagjelölt és külső országok alkotják, ami megnehezíti az összehangolt rendészeti fellépést, az országok közötti koordinációt. Az EUDRS lehetőséget ad minden érintett rendvédelmi és egyéb szervezet operatív együttműködésére a Duna teljes hosszán. A katasztrófavédelmi információs rendszerek párhuzamos fejlesztésén keresztül elősegíti a Duna mint szállítási útvonal biztonságának erősítését.

Az EUDRS épít a régió gazdag kulturális kínálatára mind az épített örökség védelmével és bemutatásával, mind a szellemi örökség sokszínűségének hangsúlyozásával. Ugyancsak fontos a Duna vízi turisztikai, vízi sport célú hasznosítása a folyó teljes szakaszán.

A stratégia a rendelkezésre álló források jobb és koordinált felhasználását is célozza, de külön uniós pénzt nem különítenek el rá. A régió országainak kiemelt érdekük, hogy a 2013-ig terjedő uniós programozási időszakban a makroregionális stratégia a gazdasági növekedést segítse elő projektek és

programok révén, összhangban a gazdasági fellendülést célzó Európa 2020 stratégiával és nemzeti programokkal. Az EUDRS jelentőségét és összetettségét az is jelzi, hogy milyen sok szakmai és civil szervezet kívánt részt venni a stratégia kidolgozásában, illetve megvalósításában. Ahogy az EUDRS alapvető célkitűzései között is szerepel, a részletek kidolgozásában és a konkrét projektek megvalósításában kiemelt szerep hárul a szakmai és társadalmi szervezetekre. Ez biztosítja azt, hogy a stratégia a lehető legszélesebb támogatottsággal valósulhasson meg.

Mit tartalmaz a Duna-stratégia?

A tagállamok többsége a magyar elnökség alatt ismerte meg és tárgyalta a Duna-stratégiát. A stratégia megfogalmazásában résztvevő nyolc tagállam és hat EU-n kívüli ország együttműködése erősítheti a kohéziót a térségben, ezért az érdekek harmonizációja fontos feladat marad továbbra is. A Duna régióra vonatkozó uniós stratégia célja, hogy lendületet adjon a legkülönbözőbb helyi problémák kezelését, a gazdasági fejlődés ösztönzését, a közlekedés és szállítás, valamint az energiahálózatok javítását, a környezet védelmét és a biztonság növelését célzó hosszú távú együttműködésnek.

A Duna-medencében, melynek területén 14 ország - köztük nyolc EU-tagország - osztozik, összesen 100 millió ember él. Itt található Európa néhány legszegényebb és egyben a kontinens néhány leggazdagabb régiója is.

Az EU Balti-tengeri régiós stratégiája után - amelyet a svéd elnökség idején, 2009 második felében fogadtak el - az EUDRS az Unió második makroregionális fejlesztési stratégiája. A stratégiához megállapodás alapján nem fűződik új intézmény, új jogszabály, vagy pótlólagos, új forrás - ez az ún. „három nem”, amely a stratégia kereteit kijelöli.

A stratégiában vázolt cselekvési terv négy pillére és a hozzá kapcsolódó 11 cselekvési területre épül:

1. a Duna régió összekapcsolása a többi régióval (pl. a mobilitás fejlesztése, a fenntartható energiahasználat ösztönzése, valamint a kultúra és az idegenforgalom előmozdítása - 1., 2., 3. cselekvési terület);
2. a környezet védelme a Duna régióban (pl. a vizek minőségének helyreállítása, a környezeti kockázatok

kezelése, a biodiverzitás megőrzése - 4., 5., 6. cselekvési terület);

3. gyarapodás és jólét teremtése a Duna régióban (pl. a kutatási kapacitás, az oktatás és az információs technológiák fejlesztése, a vállalkozások versenyképességének támogatása, valamint az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés - 7., 8., 9. cselekvési terület);

4. a Duna régió megerősítése (pl. intézményrendszer kibővítése és az együttműködés erősítése a szervezett bűnözés leküzdése érdekében - 10., 11. cselekvési terület).

A konkrét cselekvési területek és a koordinátorként kijelölt országok:

1. A mobilitás és a többféle közlekedési eszköz összekapcsolási-, összehangolási lehetőségeinek vizsgálata, fejlesztése - Belvízi hajóutak esetén: Ausztria, Románia Vasúti, közúti és légi közlekedés: Szlovénia, Szerbia. Érdekelt: Ukrajna)

2. A fenntartható energiafelhasználás ösztönzése – Magyarország, Cseh Köztársaság

3. A kultúra és az idegenforgalom, valamint az emberek kapcsolat-teremtésének előmozdítása – Bulgária, Románia

4. A vízminőség helyreállítása és megőrzése - Magyarország, Szlovákia

5. A környezeti kockázatok kezelése - Magyarország, Románia

6. A biodiverzitás, a fajok sokszínűségének a táj eredetiségének fenntartása, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése. Németország (Bajorország), Horvátország

7. A tudásalapú társadalom kialakítása - (a kutatás, oktatás és az információs technológiák segítségével) Szlovákia, Szerbia

8. A vállalkozások versenyképességének támogatása - Németország (Baden-Württemberg), Horvátország

9. Az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés – Ausztria, Moldova

10. Az intézményrendszer kibővítése és az intézményi együttműködés megerősítése - Ausztria (Bécs), Szlovénia

11. A szervezett bűnözés elleni küzdelem, a biztonság megteremtésért való együttműködés - Németország, Bulgária

A stratégia határozatlan időre szól, az erőfeszítések mozgósítása érdekében

azonban több határidős célkitűzést is tartalmaz, köztük az alábbiakat:

- a dunai teherforgalom 20 %-os növelése 2020-ra;

- a tápanyagterhelés szintjének csökkentése, ami lehetővé teszi, hogy a Fekete-tengeri ökoszisztémák 2020-ig az 1960-as szintre álljanak vissza;

- a régió minden uniós állampolgára számára szélessávú és nagysebességű internet-hozzáférés biztosítása 2013-ra;

- a dunai tokfajok életképes állományának kialakítása 2020-ra, Noha a tervek nem szólnak a finanszírozás bővítéséről, a Európai Bizottság javítani kívánja a rendelkezésre álló források felhasználásának hatékonyságát. Ezek közé a források közé tartozik az Európai Regionális Fejlesztési Alap által biztosított 100 milliárd euró is.

Magyarország a kérdést kiemelt feladatként kezeli. Célja, hogy intenzív, kezdeményező munkájával, vezető szerepet töltsön be a Duna menti együttműködésben. Különösen fontos számára a területfejlesztési és a gazdasági kapcsolatok további erősítése az al-dunai országokkal, Szerbiával, Romániával és Bulgáriával. A Duna és térsége számos fejlesztési lehetőséget rejt magában, amelyek Magyarország regionális központi szerepét erősítik, a közlekedést javítják, és turisztikai jelentőségét növelik.

A résztvevő országok, azaz amelyekre jelenleg a dunai együttműködési folyamat kiterjed (köztük nyolc uniós tagállam):

- Németország (Baden-Württemberg és Bajorország),

- Ausztria,

- Magyarország,

- a Cseh Köztársaság,

- Szlovákia,

- Szlovénia,

- Bulgária,

- Románia,

valamint az Európai Unión kívülről:

- Horvátország,

- Szerbia,

- Bosznia és Hercegovina,

- Montenegró,

- Moldova,

- Ukrajna.

A Duna Régió Stratégia (EUDRS) akcióterve

Az EU Bizottság részéről a Duna Régió Stratégia összeállításáért felelős DG REGIO 2010 július elején eljut-

tatta a tagországoknak a korábban benyújtott nemzeti hozzájárulások és a stakeholder konferenciák tapasztalatai alapján elkészült Akcióterv egyeztetési változatát. Az ebben foglaltak képezik a későbbi, tagállamokkal történő két-, illetve többoldalú tárgyalások alapját és az együttműködések keretében kiválasztásra kerülő akciók legitimitását.

Az EUDRS akciótervének bevezetője tartalmazza a stratégiai megközelítést, illetve a prioritásokon keresztül illusztrálja a konkrét cselekvésig (projektek) történő eljutást. A folyamat lényege, hogy az akciótervben szereplő akciók vagy projektek megvalósítását a szubszidiaritás elve alapján az államok és az érintettek végzik.

Az akció az államok és érintettek beavatkozását kívánó fontos prioritás, ami az adott prioritási (téma)terület céljaival van összhangban. Ez lehet új szemlélet, javuló szakpolitikai koordináció, illetve olyan cél melyet az adott állam saját módszereivel ér el, azonban nem szükséges, hogy finanszírozása legyen. Minden akciónak az alapját a jelenlegi EU-kompetenciák és az EU joganyagából származó elvárások jelentik. (Példák: új szemlélet – A foszfátok eltávolítása a mosóporokból, javuló szakpolitikai koordináció – A TEN-T és TEN-E hálózatok felülvizsgálata során közös álláspontokról történő megállapodás.)

A projekt konkrét cselekmény kezdő és befejező időponttal, ami finanszírozást, projektvezetőt és partnereket kíván.

Az akcióterv világosan meghatározza a prioritásokat, feltünteti a megvalósításhoz, illetve a nyomon követéshez szükséges információkat. A prioritások jól körülhatárolt akciókra bontottak, az akciók alátámasztását szolgáló egyes példaértékű projektjavaslatok bemutatásával. Az akciótervben feltüntetett akciók közös jellemzője, hogy támogatják a meglévő EU szakpolitikákat, többek között a 2020-ig az EU stratégiai irányvonalait körvonalazó EU2020 dokumentumot, a fenntarthatóság elveire épülő integrált megközelítést, a társadalmi együttműködést és számos más hatályos uniós előírás teljesítését. A példaként bemutatott projektek nemzetközi jellegük miatt várhatóan javítják a Duna régió egészének társadalmi – gazdasági – környezeti helyzetét, szakmailag és pénzügyileg megvalósítható beavatkozásokat jelentenek.

Annak ellenére, hogy az akcióterv bizonyos időtávra tekintve stabil, azonban

az idő múlásával a tematikus prioritások átalakulhatnak, így az akciók és projektek is felülvizsgálatra kerülhetnek, átalakulhatnak, vagy kicserélődhetnek (ez az ún. „gördülő” tervezés). Prioritások jelentik azokat a fő (téma)területeket, melyek esetében a makro regionális stratégia hozzájárulhat a jelenlegi helyzet javulásához a legnagyobb problémák (kihívások) megoldásával vagy a lehetőségek jobb megragadásával. Ennek érdekében a dokumentumban minden prioritás megadja a főbb megoldásra váró konfliktusterületeket.

A dokumentum legfontosabb megállapításaival a következő tématerületekre terjed ki:

A) A KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK ÉS AZ ENERGIARENDSZEREK ÖSZSZEKÖTTETÉSÉNEK JAVÍTÁSA

1) Az elérhetőség és mobilitás javítása
A mobilitás ténye túlmutat a közlekedés műszaki és infrastrukturális vonatkozásain, így kiterjed közlekedés szervezési kérdésekre, a közlekedés iránt támasztott igényekre, a területi fejlődésre és az egyes személyek életvitelére is. A rendszert érintő problémák nagy részét a koordinált tervezés és megvalósítás hiánya okozza, ezért fontos a már létező kormányközi szervezetek támogatása. Megfelelő fejlesztések megvalósítása esetén a Duna költséghatékony közlekedési folyosóvá válhat. A belvízi hajózás szempontjából a dunai áruszállítás a rajnainak mindössze 10%-a, kihasználtsága az intermodalitás javítása vagy jobb eszközpark segítségével növelhető. A fejlesztési igényeket befolyásolja, hogy a Duna nem hajózható az év teljes szakában, a kikötők fejlesztésre szorulnak, nem elégséges sem a hajópark, sem a személyi állomány.

A közút- és vasúthálózat rendszere nem hatékony, némely eleme hiányzik, ideértve egyes határátlépési pontokat is.

2) Az energiarendszerek integrációja, energiahatékonyság és megújuló energiák használata

Az energiarendszereket az energiahálózatok és energiapiacok alkotják, ezért fontos, hogy a hátrányos helyzetű, illetve távoli térségek is hozzáférjenek a transz-európai energiahálózathoz (TEN-E). Emellett fontos tényező az energiabiztonság, a diverzifikáció és a hatékony irányítás. Az infrastruktúra fejlesztéseket, az energiahatékonyság növelését, a megújuló energiaforrások

használati arányának növelését nemzeti szint felett kell kezelni, így egységesíthetők a piacok és kiépíthetők a hálózat hiányzó elemei. A piacszervezési és együttműködési intézkedések révén szavatolható az energiabiztonság, a kereslet és kínálat egyensúlya. Az energiahatékonyság növelése érdekében a piaci forrásokat integráltan kell kezelni, az ellátás biztonsága pedig növelhető az energiaigények csökkentésével, valamint a Duna régióban előállított energia részarányának növelésével.

B) A KÖRNYEZET VÉDELME, VÍZKÉSZLETEK VÉDELME ÉS KOCKÁZATKEZELÉS

3) A biodiverzitás, a tájkép, valamint a levegő és talajminőség megőrzése és fenntartása

A Duna menti természeti örökség európai jelentőségű, melynek veszélyeztetettsége az elmúlt évtizedekben megnövekedett. Ezért számos uniós környezetvédelmi irányelv és jogszabály született, melyek betartása kulcsfontosságú. Az őshonos fajok létezésének csökkenése (erdőirtás, városfejlődés, intenzív gazdálkodás, vízerőművek stb.) az egyik legfontosabb megoldandó probléma. A védett területek összehangolt kezelése, az élőhely-rendszerek összekapcsolása és az ismeretek bővítése és cseréje növelik a természeti erőforrások fenntartható használatát, miközben a környezettudatosságra is kedvező hatást gyakorolhatnak.

A területhasználat módjának a vízháztartás, valamint a talajvédelem szempontjából is fontos szerepe van. A légszennyező anyagok kibocsátóinak egységes adatbázisba vételével a levegőszennyezés csökkentése érdekében fogalmazhatók meg megfelelő intézkedések. Olyan prioritási területről van szó, amely szoros együttműködést kíván más szakterületi érdekekkel (pl. turizmus, közlekedés-szállítás, mezőgazdaság).

4) vízminőség fenntartása és javítása
A jó minőségű édesvízhez való hozzáférés létfontosságú. A víztestek védelme az országok közötti megosztottságuk miatt közös felelősség, ezért nemzetközi és ágazatok közötti együttműködést igényel. Jelentős az 1994-ben Szófiában aláírt Duna Védelmi Egyezmény érvényesülése érdekében létrehozott Duna Védelmi Bizottság –ICPDR– ko-

ordináló szerepe a vizek jó állapotának elérését célzó EU Vízközel Irányelvnek végrehajtásában, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítésében. Több mellékfolyóra is létrejöttek hasonló együttműködések, mint például a Szávára, illetve a Tiszára.

A Duna az egyetlen olyan európai folyó, amely a WWF International 2007. évi jelentésében a világ 10 legveszélyeztetettebb folyói között szerepel. A mederváltozások, a vízszennyezés és a nem őshonos (invazív) fajok terjedése, mint legfontosabb megoldandó problémák mellett, kritikus kérdések még az árvizek és a vízhiány, amelyekről az 5. fejezetben esik szó.

Adatok támasztják alá, hogy a Fekete tenger kedvezőtlen vízminőségének alakulásában a Duna szennyeztségének van – a többi folyóhoz mérten – legnagyobb szerepe. A Duna vízgyűjtő-gazdálkodási terve és az alátámasztó kutatások, monitorozás és elemzések feltárták, hogy az agglomerációk, ipar és mezőgazdaság részben kezelt, vagy kezeletlen szennyvizei, illetve kémiai szennyezései okozzák a folyó oxigénháztartásának romlását, valamint felelősek az eutrofizációért.

5) Természeti és ember okozta kockázatok kezelése

A klímaváltozás hatásaként kialakuló extrém időjárási helyzetek Európa szerete, s így a Duna Régióban is a felmerülő problémák megoldását sürgetik. Az áradások, az aszály, erózió és jégzajlás gyakoriságának növekedése várható, amelyek közvetlenül veszélyeztetik a lakosságot és a gazdaság szereplőit. Emellett a Duna Régióra az ipari kockázatok magas száma jellemző, ami állandó környezeti kockázattal fenyeget. Az elmúlt időszak súlyos szennyeződéseinek példái bizonyítják, hogy a potenciális szennyező források ismerete és a gyors válaszlelések kulcsfontosságúak a vészhelyzet megelőzése, illetve csökkentése terén.

A Duna Régióban számos árvízi kockázatnak kitett térség található. A klímaváltozás várhatóan tovább növeli a szélsőséges vízjárásokat, és a vízellátásra is hatással lesz. Ezért közös eljárásrendet kell kidolgozni a katasztrófák megelőzésére és a gyors reagálásra, a kockázatkezelésben résztvevők összekapcsolására. Cél egy Duna Klíma Adaptációs Stratégia kidolgozása a turisztika, vízgazdálkodás, navigációs és agrárszektorok bevonásával, valamint

az ICPDR vezetésével egy nemzetközi Árvízi Kockázat Kezelés Terv megvalósítása. Az árvizekkel és a klímaváltozással kapcsolatban fontos a területi tervezési és építés-szabályozási eljárások fejlesztése, valamint a települések tapasztalatainak és jó gyakorlatainak cseréje.

C) TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ÉS EMBERI ERŐFORRÁSOK FEJLESZTÉSE

6) Tudás és innováció

Az innovációs fejlettséget tekintve jelentős az északnyugat-délkeleti megosztottság a Duna régióban. Elsősorban az együttműködés intenzitása, a partnerség, az innováció mögötti tőke, ill. a K+F-re fordított vállalati beruházások terén vannak nagy különbségek. Az egész térségben általános probléma az innovációs projektek alulfinanszírozottsága, a kormányzati támogatás, a magasan képzett humán erőforrás hiánya. Bár a kutatások területén az egyetemek és kutatóintézetek között hagyományosan magas szintű a kétoldalú együttműködés, a többoldalú együttműködések rendszere azonban hiányzik. Közös kutatási, oktatási együttműködések kialakíthatók földrajzi alapon, vagy szakterületenként, melynek alapját jelentheti például a Dunai Rektorkonferenciája, amely 51 tagintézményt számlál 13 országból.

7) Versenyképesség és vállalkozások támogatása az Egységes Piacon

A régióban a legnagyobb kihívásokat a versenyképesség eltérő szintje és a vállalkozások számára nyújtott különböző keretfeltételek jelentik. A vállalkozásokat támogató intézményi kapacitások és az iparági szövetségek erősítésével megteremthetők az innováció helyi feltételei. A makro-regionális szintű együttműködések erősítik az Egységes Piac kiteljesítését, különösen a szolgáltatási ipar területén.

A nemzetközi együttműködések erősítése döntő jelentőségű a különböző fejlettségű és innovációs környezettel bíró országok esetében. Ennek érdekében a "klaszter megközelítést" kell előnyben részesíteni, és a rendszert a meglévő klaszterek feltérképezése alapján kell felépíteni. Fontos az Európai Kutatási Térség (ERA) keretein belül adott együttműködési lehetőségek jobb kihasználása.

8) Információs társadalom

Az információs társadalom a kohézió és a környezeti fenntarthatóság egyik forrása. Segíti a közszolgáltatások alkalmazkodását a felhasználói igényekhez, (pl. elektronikus kereskedelem, e-kormányzás, e-egészségügy, e-oktatás/tanulás;) a polgárok információval való ellátását, az innovációk számának növelését és a piacképesség erősítését. Az EU27 többi országával összehasonlítva a Duna Régióban nem kellően fejlett az információs társadalom. Növelni kell az otthoni, a vállalati és a közszférában lévő számítógépek számát, a szélessávú lefedettséget ki kell terjeszteni különösen a vidéki térségekben és az olyan e-tartalmak elérhetőségében, mint e-kormányzás, e-egészségügy, e-oktatás, e-kereskedelem, e- szociális befogadás.

9) A dunai térség emberi erőforrásainak teljeskörű kiaknázása

A születések számának csökkenése miatt a térség népessége csökken, a magasan képzett munkaerő részaránya is általában alacsonyabb, mint az EU27 többi országában. A csökkenő népesség, és a kevésbé képzett munkaerő sürgetővé teszi az emberi erőforrás jobb kihasználását. A régióban a kutatók és hallgatók mobilitása, azaz a tudás "mobilitása" is alacsonyabb fokú, mint Európa más részein. A munkaerő mobilitása érdekében különösen fontos a szociális biztonság és a képzettségek elismeréséhez kapcsolódó jogi és adminisztratív kérdések megoldása. Számos területen szükség van a beavatkozásra, különösen a tudás, a képességek, és a termelékenységek fejlesztése terén, ami az oktatás-képzés segítségével oldható meg. A munkaerő-piaci integráció elősegítése érdekében fontos a munkaerő-piaci szervezetek közötti szorosabb együttműködés, beleértve a stratégiák összehangolását, és az információk cseréjét. A munkaerő, a kutatók, a hallgatók és az orvosok kölcsönös "cseréjének" növelése, illetve az egyirányú migrációs folyamatok mérséklése érdekében erősíteni kell az együttműködést az alap-, közép és felsőfokú oktatási szervezetek között, illetve a szakmák és diplomák kölcsönös elismerését.

10) Befogadó dunai térség létrehozása
Európában a cigány lakosság 80%-a a Duna vízgyűjtő területén él, társadalmi beilleszkedésüket gyakran csak a megkülönböztetés elleni fellépés elve

mentén kísérelték meg elősegíteni. Ugyanilyen fontos tényező azonban a társadalmi-gazdasági kirekesztettség és a területi szegregáció jelensége. Emiatt minden területi szinten egyaránt fontos a szakpolitikák és akciók koordinációja az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy és a lakhatás területén. Magasabb fokú tudatosság és új monitoring rendszer támogatni tudja a hatóságok munkáját. Különösen fontosak azok a projektek, amelyek közelebb hozzák egymáshoz a cigány és többségi társadalom tagjait.

11) Turizmus és a dunai kultúra elősegítése

A Duna térség sajátossága a történelmek, kultúrák, etnikumok, vallások, piacok, társadalmak és államok széleskörű és sokszínű öröksége. A kultúra területén megkötött nemzetközi (pl.: UNESCO) egyezményekkel összhangban a kultúra erősíti a befogadást, a nyitottságot, valamint egymás elfogadásának, kölcsönös tiszteletének az értékeit. Elősegíti a közösségek közötti megbékélést és a társadalmi-gazdasági fejlődést a regionális együttműködésen és a kultúrák közötti párbeszédén keresztül, miközben biztosítja a fenntarthatóságot és a közös akciók folytonosságát. A turizmus részben kapcsolódva a kultúrához és örökségvédelemhez, egyre meghatározóbban járul hozzá a gazdasági növekedéshez. Ezért fokozott igény mutatkozik a Duna turisztikai pozícionálására, egy egységes turisztikai arculat kialakítására.

A különböző nemzetiségűek közötti kapcsolat erősíti a kreativitást, és megfelelő alapot jelent az innovációhoz és gazdaságfejlesztéshez. A turisztika kulturális megközelítése javítja a térség vonzerejét úgy a helyi lakosság, mint a turisták felé. Ez jelenthet közös fellépést a reklám területén, nemzetközi kiállításokat és eseményeket, csereprogramokat az irodalom, zene és művészetek területén, kutatási és innovációs kooperációkat az örökségvédelmi, kulturális és turisztikai kérdésekben, együttműködést a történelmi emlékművek megőrzése érdekében.

D) A KORMÁNYZATI RENDSZEREK FEJLESZTÉSE

12) Intézményi kapacitások és együttműködés megerősítése

A Duna Régió országai különböző karakterű és többé-kevésbé hagyományo-

kon alapuló jogrendszerrel, átláthatósággal, demokráciával, piacgazdasággal és általánosságban politikai stabilitással rendelkeznek. Az intézményi kapacitások tekintetében igen nagy különbségek vannak az egyes országok, az állami és a civil szféra, valamint a városi és a vidéki térségek között, amelyek kihatnak a politikai érdekérvényesítő képességre is. A Duna régióbeli szorosabb együttműködés és a növekedési potenciálok feltárása erősen függ az együttműködő partnerek közti bizalomtól, ezért tiszta, átlátható szabályozás, a felelősségek megosztása, és a kompetenciák különböző szintű intézményekbe telepítése, valamennyi szinten az információáramlás elősegítése és a közös munkák gyakorlatának kialakítása szükséges.

13) Biztonsági problémák

A gazdasági integráció és a határon átnyúló kereskedelem magában hordozza a szervezett bűnözés növekedésének veszélyét. A Duna menti államok további fejlődésének alapja a béke, biztonság és gazdasági prosperitás, amelyeket segítik a jogszabályok, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni harc, az illegális migráció és határátlépések megelőzése. Az eltérő törvénykezés és a szakpolitikák különbözősége, a határon átnyúló jogharmonizációk elérése hosszú és nehézkes, ami kedvez a szervezett bűnözésnek, ezért fontos szerepe van a jó gyakorlatok elterjesztésének.

Magyar megközelítés: legyen élhető és fejlődő a régió

A stratégiára átfogóan Közép-Európa szimbólumaként is tekinthetünk. Európa újraegyesítése egyedülálló lehetőséget teremtett, hogy felülkerekedjünk azokon az ellentéteken és ellenséges indulatokon, amelyek Közép- és Kelet Európa népeit évszázadokig elválasztották egymástól.

Az EUDRS megvalósítása jó eszköz és alkalom arra, hogy számba vegyük mindazokat a feladatokat, amelyekkel Közép-Európát versenyképes helyzetbe hozhatjuk. A magyar megközelítés alapvetése, hogy a Duna-térséget egy élhető és fejlődő régióként képzelet el. A stratégia elősegíti a közösen megvalósuló, határon átvélő projektek kialakítását. Ezzel hozzájárul a térség gazdasági fellendüléséhez, új munkahelyek teremtéséhez. Nemcsak politikai elköteleződést jelent, az együttmű-

ködés konkrét projekteken keresztül valósul meg; meghatározó szerepet kap a „bottom-up”-szemlélet. A koordinált megközelítés, a meglévő uniós források hatékonyabb felhasználása, az országok közötti különbségek és határok felszámolása – mind azt szolgálja, hogy megvalósuljon a fejlett és virágzó Közép-Európa álma.

Egy gazdaságilag erős, politikailag stabil és ötletekben gazdag, kreatív Duna-régió erősíti Európát. Hozzájárul az Európai Unió további erősítéséhez és mélyítéséhez. Így a térségben rejlő lehetőségek megfelelő kiaknázásával az egész európai integráció gazdagszik majd.

Számtalan olyan kérdés van ma már, amiből egészen világosan kiderült, hogy a közép-európai országok egymásra vannak utalva. Nem tudjuk elkerülni az együttműködést, legyen szó az árvizek ügyéről, közlekedésről vagy az energiaellátás biztonságának garantálásáról. Amikor a konkrét kérdésekről kezdünk el beszélni, egyre jobban látszik, hogyan szövődnek azok a szálak, amelyek ezt a közép-európai jószomszédtságot meg fogják alapozni.

A végrehajtás keretei

Az intézkedések végrehajtása mindenki felelőssége, ugyanakkor nincs jogi kötelezettség a végrehajtásra. Az akciók (programok) pontosan meghatározott projekteken keresztül valósulnak meg. Ezek részletesen kidolgozott projektek, kijelölt projektvezetővel, határidőkkel és finanszírozással.

A stratégia egyik alapköve az uniós jogszabályokkal és politikákkal való összhang. A makro-regionális stratégiák minden résztvevő partner által elfogadott alapelve, hogy nincsen szükség sem új uniós finanszírozásra, sem új uniós jogalkotásra, sem pedig új uniós struktúrára. A stratégia

1. nem nyújt új uniós pénzügyi támogatást. Egyéb nemzetközi, nemzeti, regionális vagy magánszférából származó támogatást szerezhet a régió, ugyanakkor főként a meglévő források jobb kihasználásán van a hangsúly;

2. nem igényli az uniós jogszabályok módosítását, mivel az EU a 27 tagállama részére készít jogszabályokat, nem pedig a makrorégiós szintnek;

3. nem hoz létre újabb struktúrákat, végrehajtását már létező testületek vég-

zik, amelyek kiegészítő jellegét maximalizálni kell.

A finanszírozási források jobb kihasználása

A pénzügyi és gazdasági krízis mély nyomokat hagyott a régióban, ezért a régió országainak kiemelt érdekük, hogy a 2013-ig terjedő uniós programozási időszakban a makroregionális stratégia projektekkel és programokkal segítse a gazdasági növekedést, a gazdasági fellendülést és munkahelyteremtést célzó Európa 2020 stratégiával, illetve a nemzeti programokkal összhangban.

A stratégiában résztvevő tagállamok célja tehát nem az, hogy újfajta költségvetési forrásokat vegyen igénybe. A résztvevő országok arra törekednek, hogy teljességében felhasználják a 2007 és 2013 közötti időszakra szóló strukturális alapokat és egyéb uniós forrásokat, kiegészítve nemzeti, magán- vagy hitelintézeti finanszírozással.

A tapasztalatok egyelőre több résztvevő országban azt mutatják, hogy több vonatkozásban nehézséget okoz az operatív programok módosítása a programozási időszakban. Az együttműködési keretek létrehozása ugyanakkor lehetőséget nyújt arra, hogy racionálisabban és eredményesebben használják fel az uniós forrásokból, valamint az országok és különböző pénzügyi intézmények forrásaiból a régió fejlesztésére rendelkezésre álló pénzeszközöket. A makrorégiók sajátos jellemzőinek kihasználása a strukturális alapok sokkal hatékonyabb felhasználását eredményezheti, és hozzáadott értéket teremthet regionális szinten.

Magyarország részvétele a végrehajtásban

Magyarország az EUDRS keretein belül Csehországgal közösen látja el a fenntartható energia kiemelt terület koordinációját. Az elmúlt években tapasztalható energiaimport-válsághelyzetek rávilágítottak a Duna-makrorégió sebezhetőségére. A magas energiaárakkal, széttöredezett energiapiacokkal, nem megfelelően összekapcsolt energiahálózatokkal rendelkező Duna-térség a szénhidrogének tekintetében szinte kizárólag egyetlen külső beszállítótól függ, amely növeli a térség sebezhetőségét. Az EUDRS fenntartható energia

területének célja a Duna-régiót jellemző problémák felszámolása; a megújuló energiák fenntartható hasznosításának térnyerése, az energiatakarékosság és az energiahatékonyság ösztönzése; valamint egy hatékony, összekapcsolt, jól működő belső energiapiac létrehozása az EUDRS akciótervben foglalt akciók megvalósításán keresztül.

Miután a stratégiát az Európai Tanács 2011. június 24-én megerősítette, az akciókat projektek szintjén valósítják meg a területen érintett szereplők széleskörű bevonásával.

A Duna és mellékfolyói – mint például a Tisza – vízgyűjtő-gazdálkodásának fontossága miatt Magyarország koordinációs szerepet vállalt Szlovákiával együttműködésben a „Vízminőség védelme és megőrzése” elnevezésű cselekvési területen. Magyarország ugyancsak elkötelezte magát a „Természeti katasztrófák kezelése” terület Romániával közösen történő koordinációjára mellett.

A vízgazdálkodási és az árvízvédelmi területen komoly hagyománya van Magyarországnak és a szomszédos országok közötti együttműködésnek. A tiszta ivóvíz iránti igény, az árvízveszély, a vízhiány vagy az ipari szennyezések kockázata mindennapi problémák, amelyek a régióban élő állampolgárok életét befolyásolják. Magyarországnak szándéka, hogy ezen a téren tovább erősítse a regionális együttműködést, és központi szerepet játsszon egy újszerű, konstruktív partnerség keretében.

Megtartani a politikai lendületet

A 2011. évi soros magyar EU-elnökség politikai egyetértést ért el a célokról és az eszközökről, és tanácsi következtetéseket készített elő, amelyet az Általános Ügyek Tanácsa április 13-án hagyott jóvá. Megerősítésre, így az EUDRS elfogadására az Európai Tanács 2011. június 24-ei ülésén került sor. A Duna-stratégia sikerességének záloga az eredményes megvalósítás.

A magyar elnökség a stratégia sikeres végrehajtását is előkészítette, létrejött a tematikus munkacsoportokra épülő informális intézményrendszer. Mind a 11 területen megkezdődött a projektek kiválasztása, és megfelelő célok meghatározása a Tematikus Koordinációs Bizottság (Steering Group) első mun-

kaindító ülésein. Az EUDRS így megvalósítási fázisba lépett.

Az EUDRS megvalósítási szakasza során már most látható az új irányú együttműködés értéke. A partnerek értékelése szerint a stratégia máris pozitívan járul hozzá a régió szorosabb együttműködéséhez. A politikai szándék továbbra is nélkülözhetetlen a sikerhez, és kiemelt politikai feladat, hogy az elfogadásakor kialakult lendület megtartható legyen, a stratégiát minden releváns fórumon referenciapontként kell felhasználni.

A Budapest Duna Kontakt Pont

2012 júliusában megkezdte működését a Budapest Duna Kontakt Pont, amely a Duna-stratégiában résztvevő államokat segíti a stratégia projektjeinek megvalósításában és az együttműködés erősítésében. A kontakt pont legfontosabb feladata, hogy a stratégia által már meghatározott célok végrehajtásában segítse az érintett országokat. Medgyesy Balázs Duna stratégiáért felelős kormánybiztos a fontos projektek között említette a fenntartható energiagazdálkodás, az árvízvédelem, a közlekedés, valamint a vízminőség védelme területén végrehajtott beruházásokat.

Medgyesy hangsúlyozta: olyan beruházásokat támogatnak, amelyek többet adnak annál, mintha a regionális együttműködés kiaknázása nélkül, egyedül próbálnának boldogulni az egyes államok. Az Európai Beruházási Bank (EIB) segítségével olyan rugalmas pénzügyi eszközökhöz juthat a régió, amely az országhatárokon átívelő beruházásokat, projekteket az elejétől a végéig segíti az Európai Unió jelenlegi és új, 2014-től induló pénzügyi tervezési időszakában. Az Európai Beruházási Bank három prioritás – szállítás-közlekedés, energia, valamint a környezetvédelem – mentén támogatja a kontakt-pont létrehozását és működését, abban a reményben, hogy a Duna-stratégia sikeres megvalósítása lökést adhat a növekedésnek, a foglalkoztatásnak, és erősítheti a társadalmi és gazdasági kohéziót, valamint a mélyebb integrációt Európában. A magyar külügyminisztériumban működő kontaktpontba a Duna-régió országai szakértőket küldhetnek annak érdekében, hogy a közös projekteken még hatékonyabban dolgozhassanak együtt a tagállamok. Közös megoldások az energetikai kihívásokra

A Duna Stratégia magyar és cseh irányítású energia cselekvési területének éves konferenciáján (2012. május 31.) egy, a Duna-régióra vonatkozó gázpiaci tanulmányt mutattak be a Duna-régió gázpiaci integrációját vizsgálta. A Duna-régió az energia területén is közös kihívásokkal, nehézségekkel néz szembe. A magas energiaárak, a széttöredezett energiapiacok, valamint az ellátásbiztonsági problémák negatív hatása számos alkalommal megmutatkozott az elmúlt évek visszatérő gázválságai során. A Duna-stratégia viszont megfelelő keretet kínál arra, hogy mindezen problémákra koordinált módon nyújtson regionális szintű megoldási alternatívát. A közös energiainfrastruktúra-fejlesztések, az energia-összeköttetések megteremtése hozzájárul az egységes európai energiapiac kialakításához és a tagállamok közötti szolidaritás erősödéséhez, növeli az ellátásbiztonságot és mérsékli az árakat.

A Duna Régió Stratégia eszköze lehet annak is, hogy az egységes belső piac működési elvei az energiapiacra is kiterjedjenek. Az észak-déli energiafolyosó megvalósítása óriási lehetőség, ahogyan a határkeresztező vezetékek megépítése is, de a tárolói kapacitások jobb kihasználása is szükséges, ami regionális szinten koordinálható a leghatékonyabban, ezért a tanulmány ezzel kapcsolatban is konkrét ajánlásokat fogalmaz meg. A projektek közül megvalósulóban van a szlovák–magyar és a román–bolgár összekötő vezeték, de készül a Nyugat-Balkánra tervezett gázgyűrű-koncepció, és fontos elem a horvát Krk szigetre tervezett, cseppfolyósított gáz tárolására és továbbítására alkalmas terminál is.

A Duna-stratégia projektjei beépülnek a nemzeti és regionális programokba

A 2014 utáni pénzügyi tervezési időszakban a Duna-stratégia projektjeit be kell építeni a nemzeti és regionális operatív programokba. Johannes Hahn EU-biztos 2012 júniusában a Duna-stratégia témájában hét országot érintő többnapos látogatássorozata keretében foglalkozott az eddig történelemmel, a Duna-stratégia eredményeivel és a további lehetőségekkel. Az idei feladatok ugyanis a stratégiai fókuszok megerősítésére és az ún. útitervek kidolgozására koncentráltak. Ezen belül hangsúlyt kellett-lehetett helyezni a vízvédelem

és víztisztítás kérdéseire, különösen a nagyvárosok szennyvízkezelésének problémakörére. Párhuzamosan az éghajlatváltozás és a növekvő árvízveszély jegyében a területfejlesztési és építési tervezésben is változásokat kell eszközölni.

November végén konferenciát tartottak a Duna-stratégiáról Németországban, Regensburgban, ahol többek között értékelték az egyéves tapasztalatokat. Hanh szerint Magyarország nagyon aktívan tevékenykedik a stratégia megvalósításán az energetika, a vízminőség és a kockázatkezelés területén. A biztos hangsúlyozta: a stratégia nem kizárólag a folyót érintő kérdésekre terjed ki, hanem a hozzá köthető minden lehetőség kihasználásáról, az érintettek szoros együttműködéséről.

Dunai Gyöngysor, a mintaprojekt

A Magyar Település- és Területfejlesztők Szövetsége, Szilvássy István, a szervezet elnöke vezetésével idén mutatta be a nem kormányzati szervezet projektjét, a Dunai Gyöngysort, amelynek célja az élhető Duna-part megteremtése. Magyar részről a Dunakanyart javasolják bevonni a projektbe, amelyet a Duna mentén található 98 várba alapoznának.

A Dunai Gyöngysor a következő szervezetek együttműködésével jönne létre: nemzeti, regionális és helyi hatóságok; regionális és helyi fejlesztési ügynökségek; kereskedelmi kamarák, valamint nem kormányzati szervezetek. A tervekben szerepel a Duna menti zöld úthálózat és a dunai bor-kulturális úthálózat kialakítása is. A projekt szervezője egy évre 1,4 millió euró támogatást kért az EU Területi Együttműködési Programjának délkelet-európai támogatási programjától.

A bukaresti kormányközi konferencia meghatározta a Duna-stratégia megvalósításában a kormányok és kormányhivatalok, állami intézmények együttműködési rendszerét. Ehhez igazodik a nem kormányzati szervezetek (NGO) hálózatának kialakítása: a Duna-stratégia sikeréért együttműködő nem kormányzati szervezetek (kamarák, érdekképviseletek, szakmai szervezetek, oktatási, vallási stb. intézmények, egyesületek, vállalkozások) hálózati rendszere, ismertebb nevén a DANUBENET.

Kiemelt szerep vár a tájékoztatásra, a

tájékoztatottságra és a partnerségre a sikeres Duna-stratégia végett. Ma még a hivatalos kormányzati portálokon is alig lehet erről olvasni, pedig a legfontosabb, hogy az egyes kistérségi szervezetek egyfelől minden hasznosítható, jó ötletüket, elképzelésüket igyekezzenek hozzákapcsolni a Duna-stratégiához, másfelől országhatárokon belül és kívül is igyekezzenek partnereket találni, mert a közös és jól hasznosítható regionális elképzelések hamarabb jutnak uniós forrásokhoz. Fontos továbbá az államoknál is szorgalmazni, hogy minél több és konkrét pályázati felhívást írjanak ki a témában. A Duna-stratégia ugyanis nem csupán a folyómedret, vagy közvetlen partvidékét foglalja magába, de területi kiterjedése valamennyi érintett ország teljes területe. A Dunába ömlő mellékfolyók, a környező völgyek, medencék révén akár 100 kilométerrel távolabbról is kapcsolódni lehet egy-egy jó elképzeléssel a stratégiához, és persze az ötletek, kezdeményezések megvalósításához. Ebben a civilekre igen fontos szerep vár.

A Magyar Település- és Területfejlesztők Szövetsége (MTTSZ) egyedülként kapott támogatást az Európai Uniótól, hogy 11 országban (Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Hollandia, Horvátország, Magyarország, Németország, Románia, Szlovákia, Szlovénia) 26 nemzetközi konferenciát szervezzen a Duna-stratégiáról a nem kormányzati szervezetek számára (DaNet-konferenciák; a pozsonyit november 29-én tartották volna, kitűzött témája az informatika és a kutatásfejlesztés volt az Európa2020 és a DRS távlatában, partner híján azonban elmaradt).

Az MTTSZ kezdeményezte a Dunai Gyöngysor-tervet, amely a településrendezésre, a helyi gazdaság- és vidékfejlesztésre, a kulturális örökségvédelemre, a turizmusra alapozó teljesen új megközelítésű fejlesztési tervezetsor az élhető Duna-partokért. Legalább 5–600 civil szervezetre számítanak a munkában. A szövetség szerint korántsem használták ki azokat a kereteket, amelyeket a Duna-stratégia megvalósítása kínálhat. Az idő sürget, mivel már folyik a 2014–20 közötti időszak tervezése az EU-pénzek felhasználásáról, és nem csupán uniós szinten, hanem a nemzeti kormányok is foglalkoznak vele.

A Dunai Gyöngysor projekt Szilvássy István elnök szavaival: integrált ökológiai infrastruktúra- és hálózatfejlesztés,

kerékpáros, gyalogos, lovas, evezős, elsősorban „no-motor” túrautak létrehozása céljából, a kultúra, turizmus, társadalmi kapcsolatok tématerületen, a kulturális és természeti örökség létesítményeinek, elemeinek vidékfejlesztési, gazdaságfejlesztő funkcióba helyezésével.

A Danube Pearls - Duna Gyöngysor projekt területi szintjei Magyarországon:

- a sárközi-bács-baranyai Duna-szakasz,
- a délbudai-csepeli-kiskunsági-mezőföldi Duna-szakasz,
- a dunakanyari-budapesti Duna-szakasz,
- a gönyű-szobi Duna-szakasz,
- a szigetközi Duna-szakasz.

A Dunai Gyöngysor projekthez a Pozsonytól - pl. Gönyűig, vagy Komáromig/Neszmélyig, vagy Esztergomig terjedő Duna-szakasz szlovák koordinátorait keressük.

Gyöngysornak a projektet azért hívják, mert a „szál” az útvonalat jelenti a Duna mente 10 – 20 kilométeres sávjában, a rá felfűzött gyöngyszemek pedig az egyes megállókat, a Duna menti őrvárakat és a dunai legendák helyszíneit. Elsődleges fejlesztési cél a „no-motor”/zöld úthálózat- és szolgáltatási infrastrukturális hálózati rendszerének létrehozása a Duna menti vándor- és tematikus utakhoz, az intermodális csomópontok kialakítása. A projekt által fejleszteni kívánjuk a partok zöldturisztikai infrastrukturális és fogadó-képességét, további cél a falusi turizmus és helyi termékárúsító helyek intenzív bekapcsolása a vándorló, vízi stb. turistaforgalomba; új, komplex funkciókat adni a Duna menti váraknak, tájházaknak, műemlékeknek, kikötőknek. A projekt felelős országa Magyarország, területi lehatárolása Duna folyó mentén lévő néprajzi kistájegységek, a Duna folyótól jobbra és balra, 15-20 km-es sávban.

A projekt-megvalósítás struktúrája: Öko- és kulturális turisztikai klaszter (konzorcium) létrehozása – vízi-, gyalogtúra-, lovas-, falusi turizmus, kulturális egyesületek, közreműködő intézmények, vállalkozások, önkormányzatok, koordinatív szervezetek, kistérségi önkormányzati társulások, helyi akciócsoportok, TDM szervezetek, szakmai társulások, szövetségek, szakasz és témakoordinátorok, támogató szervezetek, regionális és megyei szervezetek, kormányzati bevonásával, a média és a bankok támogatá-

sával. Mérföldkövek, csomópontok, főbb lépések a projekt előkészítése és megvalósítása során magukba foglalják az útvonal és parti, csomóponti bázisok helymeghatározását és területrendezési igazgatását, a szolgáltatói és vonzeró-struktúra hálózatának megszervezését, a közönség- és hálózati információs rendszer létrehozását, valamint a marketing-kommunikációt.

A Dunai Gyöngysor projekt-fejlesztés megvalósítása négylépcsős, fokozatosan terjed ki a Duna-völgyre:

I. lépcső: három referencia-szakasz indítása (Dunakanyar, Csepel-sziget, Sárköz)

II. lépcső: teljes magyarországi Duna-szakasz

III. lépcső: Duna teljes hossza

IV. lépcső: Duna-völgy (Duna mellékfolyói)

Öko (no-motor) közlekedési módok meghonosítása: evezős túra hajói, kishajók és kompok, horgászcsónakok, kikötők; gyalogos túraútvonalak; lovas és lovas kocsis túraútvonalak, lovas túrázó fogadóhelyei; túrakerékpár-útvonalak, kerékpártárolók és szervizek; léghajós, siklóernyős, egymotoros repülőgépes túrázókat, repterek...

Szilvássy István azt tapasztalta eddig, hogy a kezdeti lelkesedés Szlovákia részéről gyorsan alábbhagyott, s jelenleg inkább csak a DRS-sel összefüggő tájékoztatásra szorítkozik. A „**Vándorlás – Magyar - Szlovák Öko-Sztráda**” projekt úgy tűnik, nem valósul meg, mert az eredeti anyagokban szereplő szlovák partner végül mást várt el a pályázattól, mint ami abban benne van. A projekt alapanyagait akkor elkészültek, de a pályázatot nem lehetett beadni a partner visszalépése miatt, így nem valósult meg. Új partnerrel, az új helyzethez igazítva azonban ma is használható lenne az elképzelés.

Medgyesy Balázs, a Duna Régió Stratégiával összefüggő kormányzati tevékenység irányításáért felelős magyar kormánybiztos minden alkalommal, amikor a Duna-stratégiáról beszél, kiemeli: új dimenziót jelent a területi együttműködésben, a gazdasági válságból való kilábalás egyik motorja lehet a térségben. Az egy éve indított Duna-stratégia megvalósításához jelentős segítséget adott már eddig is a Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködési Program, a 2014 utáni uniós fejlesztési periódusban pedig minden fejlesztési forrást harmonizálni kell a makrorégiós stratégiához.

Az EU társfinanszírozásában az 1990-es évek eleje óta több mint 20 ezer projekt valósult meg az európai területi együttműködés keretében, amelyek országhatárokon átnyúlva hatottak pozitívan egyebek között a munkahelyteremtésre, a környezetvédelemre, az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésére, a közlekedés és az energiagazdálkodás területére.

Másfél év mérlege

A november végi, a németországi Regensburgban a Duna-stratégiáról megtartott tanácskozáson már az uniós problémák és tagállamok közötti viták tükrében is vizsgálták a makrorégiós elképzelések jövőjét. A konferenciát megnyitó beszédében Johannes Hahn, az Európai Bizottság regionális politikáért felelős biztosa hangsúlyozta: a stratégia végrehajtásához valamennyi ország részéről erős politikai támogatás és csapatszellem szükséges a közlekedéstől a környezetvédelemig valamennyi területen. A közös terv a gazdasági és környezetvédelmi szempontok „okos összehangolásával” készült, így például az az elv érvényesül, hogy „nem a Dunát igazítjuk a teherhajókhoz, hanem a hajókat a folyóhoz”. Az uniós biztos egyebek között hangsúlyozta: a dunai régió kiváló idegenforgalmi adottságokkal rendelkezik, hiszen Európa az úgynevezett kulturális turizmus legnagyobb piaca. A Duna térségének pedig a gazdag kulturális örökség révén nagy a vonzereje, ezért érdemes a Dunára koncentrálni a régiós idegenforgalmi marketingstratégiát kidolgozni.

„Az EU Duna Régió Stratégiáját (DRS) nem lehet megvalósítani erős, hatékony és megfelelően finanszírozott kohéziós politika nélkül”- hangsúlyozta Martonyi János külügyminiszter. Hangsúlyozta: a DRS a versenyképesség, a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés ösztönzésének rendkívül fontos eszköze, amely emelkedést előidéző hatást fejthet ki az egész EU-t sújtó válsággal küzdő régióban. A stratégia végrehajtásának sikerét azonban veszélyezteteti, ha nem jut elég forrás az EU kohéziós politikájára. „A dolgoknak nemcsak az árát, hanem az értékét is érdemes mérlegelni, és a DRS igen értékes hozzájárulás az európai integrációhoz” - fejtette ki Martonyi János.

A stratégia mindenekelőtt a sokszínű, kreatív és együttműködő szellemiségű Közép-Európa kialakulásához járulhat

hozzá, legfőbb jellemzője pedig a nyitottság és a befogadás. És a régió előtt álló egyik legnagyobb feladat megoldásához, a roma kisebbség integrációjának előmozdításához is hasznos eszköz. Leonard Orban európai uniós ügyekért felelős román miniszter is a kohéziós politika jelentőségét hangsúlyozta: a DRS szervesen illeszkedik a válságból való kiemelkedést célzó Európa 2020 stratégiához, amelyhez viszont csak akkor tud hozzájárulni, ha sikerül megvédeni a kohéziós támogatásokat az EU 2014 és 2020 közötti keretköltségvetéséről folytatott tárgyalásokon, elvégre a DRS-nek saját forrásai nem voltak és nem is lesznek, csak a kohéziós támogatásokat tudják megsokszorozni – ha azok vannak.

A Duna Régió Stratégia (DRS) jó példa lehet az Európai Unió megújításához – mondta Angela Merkel a stratégi-

gia megvalósításának első másfél évét áttekintő németországi konferencián. Az EU szabadságot, békét és jólétet teremtett, de ezeket a vívmányokat csak a tagországokat átívelő együttműködéssel lehet valamennyi régióban meggyökereztetni és megvédeni a nemzetközi versenyben. A világgazdasági növekedés 90 százaléka az unión kívül megy végbe – emelte ki Merkel, így nemcsak nemzetállami, hanem európai gondolkodásra van szükség, hogy az EU a jövőben is dinamikus és jólétben élő közösség legyen. A válság esély arra, hogy „XXI. századi formába rázzuk az EU-t”, e megújuláshoz pedig jó példa lehet a DRS.

A folyók az európai történelem sötét korszakaiban határokat jelöltek, megosztották a kontinens népeit, most viszont összekötnek és a prosperitás ígérteit hordozzák. A DRS ennek jegyében

összehozza a Duna-menti államokat, és a környezetvédő szervezetektől a vállalatokig a nem állami szereplőket is. A stratégia a regionalitás és a szubszidiaritás elvén alapul, ami szorosan összefogja a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig húzódó térség gazdaságát és lakosságát – mondta a kancellár.

Johannes Hahn, az Európai Bizottság regionális politikáért felelős biztosa a konferenciát záró beszédében hangsúlyozta: a regionális politikát a befektetések logikája alapján kell alakítani. Ez a fejlett és kevésbé fejlett térségeknek egyaránt hasznos, hiszen a felzárkózás piacot és üzleti lehetőségeket teremt, így a Dunánál például Bajorország is profitál a folyó alsóbb szakaszán elterülő régiók fejlődéséből.

(A II. Önkormányzati Szabadegyetemen bemutatott prezentációk alapján feldolgozta: N.G.Y.R.)

Energiatakarékosság és klímavédelem

A Polgármesterek Szövetsége (angolul Covenant of Mayors) helyi és regionális önkormányzatokból álló fő európai mozgalom, amely önkéntes elkötelezettséget vállal az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások saját területükön történő használata iránt. Az elkötelezettséggel a Covenant aláíróinak az a célja, hogy elérjék és túlszárnyalják az Európai Unió 2020-ra kitűzött 20 százalékos szén-dioxid-kibocsátáscsökkentését.

Az Európai Unió klíma- és energiacsomagjának 2008-as elfogadását követően az Európai Bizottság létrehozta a Polgármesterek Szövetségét, hogy támogassa a helyi önkormányzatok fenntartható energiapolitika megvalósítása során tett erőfeszítéseit.

Egyedi jellegének köszönhetően – hiszen ez az egyetlen olyan mozgalom a maga nemében, amely a helyi és regionális szereplőket az uniós célkitűzések teljesítése érdekében mozgósítja – a

Polgármesterek Szövetségét az európai intézmények a többszintű kormányzás kivételes modelljeként tartják számon.

A Covenant aláírói

Az európai önkormányzatok – a kis falvaktól kezdve a nagyvárosokig, mint amilyen Párizs vagy London, illetve az alapítók között számon tartott Budapest – csatlakozhatnak a Covenant aláíróihoz. Szlovákiából egyelőre nyolc település csatlakozott a Covenanthoz, Szepsi városa az elsők között, már 2008. május 2-án aláírta a kötelezettségvállalást, mellesleg Európa negyedik városaként. Egyébként a fő európai mozgalomhoz már csaknem 4 320 település csatlakozott, összesen több mint 166 millió lakossal.

A városoknak és városi területeknek kulcsfontosságú szerepe van a klímaváltozás enyhítésében, mivel az Európai Unióban termelt energia három-

negyedét fogyasztják el, és hasonló mennyiségű szén-dioxid-kibocsátásért is felelnek. Ezen felül a helyi önkormányzatok ideális intézmények ahhoz, hogy a polgárok hozzáállását megváltoztassák, a klíma- és energiaügyeket átfogó módon kezeljék, különösen a köz- és magánérdekek harmonizálása révén, valamint azért, hogy a fenntartható energiaügyeket egy átfogó helyi fejlesztési tervbe integrálják.

A Polgármesterek Szövetségéhez való csatlakozás lehetőséget teremt a helyi önkormányzatok számára a területükön a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére tett erőfeszítések megerősítésére, az európai támogatás és elismerés hasznosítására, valamint az európai társintézményekkel való tapasztalatcserére.

Hivatalos kötelezettségvállalások

A Covenant több mint egy egyszerű szándéknyilatkozat aláírása. Az álta-

luk kitűzött ambiciózus szén-dioxid-csökkentési célok elérése érdekében az aláírók elkötelezik magukat arra, hogy intézkedéseket tesznek, és elfogadják azt, hogy jelentést készítenek, illetve folyamatosan beszámolnak a tervek megvalósításáról. Az előre meghatározott határidőkön belül hivatalosan vállalják az alábbiakat:

- megfelelő adminisztratív struktúrák kialakítása, beleértve az intézkedések vállalásához szükséges, elegendő emberi erőforrás biztosítását;
  - CO2 alapkibocsátás-készlet elkészítése;
  - a Fenntartható Energia Akcióterv benyújtását követően legalább két évente megvalósítási jelentés benyújtása értékelés, ellenőrzés és igazolás céljából.
- A Fenntartható Energia Akciótervek kidolgozásában, tekintettel a helyi érintett felek mobilizálásának rendkívüli szükségességére, az aláírók vállalják továbbá, hogy
- megosztják a tapasztalataikat és know-how-jukat a többi önkormányzattal;
  - helyi Energia Napokat szerveznek annak érdekében, hogy felhívják a polgárok figyelmét a fenntartható fejlődésre és az energiahatékonyságra;
  - részt vesznek a Polgármesterek Szövetségének éves ünnepségén, a tematikus műhelymunkában és a munkacsoportok ülésein, illetve hozzájárulnak ezekhez;
  - a Covenant üzenetét terjesztik a megfelelő fórumokon, és így más polgármestereket is arra biztatnak, hogy csatlakozzanak a Covenanthoz.

Fenntartható Energia Akciótervek

Az ambiciózus európai uniós energia- és klímacélok elérése és túlszárnyalása érdekében a Covenant aláírói kötelezettséget vállalnak, hogy a kezdeményezéshez történő csatlakozásukat követő egy éven belül Fenntartható Energia Akciótervet (SEAP) dolgoznak ki. A képviselőtestület által jóváhagyott akcióterv felvázolja az aláírók által kötelezettségeik teljesítése érdekében előírt tevékenységeket és intézkedéseket, a megfelelő határidőkkel és kijelölt feladatokkal együtt.

A különféle szakmai és módszertani segédanyagok (beleértve a „SEAP útmutatót” és az űrlapokat, jelentéseket a meglévő módszerekről és eszközökről) gyakorlati útmutatást és egyértelmű ajánlásokat adnak a SEAP kidol-

gozásának teljes folyamatáról. A helyi önkormányzatok gyakorlati tapasztalatain alapuló és az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjával szorosan együttműködve kialakított támogatási csomag a Covenant aláíróit tájékoztatja a fő elvekről és az egyértelmű, a lépésről-lépésre történő megközelítésről. Minden dokumentum letölthető a www.eumayors.eu honlap könyvtárából.

Egyeztetés és támogatás - Covenant Koordinátorok és Támogatók

A Covenant aláírók nem mindig rendelkeznek megfelelő eszközökkel és erőforrásokkal a CO2 Alapkibocsátás készlet kialakításához, a kapcsolódó Fenntartható Energia Akcióterv kidolgozásához és az utóbbiban leírt intézkedések finanszírozásához. Ennek fényében a megyéknek, régióknak, önkormányzati hálózatoknak és szövetségeknek kulcsszerepe van abban, hogy az aláírók segítségére legyenek kötelezettségeik betartásában.

A „Covenant koordinátorok” különböző közigazgatási szinteken lévő köztestületek (országos, regionális, megyei), amelyek stratégiai útmutatást nyújtanak az aláírók részére, valamint pénzügyi és szakmai támogatást nyújtanak a Fenntartható Energia Akciótervek kidolgozása és végrehajtása során. A Bizottság különbséget tesz a „Területi koordinátorok” - amelyek országos szint alatt decentralizált önkormányzatok, beleértve a megyéket, a régiókat és az önkormányzatok nyilvános csoportját - és a „Nemzeti koordinátorok” között (köztük országos köztestületek, beleértve a nemzeti energiaügynökségeket és az energiaügyekért felelős minisztériumokat). A „Covenant támogatók” a helyi önkormányzatok olyan európai, nemzeti és regionális hálózatainak és társulásainak, amelyek lobbiznak, kapcsolattartó és hálózati tevékenységüket a Polgármesterek Szövetsége kezdeményezésének elősegítése érdekében végzik, és segítséget nyújtanak az aláíró tagoknak kötelezettségeik teljesítésében.

Polgármesterek Szövetségének Irodája

A helyi és regionális önkormányzatok hálózatainak konzorciuma által irányított Polgármesterek Szövetségének Irodája (CoMO) - amelyet az Energy Cities vezet, és amelynek tagjai a Climate Alliance, a CEMR, az Eurocities és a Fedarene – napi szinten nyújt promóciós, szakmai és adminisztrációs segítséget a Covenant aláírói részére. Az Európai Bizottság finanszírozásával a CoMO felel a kezdeményezés teljes koordinációjáért.

Az Európai Unió intézményei

Annak érdekében, hogy segítséget nyújtsanak az aláíróknak a Fenntartható Energia Akciótervének kidolgozásában és végrehajtásában, az Európai Bizottság olyan pénzügyi struktúrák kialakításához, amelyek különösen a Covenant aláírókat célozzák. Ilyen többek között az Európai Helyi Energiahatékonysági Támogatás (ELENA) konstrukció, amelyet az Európai Fejlesztési Bankkal együttműködésben alakítottak ki nagyszabású projektekhez, és a német KfW csoporttal közösen alapított ELENA-KfW, amely kiegészítő lehetőséget nyújt a kis- és középméretű önkormányzatok fenntartható befektetéseinek mozgósítására.

Az Európai Bizottságon keresztül a Covenant teljes intézményi támogatásban részesül, beleértve a Régiók Bizottságát is, amely a kezdeményezést egészen megszületése óta támogatja; az Európai Parlament, ahol az első két aláírási ünnepséget tartották; valamint az Európai Fejlesztési Bank, amely a helyi önkormányzatoknak nyújt segítséget befektetési lehetőségeik feltárásában.

Közös Kutatóközpont

A Közös Kutatóközpont feladata, hogy a kezdeményezés számára szakmai és tudományos támogatást nyújtson. Szorosan együttműködik a Polgármesterek Szövetségének Irodájával, hogy az aláírókat egyértelmű műszaki útmutatásokkal és űrlapokkal lássa el. Célja, hogy segítséget nyújtson a Polgármesterek Szövetségében vállalt kötelezettségeik teljesítésében, továbbá a végrehajtásban és az eredmények ellenőrzésében.

(A II. Önkormányzati Szabadegyetemen bemutatott prezentáció alapján feldolgozta: N.S.)

Új szabályok léptek életbe a helyi adók és illetékek kezelésében

December elsejével módosult a helyi adókról és illetékekről szóló törvény. A változások értelmében a községi önkormányzatoknak is új általános érvényű önkormányzati rendeletben kell szabályozniuk a helyi adók és illetékek kivetését és kezelését, hogy a 369/1990. sz., a községekről szóló törvény 6. §-ának 3., 4., 6., 7., 8. és 9. bekezdésével összhangban, valamint az 582/2004. sz., a helyi adókról és illetékekről szóló jogszabály 2012. december 1-jétől hatályos módosító rendelkezéseivel összhangban hajtsák végre.

A legnagyobb változás, amit az új szabályozás hoz, hogy összekapcsolódik az ingatlanadó, az ebadó, az áruautomata- és játékautomata-adó, és 2013-tól az adó kezelője egyetlen adókiivetési határozatban veti ki az adót minden egyes adóalanynak.

Az adóalanyok 2012. december 1-jét követően nem lesz bejelentési kötelezettsége, helyette adóbevallást vagy részleges adóbevallást köteles benyújtani. (Átmeneti intézkedésként a bejelentés 2013. december 31-éig még működhet.) Adóbevallást most annak kell benyújtania, aki esetében az adózás szempontjából meghatározó tényállás a 2011-es esztendő folyamán változott.

Az adókezelés szempontjából lényeges, hogy az adó kezelője adókiivetési határozatban veheti csak ki az adót vagy illetéket, az esetleges különbözeteket, a fizetési határidőket és az egyes adónevek jelölésének módját.

A helyi adókról és illetékekről szóló, 582/2004. sz. törvényt módosító 460/2011. sz. jogszabály értelmében a helyi önkormányzatok helyi adókról, valamint a kommunális hulladék és apró építési törmelék illetékéről szóló általános érvényű rendeleteit a 2013-as esztendőre vonatkozóan módosítani kell, hogy az új törvényi rendelkezések beépítésre kerüljenek.

A megváltozott szabályozás egyik legfontosabb kitétele az adóköteles telkek és földterületek új besorolása. A korábbi nyolc csoport helyett már csak ötöt különböztet meg. A helyi adókról szóló törvény 2012. december 1-jei hatállyal egyetlen kategóriába sorolja (6. § 1. bek.) a szántóföldet, komlóültetvényeket, szőlőültetvényeket, gyümölcsösöket, állandó gyepterületeket (legelőket); ugyanígy egy csoportban kezeli a halastavakat, a haltenyésztéssel és egyéb gazdasági tevékenységgel hasznosított vízterületeket, de ide sorolja azokat az erdőterületeket is, amelyek erdőgazdálkodás folyik; egy közös

kategóriaként kezeli ezentúl a beépített területeket és udvarokat az egyéb területekkel.

Az új törvényi szabályozás lehetőséget nyújt arra, hogy az adó kezelője általános érvényű önkormányzati rendeletében emelje, vagy csökkentse a földadókulcsot (8. §), elsősorban olyan területek esetében, amelyekre bányaművelési – nyersanyag-kitermelési engedélyt adtak ki, vagy amelyen elektromos áramot előállító, napenergiát hasznosító berendezés áll. Az így kiszabott éves adókulcs azonban nem haladhatja meg az általános érvényű önkormányzati rendeletben megszabott legkisebb adókulcs ötszörösét. Ha ennél nagyobb adó kerül kiszabásra, az adóalany a törvény 8. §-a 2. bekezdése szerint köteles fizetni az adót.

Az új törvényi szabályozás lehetőséget nyújt arra, hogy az adó kezelője általános érvényű önkormányzati rendeletében emelje, vagy csökkentse az építményadó adókulcsát is. 2012. december 1-jétől úgy rendelkezik a törvény, hogy a megemelt építményadó összességében nem haladhatja meg az általános érvényű önkormányzati rendeletben megszabott legkisebb építményadó-kulcs tízszeresét. (Korábban ez akár negyvenszeres is lehetett.)

Az építmények esetében a november 30-áig hatályos törvényi lehetőségek módját adtak arra, hogy az adókezelő a minimális adókulcs tízszeresénél nagyobb adót vessen ki. Az eddig megszabott ilyen adókat 2013-tól kezdődően a község köteles törvényi alapon csökkenteni. Ha ezt elmulasztja, automatikusan a helyi adókról szóló törvény 12. §-a 1. bekezdésének rendelkezései lépnek életbe. A törvény ezen rendelkezései a lakóházakra és lakásokra is vonatkoznak.

A 2012. december 1-jétől hatályos törvényt módosítás jogtechnikai jellegű változásokat is tartalmaz. Pontosan meghatározza például, hogyan kell ér-

telmezni és kijelölni az adózás céljaira a településrészeket. Míg a korábbi szabályozás az adókezelőre bízta különböző adókulcsok érvényesítése esetén, hogy mely területekre rója ki azokat, most a törvény előírja, hogy adózás céljából településrésznek csak az a körülhatárolt egységes terület tekinthető, ahol az adóalanyok legalább 5 %-a él, s ezek elsősorban utcák, szomszédos utcák, vagy szomszédos parcellák lehetnek. Ezekben belül az adóalanyokra több ingatlan esetén is csak ugyanolyan adókulccsal vehető ki adó.

A törvény lehetővé teszi, hogy az adókezelő az adó kivetéséről szóló határozatában konkrét feltételek mellett és határidőkkel részletfizetési lehetőséget adjon az adóalanyok az ingatlanadó, ebadó, közterülethasználati-adó, áruautomata-adó, játékautomata-adó esetében, de a történelmi városrész járművel való használatáért kivetett adó esetében is. Általános érvényű önkormányzati rendelettel a helyi adók bármelyikét el lehet engedni, ha azok együttes összege nem éri el a 3 eurót.

A helyi adókról és illetékekről szóló törvényt módosító 460/2011. sz. jogszabály a 17. § 1. bekezdésében szereplő, törvényből kifolyólag adómentes ingatlanok listáját pontosítja és egészíti ki. Ezt az általános érvényű önkormányzati rendeletbe is bele kell foglalni.

Megjegyezzük még, hogy a módosított szabályozás az elektronikus ügyintézés is lehetővé teszi (98.b §), de kötelező érvénnyel nem írja elő. Amennyiben azonban a község úgy dönt, hogy lehetővé teszi az elektronikus ügyintézés a helyi adók és illetékek esetében, azt általános érvényű önkormányzati rendeletben részletesen szabályoznia kell, s közzé kell tennie a honlapján.

(A helyi adókról és illetékekről szóló hatályos törvény, illetve az önkormányzati rendeletminta megtalálható az onkormanyzas.sk honlapon, szlovák és magyar nyelven egyaránt.)

..... község Községi Képviselő-testülete az SZNT Tt. 369/1990. sz., a községekről szóló törvénye és későbbi módosításai értelmében, valamint a Tt. 582/2004. sz., a helyi adókról, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék helyi illetékéről szóló törvénye és későbbi módosításai szerint az alábbi általános érvényű önkormányzati rendeletet hozta meg

..... község területére vonatkozóan:

...../201.. sz. önkormányzati rendelet a helyi adókról, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék helyi illetékéről
..... község területén

ELSŐ RÉSZ BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

1. §

(1) Ez az általános érvényű önkormányzati rendelet (a továbbiakban csak „rendelet”) szabályozza a helyi adók, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék helyi illetéke kivetésének feltételeit (a továbbiakban csak „helyi adók és illetékek”) ..... község területén.

(2) ..... község saját területén az alábbi adókat veti ki:

- a) ingatlanadó,
- b) ebadó,
- c) közterület-használati adó,
- d) szállásadó,
- e) árukiadóautomata-adó,
- f) játékautomata-adó,
- g) gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtásért és ott tartózkodásért járó adó,
- h) nukleárislétesítmény-adó.

(Megj.: csak azokat az adónemeket kell feltüntetni, amelyeket a község ténylegesen kivet és be is hajt.)

(3) ..... község saját területén helyi illetéket vet ki a kommunális hulladék és apró építési hulladék kezelésére.

(4) Adózási időszaknak az ingatlanadó, az ebadó, árukiadóautomata-adó, a játékautomata-adó, a nukleárislétesítmény-adó, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék helyi illetékére vonatkozóan a naptári év, kivéve a Tt. 582/2004. sz. törvénye 90. § 3 – 6. bekezdésében taglalt eseteket.

MÁSODIK RÉSZ HELYI ADÓK

Ingatlanadó

2. §

Az ingatlanadó tartalmazza

- a) a telek- és földadót,
- b) az építményadót,
- c) a lakásadót és társasházban található, nem lakás céljára szolgáló helyiségek adóját (a továbbiakban csak „lakásadó“).

3. §

Telek- és földadó

(1) A telek- és földadó adóalanyai a helyi adókról szóló törvény 5. §-ában felsorolt személyek.

(2) A telek- és földadó tárgya a ..... község kataszteri területén található összes földterület a helyi adókról szóló törvény 6. §-ának 1. bekezdése szerinti felosztás alapján. Nem képezik helyi adó tárgyát a hivatkozott törvény 6. §-a 2. bekezdésében felsorolt földterületek.

(3) A földadót az adóalap és az éves adókulcs szorzataként állapítják meg. A kiszámítást mindig az adott adózási időszak január 1-jei valós állapotainak megfelelően kell elvégezni. Az adózási év folyamán bekövetkezett változásokat az adókezelő figyelmen kívül hagyja, kivéve a helyi adókról szóló törvényből fakadó eseteket.

(4) A földadó kivetési alapja a földterület értéke, melyet a földterület m²-ben megadott nagyságának és a földterület 1 m²-re kivetített értékének szorzataként számolunk ki.

(5) ..... község területén a helyi adókról szóló törvény 6. §-ának 1. bek. szerinti felosztású földterületek m²-kenti értéke a következő:

- a) szántóföld, komló, szőlőültetvény, gyümölcsös, legelő ..... euró/m²

(Megj.: A földterületek értéke a helyi adókról szóló törvény 1. sz. mellékletében van meghatározva, de a 7. § 4. bekezdése értelmében az adó kezelője dönthet úgy, hogy a mellékletben 0 értékkel feltüntetett földterületek értékét önkormányzati rendeletben maga határozza meg. A földterület így meghatározott értéke azonban nem haladhatja meg az 50 százalékát az 1. sz. mellékletben azon járás területére meghatározott földértéknek, amelynek a kataszteri területén a község található. A földterület így meghatározott értéke csak akkor használható, ha az adóalany nem mutat be más értéket tartalmazó hiteles szakértői véleményt.)

b) kertek ..... euró/m²

(Megj.: Az érték a helyi adókról szóló törvény 2. sz. mellékletében van meghatározva.)

c) beépített területek és telephelyek, egyéb területek ..... euró/m²

(Megj.: Az érték a helyi adókról szóló törvény 2. sz. mellékletében van meghatározva.)

d) erdőterületek, amelyeken erdőgazdálkodás folyik, halastavak, haltenyésztéssel és egyéb gazdaságilag hasznosított vízterületekkel ..... euró/m²

(Megj.: A földterületek értékét 1 m²-re a hatályos általános, a vagyoniérték meghatározására vonatkozó előírások szerint állapítják meg, vagy a 7. § 5. bekezdése értelmében az adó kezelője maga határozza meg azt: „Az adókezelő általános érvényű rendelettel megszabhatja, hogy a terület általános értékének meghatározásáról szóló szabályok szerint megállapított 1 m² értéke helyett, a terület 1 m²-re vonatkozó azon értéke használandó, amelyet az általános érvényű önkormányzati rendeletben határoztak meg. A terület ily módon megállapított értéke csak akkor használandó, ha az adóalany nem igazolja szakértői véleménnyel a terület értékét.”)

e) építési telkek ..... euró/m²

(Megj.: Az érték a helyi adókról szóló törvény 2. sz. mellékletében van meghatározva. A 7. § 6. bekezdése értelmében az adó kezelője dönthet úgy, hogy az építési telek értékét önkormányzati rendeletben maga határozza meg, és a törvénymellékletben szereplő érték helyett az önkormányzati rendeletben megállapított értéket fogja használni.)

(6) Az adókezelő az éves adókulcsot ..... község területére ..... %-ban határozza meg.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 8. §-ának 1. bek. szerint a földadó éves kulcsa 0,25 %. Az adókezelő ettől azonban el is térhet. A 8. § 2. bek. értelmében: „Az adókezelő az 1. bekezdés szerinti éves telek- és földadókulcs értékét általános érvényű rendelettel a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően csökkentheti, vagy növelheti, adott adómegállapítási időszakra, január 1-jei hatállyal. Az adókezelő általános érvényű rendelettel a 6. § 1. bek. szerint a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően az egyes telekcsoportokra/fajtákra külön éves adókulcsot állapíthat meg. Az így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított legkisebb éves adókulcs ötszöröse. Nukleáris létesítmény építésével, funkcionálisan összekapcsolt területek éves telek- és földadókulcsának értéke nem haladhatja meg az 1. bekezdés szerinti éves adókulcs százszorosát.”)

A helyi adókról szóló törvény 8. §-a 2. bekezdésével összhangban az adó kezelője a község területén lévő földterületekre az egyes kategóriák szerint az alábbi éves adókulcsot határozza meg:

a) szántóföld, komlóföldek, szőlők, gyümölcsösök, legelők ..... %,

b) kertek ..... %,

c) beépített területek és udvarok, egyéb területek ..... %,

d) erdőterületek, amelyeken erdőgazdálkodás folyik, halastavak, haltenyésztéssel és egyéb gazdaságilag hasznosított vízterületekkel ..... %,

e) építési telkek ..... %.

(Megj.: Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 8. §-ának 2. bekezdése értelmében általános érvényű önkormányzati rendeletben a község területén vagy a község egyes részeinek területén vagy kataszteri területein az egyes földterület-csoportokra vonatkozóan különböző adókulcsokat határozhat meg a 6. § 1. bekezdése értelmében. Az így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított legkisebb éves adókulcs ötszöröse.)

(7) A helyi t 3. §-a 6. bekezdésében meghatározott éves földadó-kulcsok a következő esetekben nem kerülnek alkalmazásra:

1) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 8. §-a 2. bekezdésének rendelkezéseivel összhangban a község .....* részében /a község kataszteri területének .....* részében külön éves adókulcsot szab meg az alábbi földterület-kategóriák esetében:

- .....,
- .....,
- .....

(Megj.: Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 8. §-ának 2. bekezdése értelmében általános érvényű önkormányzati rendeletben a község területén vagy a község egyes részeinek területén vagy kataszteri területein az egyes földterület-csoportokra vonatkozóan különböző adókulcsokat határozhat meg a 6. § 1. bekezdése értelmében. Az így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított legkisebb éves adókulcs ötszöröse. A külön adókulcs alkalmazására vonatkozóan pontosan körül kell határozni az érintett településrészeket. A helyi adókról szóló törvény 17. §-ának 7. bekezdése erről így rendelkezik: „A település egyes részei alatt, a település azon osztatlan része értendő, amelyen az adott település ingatlanadó-fizetőinek legalább, az általános érvényű rendelettel megállapított, 5%-a él. Ha az adóalany több ingatlanal is rendelkezik, a település adott területén, a százalék megállapításához csak egyszer számítódik be. A település egyes részei alatt elsősorban az utca, a szomszédos utcák vagy a szomszédos

telkek, parcellák értendők.”)

2) A helyi adókról szóló törvény 8. §-a 2. bekezdésével összhangban az adó kezelője a nukleáris létesítményekkel funkcionális kapcsolatban álló földterületekre az alábbi éves adókulcsot határozza meg: ..... %.

(Megj.: Az éves adókulcs a nukleáris létesítményekkel funkcionális kapcsolatban álló földterületek esetében nem haladhatja meg a helyi adókról szóló törvény 8. §-a 1. bekezdése szerinti adókulcs 100-szorosát. A helyi adókról szóló törvény 8. §-ának 3. bek. szerint „ nukleáris létesítmény építésével funkcionálisan összekapcsolt terület alatt olyan terület értendő, amely elengedhetetlenül szükséges a nukleáris létesítmény üzemeltetéséhez és annak, külön jogszabály szerinti, fizikai védelméhez”.)

3. A helyi adókról szóló törvény 8. §-ának 4. bek. szerint az adó kezelője meghatározza az éves adókulcsot az alábbi földterületekre (a 6. § 1. bek. szerinti kategorizáció), amelyekre ásványi anyagok lelőhelyeinek kiaknázására adott ki engedélyt:

- a).....,
- b).....,
- c).....

(Megj.: Az így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben a 8. § 2. bek. szerint megállapított legkisebb éves adókulcs ötszöröse.)

4. § Építményadó

(1) Az építményadó adóalanyai a helyi adókról szóló törvény 9. §-ában felsorolt személyek.

(2) ..... község területén adó tárgyát képezi minden egy vagy több szintes – felszín feletti vagy felszín alatti – építmény, melyet szilárd alap köt össze, a helyi adókról szóló törvény 10. §-a szerinti felosztásban. Az adókötelességet nem befolyásolja, hogy az építményt használják-e vagy használaton kívül van. A helyi adókról szóló törvény 10. §-a 1. bek. szerinti besorolás tekintetében döntően fontos az építménynek az adózási időszak január 1-jei hasznosítási célja.

(3) Nem képezik építményadó tárgyát a helyi adókról szóló törvény 10. §-ának 3. bekezdésében taglalt építmények.

(4) Az építményadó adóalapja a beépített terület m²-ben meghatározott területe. Beépített területen az épület legnagyobb kiterjedésű földfelszín feletti alaprajzában szereplő területet értjük, de a beépített területbe nem számítanak bele a tetőszerkezet alaprajzon túlnyúló részei.

(5) Az éves adókulcs ..... község területén ..... euró a beépített terület minden megkezdett m²-e után.

Alternatív megoldás:

Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 12. §-a 2. bekezdése értelmében az éves adókulcsot a beépített terület minden megkezdett m²-re így határozza meg:

a) lakóépületek és melléképületek, amelyek feladata a főépület kiegészítése .....euró/m²,

b) mezőgazdasági termelés céljára készült épületek, üvegházak, vízgazdálkodási építmények, saját mezőgazdasági termékek tárolására szolgáló épületek, beleértve a saját ügykezelési célokat szolgáló épületeket is .....euró/m²,

c) egyéni üdülést szolgáló pihenőházak és hétvégi házak .....euró/m²,

d) különálló garázsok és gyűjtőgarázsok különálló épületei, valamint az e célra kijelölt vagy használt építmények, melyek a lakóházaktól külön állnak .....euró/m²,

e) ipari építmények, energetikai építmények, építőipart kiszolgáló építmények, saját termékek tárolására szolgáló épületek, beleértve a saját ügykezelési célokat szolgáló épületeket is .....euró/m²,

f) egyéb vállalkozást és önálló vállalkozói tevékenységet szolgáló épületek, egyéb vállalkozással és vállalkozói tevékenységgel összefüggő raktározás és ügykezelési célokat szolgáló épületek .....euró/m²,

g) egyéb építmények, amelyek nincsenek felsorolva az a) - f) pontokban .....euró/m².

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 12.§-a 1. bek. szerinti építmények éves adókulcsa 0,033 euró a beépített terület minden megkezdett m²-e után. Az adó kezelője a 12. § 2. bek. értelmében: „Az adókezelő az 1. bekezdés szerinti építményadó éves adókulcsának értékét általános érvényű rendelettel a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően csökkentheti, vagy növelheti, az adott adómegállapítási időszakra, január 1-jei hatállyal. Az adókezelő általános érvényű rendelettel a 10. § 1. bek. szerint a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően az egyes építményfajtákra külön éves adókulcsot állapíthat meg. A 10. § 1. bek. felsorolt építményekre így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított, 10. § 1. bek. felsorolt építményekre vonatkozó legkisebb éves adókulcs tízszerese, hacsak a 104.f § 3. bek. nem rendelkezik másképp.” A 104.f § 3. bek. kimondja: „Amennyiben az építményadó legmagasabb adókulcsa magasabb, mint az adókezelő által a 2012. november 30-ig hatályban lévő előírások szerint meghatározott legkisebb építményadó adókulcsának tízszerese, úgy az adókezelő a következő adómegállapítási időszakokban az adókulcs minden további változásánál csökkenti ezt a többszöröst; amennyiben az adókezelő ezt a többszöröst nem csökkenti, úgy az építményadó adókulcsa a 12. § 1. bek. rendelkezései alapján érvényesíthető.”)

(6) Az építmények éves adókulcsait, melyek ebben az önkormányzati rendeletben szerepelnek, nem alkalmazzák az alábbi esetekben:

- Az adó kezelője a helyi viszonyoknak megfelelően a jelen önkormányzati rendelet 5. §-ának 4. bekezdésében külön adókulcsot határozott meg az egyes építményfajtákra ..... településrészén*/ a(z) ..... kataszteri területen az alábbiak szerint:

- a) .....
 b) .....
 c) .....

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 12. §-a 2. bek. értelmében: „Az adókezelő az 1. bekezdés szerinti építményadó éves adókulcsának értékét általános érvényű rendelettel a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően csökkentheti, vagy növelheti, az adott adómegállapítási időszakra, január 1-jei hatállyal. Az adókezelő általános érvényű rendelettel a 10. § 1. bek. szerint a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően az egyes építményfajtákra külön éves adókulcsot állapíthat meg. A 10. § 1. bek. felsorolt építményekre így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított, 10. § 1. bek. felsorolt építményekre vonatkozó legkisebb éves adókulcs tízszerese, hacsak a 104.f § 3. bek. nem rendelkezik másképp.” A 104.f § 3. bek. kimondja: „Amennyiben az építményadó legmagasabb adókulcsa magasabb, mint az adókezelő által a 2012. november 30-ig hatályban lévő előírások szerint meghatározott legkisebb építményadó adókulcsának tízszerese, úgy az adókezelő a következő adómegállapítási időszakokban az adókulcs minden további változásánál csökkenti ezt a többszöröst; amennyiben az adókezelő ezt a többszöröst nem csökkenti, úgy az építményadó adókulcsa a 12. § 1. bek. rendelkezései alapján érvényesíthető.” A településrészt, amelyre külön adókulcs vonatkozik a helyi adókról szóló törvény 17. §-a 7. bek. szerint pontosan meg kell határozni: „A település egyes részei alatt, a település azon osztatlan része értendő, amelyen az adott település ingatlanadó-fizetőinek legalább, az általános érvényű rendelettel megállapított, 5% él. Ha az adóalany több ingatlannal is rendelkezik, a település adott területén, a százalék megállapításához csak egyszer számítódik be. A település egyes részei alatt elsősorban az utca, a szomszédos utcák vagy a szomszédos telkek, parcellák értendők.”)

(7) A helyi adókról szóló törvény 12. §-a 3. bekezdése értelmében az adókezelő a több szintes építményekre vonatkozóan, minden további emeletre, az első földszinti terület kivételével pótdíjat vet ki ..... euró összegben szintenként.

(Megj.: legfeljebb 0,33 euró összegben.)

(8) Az építményadót a helyi adókról szóló törvény 12.a §-a szerint számítják ki.

5. § Lakásadó

(1) A lakásadó alanyai a helyi adókról szóló törvény 13. §-ában felsorolt személyek.

(2) A lakásadó tárgyát azok a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek képezik, amelyek a ..... község területén lévő olyan lakóházban található, ahol legalább egy lakást vagy egy nem lakás céljára szolgáló helyiséget természetes vagy jogi személyek szereztek meg (a helyi adókról szóló törvény 14. §-a). Az a lakóházban található lakás vagy lakásrész, amelyet az adómegállapítási időszak kezdetén, vagyis január 1-jén más célra, mint lakás céljára használnak, jelen törvény alkalmazásában nem lakás céljára szolgáló helyiségnek minősül.

(3) A lakásadó adóalapját a lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség alapterületének m²-ben megadott nagysága képezi.

(4) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 16. §-a 2. bekezdése értelmében a lakásadó éves adókulcsát ..... a község / ..... településrész / a község kataszteri területére vonatkozóan ..... euróban határozza meg a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek minden megkezdett m²-e után.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 16. §-ának 1. bek. szerint az adókulcs 0,033 euró a lakás vagy nem lakás céljaira szolgáló helyiség minden megkezdett m²-e után. A 16. § 2. bekezdése szerint ezt az éves adókulcsot az adó kezelője általános érvényű rendeletben, a település, a településrész vagy kataszteri terület adott feltételeihez igazítva emelheti vagy csökkentheti az érintett adózási időszak január 1-jei időpontjával. Az így megállapított éves adókulcs nem lehet több, mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított, 10. § 1. bek. felsorolt építményekre vonatkozó legkisebb éves adókulcs tízszerese, hacsak a 104.f § 3. bek. nem rendelkezik másképp. A 104.f § 3. bek. kimondja: „Amennyiben az építményadó legmagasabb adókulcsa magasabb, mint az adókezelő által a 2012. november 30-ig hatályban lévő előírások szerint meghatározott legkisebb építményadó adókulcsának tízszerese, úgy az adókezelő a következő adómegállapítási időszakokban az adókulcs minden további változásánál csökkenti ezt a többszöröst; amennyiben az adókezelő ezt a többszöröst nem csökkenti, úgy az építményadó adókulcsa a 16. § 1. bek. rendelkezései alapján érvényesíthető.” A településrészt, amelyre külön adókulcs vonatkozik a helyi adókról szóló törvény 17. §-a 7. bek. szerint pontosan meg kell határozni.)

(5) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 16. §-a 3. bekezdése értelmében az építményadó éves adókulcsát ..... a község / ..... településrész / a község kataszteri területére vonatkozóan ..... euróban határozza meg a nem lakás céljára szolgáló helyiségek minden megkezdett m²-e után a ..... célra szolgáló helyiség után.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 16. §-a 3. bek. szerint: „Az adókezelő a lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségek éves adókulcsának értékét általános érvényű rendelettel a település, illetve a település egyes részeinek vagy az egyes kataszteri területek helyi feltételeinek megfelelően, különbözőképpen határozhatja meg. Az így megállapított, lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségek éves adókulcsa nem lehet több mint az adókezelő által az általános érvényű rendeletben megállapított, a lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség legkisebb éves adókulcsának tízszerese.”)

(6) A lakásadó az adóalap és a lakásadó éves adókulcsának szorzataként számítandó ki.

6. § Közös rendelkezések az ingatlanadóról

(1) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 2. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... községben meg-

lévő feltételekre a földadót a következőképpen csökkenti:

- a) ..... földterület esetén .....-val/vel,
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 2. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(2) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 2. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... községben lévő feltételekre a földterületeket a földadó alól mentesíti:

- a) .....
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 2. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(3) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 2. bekezdésével összhangban az adókezelő, ... község egyes részeiben, név szerint ..... településrészen meglévő feltételekre való tekintettel a földadót a következőképpen csökkenti:

- a) ..... földterület esetén .....-val/vel,
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 2. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(4) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 2. bekezdésével összhangban az adókezelő, ... község egyes részeiben, név szerint ..... településrészen meglévő feltételekre való tekintettel a földadó alól a földterületeket felmenti:

- a) .....
b).....

(Megj.: Földadó alól csak a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 2. bek. szerinti földterülete menthetők fel, az idézett törvény 17. §-a 1. bek. szerinti építési telkek és építmények adó alóli felszabadítását nem szükséges, sőt nem is ésszerű az általános érvényű önkormányzati rendeletben megtenni.)

(5) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 3. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... községben lévő feltételekre az építményadót / lakásadót a következőképpen csökkenti:

- a) ..... építmények esetén .....-val/vel,
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 3. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(6) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 3. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... községben lévő feltételekre az építményadót / lakásadót alól felmenti a következő építményeket és lakásokat:

- a) .....
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 3. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(7) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 3. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... község ..... településrészében meglévő feltételekre az építményadót / lakásadót a következőképpen csökkenti:

- a) .....
b).....

(Megj.: a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 3. bek. szerinti rendelkezésekből választani)

(8) A helyi adókról szóló törvény 17. §-a 3. bekezdésével összhangban az adókezelő, tekintettel az ..... község ..... településrészében meglévő feltételekre az építményadót / lakásadót alól felmenti a következő építményeket és lakásokat:

- a) .....
b).....

(Megj.: Csak a T t. 582/2004. sz. törvénye 17. §-ának 3. bek. szerinti építményeket és lakásokat mentheti fel az adófizetés alól a község. Az egyes településrészeket a 17.§ 7. bek. szerint kell meghatározni.)

(9) Az adókötelezettség annak az adómegállapítási időszaknak az első napján (január 1-jén) lép életbe, amely azt az adómegállapítási időszakot követi, amelyben az adóalany az adó tárgyát képező ingatlan tulajdonosa, kezelője, bérlője vagy használója lett, és annak az adómegállapítási időszaknak az utolsó napján (december 31-én) szűnik meg, amikor megszűnik az adóalany tulajdon-, kezelési, bérleti vagy használati joga. Ha az adóalany, a folyó adómegállapítási időszak január 1-jével válik az ingatlan tulajdonosává, kezelőjévé, bérlőjévé vagy használójává, akkor az adókötelezettség ezzel a nappal jön létre.

(10) Az ingatlanadó kivétele szemponyjából az adómegállapítási időszak első napján (január 1-jén) fennálló állapot a döntő. Az adókötelezettség szemponyjából döntő tények változását, melyek az adómegállapítási időszak során következnek be, nem veszik figyelembe, hacsak jelen törvény másképp nem rendelkezik. Abban az esetben, ha az év folyamán, az ingatlan megszerzésére árverés útján kerül sor az adókötelezettség annak a hónapnak az első napján jön létre, amely azt a napot követi, mikor az árverés nyertese az ingatlan tulajdonosa lett, vagy annak a hónapnak az első napján, amely azt a napot követi, mikor a bíróság jóváhagyta az árverés eredményét. Ha a tulajdonjog árverés útján szűnik meg, az adókötelezettség annak a hónapnak az utolsó napján szűnik meg, amelyikben az elárverezett ingatlan tulajdonjoga megszűnt.

Ebadó

7. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 29. §-a szerint: „A település általános érvényű rendelettel elsősorban az adókulcsot állapítja meg, esetleg a különféle adókulcsokat az adó tárgyával összefüggő meghatározott kritériumok szerint, továbbá az esetleges adómentességeket vagy adócsökkentéseket.”)

(1) Az ebadó tárgyát a természetes vagy jogi személy által tartott, 6 hónaposnál idősebb kutya képezi. Az ebadó tárgyát nem képezi a tudományos célokra és kutatási célokra tartott kutya, az állatmenhelyen elhelyezett kutya, az a speciálisan kiképzett kutya, amely súlyos fogyatékossággal élő személy tulajdona vagy melyet ilyen személy használ.

(2) Az adóalany az a természetes vagy jogi személy, aki / amely a kutya tulajdonosa vagy a kutya tartója, ha nem lehet igazolni, hogy ki a kutya tulajdonosa.

(3) Az adóalap a kutyák száma.

(4) A helyileg illetékes település az a település, melynek területén a kutyát tartják.

(5) A helyi adókról szóló törvény 25. és 29. §-a rendelkezéseivel összhangban az ebadókulcsot az adókezelő a következőképpen állapítja meg:

a) ..... euró kutyánként és naptári évenként,

b) ..... euró kutyánként és naptári évenként, amennyiben ..... kutyáról van szó.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 29. § szerint: „A település általános érvényű rendelettel 11) elsősorban az adókulcsot állapítja meg, esetleg a különféle adókulcsokat az adó tárgyával összefüggő meghatározott kritériumok szerint, továbbá az esetleges adómentességeket vagy adócsökkentéseket.”)

(6) Az adókötelezettség annak a naptári hónapnak az első napján jön létre, amely azt a hónapot követi, melyben a kutya a 22. § 1. bek. szerint az adó tárgyává vált, és annak a hónapnak az utolsó napján szűnik meg, amelyben a kutya megszűnt az adó tárgya lenni.

(7) Az adókezelő a helyi adókról szóló törvény 29. §-ával összhangban felszabadítja az ebadó-fizetés kötelessége alól a következő adóalanyokat:

a) ..... (pl. a 65 év feletti nyugdíjasokat),

b) .....

(8) Az adókezelő a helyi adókról szóló törvény 29. §-ával összhangban csökkenti az ebadót a következő módon:

a) a ..... személy tulajdonában lévő eb esetén .....-val/vel,

b) .....

Közterület-használati adó

8.§

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 36. §-a szerint: „A település általános érvényű rendelettel meghatározza elsősorban azokat a helyeket, amelyek közterületek minősülnek, ezek sajátos használatának módjait, az adókulcsot, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat, a bejelentési kötelezettség alaki kelleit, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

(1) A közterület-használati adó tárgyát a közterület sajátos használata képezi.

(2) Az adózás szempontjából közterületnek számítanak a(z) ..... település tulajdonában lévő, a nyilvánosság számára hozzáférhető telkek, földterületek, mégpedig a következők:

a) a helyi utak teljes hosszukban és szélességükben, fél méterrel a megemelt járdaszegélyektől vagy a füvesített sávoktól, azaz az utcák:.....,

b) a járdák, az egyéb gyalogos forgalmat szolgáló felületek, vagyis:.....,

c) a terek: .....

d) az összes gazdátlan földterület a település belterületén, vagyis:.....,

e) a piactér, amely ..... található,

f) .....

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 36. §-a szerint: „A település általános érvényű rendelettel meghatározza elsősorban azokat a helyeket, amelyek közterületek minősülnek, ezek sajátos használatának módjait, az adókulcsot, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat, a bejelentési kötelezettség alaki kelleit, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

(3) A jelen adó céljára nem számítanak közterületnek azok a telkek, amelyeket a település külön törvény alapján bérebe adott.

(4) A jelen adó céljára sajátos felhasználású közterületnek minősülnek

a) a szolgáltatásnyújtás céljából kihelyezett létesítmények,

b) a kihelyezett építkezési berendezések,

c) a kereskedelmi célból elhelyezett létesítmények,

d) a cirkusz felszereléseinek, a körhintáknak és más attrakcióknak az elhelyezése,

e) hulladéklerakó, gyűjtőudvar elhelyezése,

f) állandó parkolóhely az őrzött parkolón kívül,

g)..... stb.

Nem minősül a közterület sajátos használatának a közterület igénybe vétele közműhálózatok hibáinak az eltávolítása idején.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 36. §-a értelmében a település további, sajátos közterület-használati módokat is meghatározhat, olyanokat is, amelyeket az idézett törvény nem tartalmaz.)

(5) A közterület-használati adó adóalanya az a természetes vagy jogi személy, aki a közterületet használja.

- (6) A közterület-használat adóalapját a használt közterület m²-ben megadott nagysága képezi.
- (7) Helyileg illetékes település, az a település, melynek területén a használt közterület található.
- (8) Az adókezelő a helyi adókról szóló törvény 33. és 36. §-ának rendelkezéseivel összhangban meghatározza az adókulcsot:
 a) ..... euró összegben a sajátos célra felhasznált közterület minden megkezdett m²-re után, minden egyes megkezdett naptári napra,
 b) ..... euró összegben a sajátos célra felhasznált közterület minden megkezdett m²-re után, minden egyes megkezdett naptári napra, amennyiben.....
- (Megj.: A helyi adókról szóló törvény 36. §-a értelmében a település általános érvényű rendelettel meghatározza elsősorban azokat a helyeket, amelyek közterületnek minősülnek, ezek sajátos használatának módjait, az adókulcsot, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat, a bejelentési kötelezettség alaki kellékeit, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.)*
- (9) Az adókötelezettség a közterület sajátos használata megkezdésének napján keletkezik, és a sajátos közterület-használat befejezésének napján ér véget.
- (10) Az adóalany, legkésőbb a közterület-használat létrejöttnek napján, köteles írásban bejelenteni sajátos közterület-használati szándékát az adókezelőnek. Az írásos bejelentésnek tartalmaznia kell..... Az adóalany köteles az adókezelőnek jelenteni a tényt, hogy a közterület sajátos használata befejeződött, és a közterületet az eredeti állapotába állították vissza legkésőbb .... Napon belül a közterület-használat befejeztét követően.
- (11) A település, legkésőbb az adókötelezettség létrejöttnek napján, határozattal kivetí az adót. A kivetett adó, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül befizetendő. A település a határozatban részletfizetést és a részletek befizetésének határidejét is megállapíthatja.
- (12) A közterület-használati adó alól, a helyi adókról szóló törvény 36. §-ával összhangban, fel vannak mentve:
 a) az egyházak és vallási közösségek által jótékonyági célokra használt közterületek *(megj.: csak példa!)*,
 b).....
- (13) Az adókezelő, a helyi adókról szóló törvény 36. §-ával összhangban csökkenti a közterület-használati adót az alábbi esetekben:
 a) ..... *(megj.: kinek és mennyivel)*
 b).....

Szálláshelyadó

9. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 43. §-a szerint: „A település általános érvényű rendelettel állapítja meg a részleteket, elsősorban az adóalany bejelentési kötelezettségének határidejét és annak kellékeit, az adókulcsot, az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, az adó beszédésének módját, az adó befizetéséről szóló igazolás kellékeit, az adónak a település számára történő befizetésének határidejét és módját, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

- (1) A szálláshelyadó tárgyát a természetes személy szállásadóhelyen eltöltött fizetős átmeneti szállása képezi. A szálláshely besorolását külön rendelet állapítja meg (a továbbiakban csak mint „létesítmény“).
- (2) Az adóalany az a természetes személy, aki a létesítményben fizetős átmeneti szállást vesz igénybe.
- (3) Az adófizető a létesítmény üzemeltetője, aki a fizetős átmeneti szállást biztosítja.
- (4) Az adó alapját a létesítményben eltöltött vendégéjszakák száma képezi.
- (5) A helyileg illetékes település, az a település, melynek területén a létesítmény található.
- (6) Az adókulcsot az adókezelő állapítja meg, összhangban a helyi adókról szóló törvény 40. §-ával, ... euró összegben, személyenként és eltöltött vendégéjszakákként.
- (7) Az adófizető köteles az adókezelőnek havonta egyszer / negyedévente ... nappal a hónap/negyedév letelte után bejelenteni a fizetővendégek számát (az elszállásolt személyek létszámát, a vendégéjszakák számát és az adó összegét stb.)
 A bevallásban az adófizető feltünteti: ..... (a település itt határozza meg a feltételeket és az adófizető bejelentési kötelezettségeinek határidőit)
- (8) Az adófizetés céljaira az adófizető adónyilvántartást vezet a vendégéjszakákért beszédett adókról az ún. Vendégekönyv formájában, amelyhez mellékelni kell az adóalanyok által befizetett adó nyugtáit a következő tartalommal együtt:
 .....
 .....
 (a település itt határozza meg a nyilvántartás vezetésének és a tények bizonyítását szolgáló iratok vezetésének módját az adózás céljaihoz mérten)
- (9) Az adófizető a szállásadót az alábbi módon szedi be:.....

(10) Az adófizető az adóalanynak sorszámozott nyugtát állít ki a befizetett adóról, melyben feltünteti:

(a település itt határozza meg a nyugtaadás pontos feltételeit)

(11) Az adófizető a szállásadót

a).....

b) ..... településnek fizeti be, mégpedig havonta / negyedévente egyszer, mindig az adott hónap / negyedév utolsó napját követő ..... napig, ...

(a település itt határozza meg a pontos fizetési határidőt és az adó befizetésének módját)

(12) A szállásadó befizetése alól mentesülnek a helyi adókról szóló törvény 43. §-ával összhangban

a) ..... (pl. az 5 főnél kevesebb vendégággal rendelkező létesítmények)

(13) Az adó kezelője, összhangban a helyi adókról szóló törvény 43. §-ával csökkenti az adókulcsot

a) azon szálláshely-üzemeltetők esetében, amelyek....., mégpedig ..... összeggel/százalékkal.

(a település itt határozza meg az adócsökkentés pontos feltételeit)

Árukiadó-automata adó

10. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 51. §-a kimondja: „A település általános érvényű rendelettel elsősorban az adókulcsot állapítja meg, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat, az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, az árukiadó automaták azonosításának módját, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

(1) Az áruautomata adójának tárgyát azok a berendezések és műszerek képezik, amelyek fizetség fejében árut adnak ki (a továbbiakban „áruautomata”) a nyilvánosság bármely tagja által hozzáférhető helyen. Nem képezik adó tárgyát azok az áruautomaták, amelyek menetekre válthatók tömegközlekedési eszközökre.

(2) Az adóalany az a természetes vagy jogi személy, aki az árukiadó automatákat üzemelteti.

(3) Az adó alapját az árukiadó automaták száma képezi.

(4) Az adó kezelője, összhangban a helyi adókról szóló törvény 47. és 51. §-ával, meghatározza az adókulcsot

a) ..... euró összegben egy automata után egy naptári évre,

b) ..... euró összegben egy automata után egy naptári évre, feltéve, hogy .....

(Megj.: a helyi adókról szóló törvény 51. §-a: „A település általános érvényű rendelettel elsősorban az adókulcsot állapítja meg, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat...”)

(5) Az adókötelezettség annak a naptári hónapnak az első napján jön létre, amely azt a hónapot követi, amelyben az árukiadó automatát üzembe helyezték, és annak a hónapnak az utolsó napján szűnik meg, amelyben az árukiadó automata üzemeltetése véget ért.

(6) A helyileg illetékes település az a település, melynek területén az árukiadó automatákat üzemeltetik.

(7) Adózási célra az adóalany köteles nyilvántartást vezetni az áruautomatákról, és feltüntetni:

a) az áruautomata azonosító adatait, pl. a gyári számát,

b) az elhelyezésének (üzemeltetésének) helyszínét,

c) az áruautomata üzembe helyezésének időpontját,

d) .....

(Megj.: A törvény 51. §-a kimondja: A település általános érvényű rendelettel állapítja meg... az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, az árukiadó automaták azonosításának módját... ”)

(8) Az adó kezelője meghatározza az automata azonosításának módját: .....

(Megj.: A törvény 51. §-a kimondja: A település általános érvényű rendelettel állapítja meg... az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, az árukiadó automaták azonosításának módját... ”)

(9) A helyi adókról szóló törvény 51. §-ával összhangban adómentesek

a) a(z) ..... helyen elhelyezett áruautomaták (pl. szociális otthon, ...).

(10) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 51. §-ának rendelkezéseivel összhangban csökkenti az áruautomata-adót az alábbi esetekben:

a) ..... üzemeltetője esetében ..... %-kal (... euróval),

b) ..... üzemeltetője esetében ..... %-kal (... euróval).

Játékautomata-adó

11. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 59. §-a kimondja: „A település általános érvényű rendelettel elsősorban az adókulcsot állapítja meg, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat, az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, a nem pénznyerő játéktechnikai eszközök azonosításának módját, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

(1) A játékautomata adó tárgyát olyan játégek képezik, amelyek fizetség ellenében indulnak el vagy üzemelnek, miközben nem adnak ki pénznyereményt, és a nyilvánosság részére hozzáférhető helyeken vannak üzemeltetve (a továbbiakban csak mint „játékautomaták”).

(2) A játékautomaták a következők:

- a) számítógépes játékok futtatására alkalmas elektronikus eszközök,
- b) mechanikus eszközök, elektronikus eszközök, automaták és más berendezések, melyeken szórakoztató játékok játszhatók.

(3) Az adóalany az a természetes vagy jogi személy, aki a játékautomatákat üzemelteti.

(4) Az adó alapját a játékautomaták száma képezi.

(5) Az adókötelezettség annak a naptári hónapnak az első napján jön létre, amely azt a hónapot követi, amelyben a játékautomatát üzembe helyezték, és annak a hónapnak az utolsó napján szűnik meg, amelyben a játékautomata üzemeltetése véget ért.

(6) A helyileg illetékes település az a település, melynek területén a játékautomatákat üzemeltetik.

(7) Az adó kezelője az adókulcsot a helyi adókról szóló törvény 59. §-ával összhangban a következőképpen állapítja meg:

- a) ... euró egy játékautomata után egy naptári évre,
- b) ... euró egy játékautomata után egy naptári évre, feltéve, hogy.....

(Megj.: a helyi adókról szóló törvény 59. §-a: „A település általános érvényű rendelettel állapítja meg az adókulcsot, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat...”)

(8) Adózási célra az adóalany köteles nyilvántartást vezetni az játékautomatákról, és feltüntetni:

- a) a játékautomata gyári azonosítószámát,
- b) az elhelyezésének (üzemeltetésének) helyszínét,
- c) az áruautomata üzembe helyezésének időpontját,
- d) .....

(Megj.: A törvény 59. §-a kimondja: A település általános érvényű rendelettel állapítja meg... az adó céljára szolgáló bizonyító nyilvántartás vezetésének terjedelmét és módját, a játék automaták azonosításának módját...”)

(9) Az adó kezelője így határozza meg a játékautomata azonosításának módját: .....

(Megj.: A törvény 59. §-ával összhangban a település általános érvényű rendelettel állapítja meg... a játékautomaták azonosításának módját...)

(10) A helyi adókról szóló törvény 59. §-ával összhangban adómentesek

- a) a vendéglőben vagy bárban elhelyezett zenét szolgáltató automaták (csak példa).

(11) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 59. §-ának rendelkezéseivel összhangban csökkenti az áruautomata-adót az alábbi esetekben:

- a) ..... üzemeltetője esetében ..... %-kal (... euróval),
- b) ..... üzemeltetője esetében ..... %-kal (... euróval).

(Megj.: A törvény 59. §-ával összhangban a település általános érvényű rendelettel csökkentheti a játékautomaták adókulcsát...)

Gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtásért és ott-tartózkodásért kivetett adó

12. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 66. §-a kimondja: „A település általános érvényű rendelettel 11) megállapítja elsősorban a történelmi városrész határait, az adókulcsot, esetleg a meghatározott kritériumok szerinti különféle adókulcsokat vagy meghatározza az adó általánosságát és az adó általánosságának behajtásának feltételeit, valamint a bejelentési kötelezettség alaki kellekeit, továbbá a jelen adó alóli esetleges adómentességet vagy adócsökkentést.”)

(1) A gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtásért és ott-tartózkodásért járó adó tárgyát a gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtás és ott-tartózkodás képezi. A gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtásért és ott-tartózkodásért járó adó tárgyát nem képezi az egészség, vagyon és közrend védelmével összefüggő tevékenységek miatti behajtás és ott-tartózkodás.

(2) A gépjárművel történelmi városrészbe történő behajtásért és ott-tartózkodásért járó adó céljaira történelmi városrésznek számít .....

- a).....,
- b).....

(3) Az adóalany az a természetes vagy jogi személy, aki/amely a gépjármű üzemben tartója.

(4) Az adó alapját a napok száma képezi, melyek során a gépjármű a történelmi városrészbe behajt, és ott tartózkodik.

(5) Az adókezelő az adókulcsot a helyi adókról szóló törvény 63. és 66. §-ával összhangban így állapítja meg:

- a) ..... euró összegben gépjárműenként és minden egyes megkezdett nap után, amikor a történelmi városrészbe behajtásra és ott-tartózkodásra sor került, /vagy: ..... euró általánösszegben behajtásonként és gépjárműenként, függetlenül attól, hány napig tartózkodik a jármű a történelmi városrészben,
- b) ... euró összegben gépjárműenként és minden egyes megkezdett nap után, amikor a történelmi városrészbe behajtásra és ott-tartózkodásra sor került, /vagy: .... euró általánösszegben behajtásonként és gépjárműenként, függetlenül attól, hány napig tartózkodik a jármű a történelmi városrészben. (Különböző adókulcs alkalmazása esetén, meghatározni az eltérő adókulcs alkalmazásának követelményeit.)
Az általánadó behajtásának feltételei: .....

(6) Az adókötelezettség a gépjárművel a történelmi városrészbe történő behajtás és ott-tartózkodás megkezdésének napján jön létre, és a gépjárművel a történelmi városrészről történő kihajtás napján szűnik meg.

(7) Az adóalany, legkésőbb az adókötelezettség létrejöttének napján, köteles írásban bejelenteni az adókezelőnek, vagyis az ..... székhelyű Városi Hivatalnak azt a szándékát, hogy gépjárműjével be akar hajtani a történelmi városrészbe és gépjárműjével a történelmi városrészben akar tartózkodni.
A bejelentésben feltüntetni: a gépjármű rendszámát, a tulajdonos személyi azonosító adatait, vagyis: a családi és utónevét, születési dátumát, állandó lakcímét, jogi személy, valamint természetes személy-vállalkozó esetén a cég nevét és székhelye címét, statisztikai számát. A bejelentéshez mellékelni kell az alábbi dokumentumok másolatát: ..... (pl. a forgalmi engedély másolata).

(8) A település, legkorábban az adókötelezettség létrejöttének napján kelt határozatában kiveti az adót. A kivetett adó befizetése, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül esedékes. A település a határozatban megállapíthatja az adó részletekben történő törlesztését és a törlesztőrészletek befizetésének esedékességét.

(9) A helyi adókról szóló törvény 66. §-a értelmében adómentességet élveznek:

- a).....
b).....

(10) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 66. §-a értelmében adócsökkentést léptet életbe a következő módon:

- a) ..... esetében ..... %-kal/ ..... euró összegben.

Nukleárislétesítmény-adó

13. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 76. §-a kimondja: „A település általános érvényű rendelettel elsősorban az adókulcsot állapítja meg, továbbá a település besorolását az adókulcs megállapítása szempontjából döntő övezetekbe a 70. § szerint, valamint a bejelentési kötelezettség alaki kellékeit és az esetleges adómentességet.”)

(1) A nukleárislétesítmény-adó tárgyát az a nukleáris létesítmény képezi, amelynek nukleáris reaktorában a hasadási reakció végbemegy és villamos energia termelődik (a továbbiakban csak mint „nukleáris létesítmény“), abban az esetben is, ha ez csak a naptári év bizonyos részére érvényes.

(2) Az adó alanya az, aki a nukleáris létesítmény üzembe helyezési engedélyének és a villamos energia gyártására szolgáló nukleáris létesítmény üzemeltetési engedélyének birtokosa.

(3) Az adóalapot a település m2-ben megadott kataszteri területe képezi, amely a Szlovák Köztársaság Nukleáris Felügyeleti Hivatala által kijelölt, a nukleáris létesítmény által veszélyeztetett övezetben található. A nukleáris létesítmény által veszélyeztetett övezet, adómegállapítási időszak alatti megváltozását, a jelen adó alkalmazásában nem veszik figyelembe.

(4) Az adókulcs azokon a településeken, melyek beépített területe vagy annak egy része a nukleáris létesítmény által veszélyeztetett övezetben található 25c), vagyis Apátszentmihályon és Mohiban

- a) a veszélyeztetett övezet sugarának (a továbbiakban csak mint „sugár“) 1/3-án belül ..... 0,0039 euró/m²
b) a sugár 1/3-tól a sugár 2/3-ig ..... 0,0013 euró/m²
c) a sugár 2/3 felett ..... 0,0006 euró/m².

(Megj.: A település általános érvényű rendeletben határozza meg az övezetbe történő besorolást a helyi adókról szóló törvény 70. §-a szerint.)

(5) Az adó kezelője a helyi adókról szóló törvény 70. és 76. §-ával összhangban a következő adókulcsot határozza meg: ..... euró/m².

(Megj.: A 70. § kimondja: „Ha a település beépített területe, egy üzemeltető által üzemeltetett nukleáris létesítmény által veszélyeztetett több övezetben található, a település kataszteri területére a magasabb adókulcs alkalmazandó.”)

(6) Az adókötelezettség a nukleáris létesítmény próbaüzemének megkezdése napján jön létre, és a villamos energia gyártásának végleges beszüntetésének napjával szűnik meg.

(7) Az adóalany, adókötelezettségének létrejötte után, 30 napon belül köteles az adókezelőnek írásban bejelenteni adókötelezettségének létrejöttét, az adókötelezettség megszűnését pedig az adókötelezettség megszűnése után szintén 30 napon belül köteles írásban bejelenteni az adókezelőnek. A bejelentési kötelezettségét az adóalany írásos értesítéssel teljesíti, melyet személyesen vagy postai úton juttat el az adókezelőnek a .....-i Községi Hivatalba.

Az írásos bejelentésnek tartalmaznia kell:

- az adóalany azonosító adatait,

- a nukleáris forrás azonosító adatait,
- .....

(8) Az adót az adókezelő, az előző naptári évi adómegállapítási időszakra, január 31-ig kiadott határozatában veti ki. A kivetett adó befizetése, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül esedékes.

(9) A helyi adókról szóló törvény 76. §-ával összhangban adómentességet élvez:

- a).....,
- b).....

HARMADIK RÉSZ

A kommunális hulladék és az apró építési hulladék helyi illetéke

14. §

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 83. §-a szerint: „A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy annak arányos része visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy annak arányos része visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.”)

(1) A kommunális és apró építési hulladék illetéke a település területén keletkező kommunális hulladék és az apró építési hulladék után fizetendő, kivéve az elektromos hulladékot.

(2) A kommunális hulladék és apró építési törmelék kezelését ..... község területén önálló általános érvényű önkormányzati rendeletben határozza meg, melynek száma ...../....., elnevezése: A kommunális hulladék és apró építési törmelék kezelése ..... község területén.

(3) Amennyiben a helyi adókról szóló törvény másként nem rendelkezik, az illetéket a helyi adókról szóló törvény 77. §-a 2 - 4. bekezdésében meghatározott alany fizeti. Az illetékfizetési időszak a kommunális hulladék és építési törmelék esetében egy naptári év.

(4) A meghatározott nagyságú hulladékilletéket az alanytól a község szedi be, és az illeték befizetésért kezkesedik:

- a) az ingatlan tulajdonosa; ha az ingatlan több tulajdonos osztatlan közös tulajdonában van, vagy ha társasházról van szó, az illetékfizetés kötelezettje és az illeték befizetésének keze az ő képviselőjük, vagy a tulajdonos közössége által meghatározott ingatlankezelő, amennyiben az illeték beszedésével a képviselő és az ingatlankezelő is egyetért,
- b) a gondnok, ha az ingatlan tulajdonosa az állam, a kerületi önkormányzat vagy a község (a továbbiakban csak „illetékfizető”). Az illetékfizető és az adóalany írásos megállapodást köthet arról, hogy az illetéket közvetlenül a községnek az adóalany fizeti be; ez esetben az illetékfizetés keze az adóalany.

(5) Az illetékfizetési kötelezettség a helyi adókról szóló törvény 77. §-a 2. bekezdésében meghatározott tények beállásának napján jön létre. Az illetékfizetési kötelezettség a meghatározott tények megszűnésével szűnnek meg.

(6) A kommunális hulladék illetékkulcsát az adókezelő a helyi adókról szóló törvény 78.§-a 1. bekezdése és a 83. §-a alapján, így szabja meg:

- a) ..... euró összegben (legkevesebb 0,0033euró, legtöbb 0,0531 euró) literenként vagy dm³-ként kommunális vagy apró építési törmelék esetén,
- vagy .... euró összegben (legkevesebb 0,0066 euró, legtöbb 0,1659 euró) kilogrammonként kommunális vagy apró építési törmelék esetén,
- b) ..... euró összegben (legkevesebb 0,0066 euró, legtöbb 0,1095 euró) személyenként naptári napokra számítva (amennyiben a településen nincs mennyiségi hulladékgyűjtés).

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 78. §-ának 1. bekezdése így rendelkezik: „Az illetékkulcs

a) a kommunális hulladék vagy az apró építési hulladék minden literje vagy dm³-re után legkevesebb 0,0033 euró, de legfeljebb 0,0531 euró, vagy a kommunális hulladék vagy az apró építési hulladék minden egyes kilogrammja után legkevesebb 0,0066 euró, de legfeljebb 0,1659 euró,

b) személyenként és naponként legkevesebb 0,0066 euró, de legfeljebb 0,1095 euró, ha a településen nincs bevezetve a mennyiségi begyűjtés.
A 78. § 2. bekezdése kimondja: Az 1. bekezdés szerinti illetékkulcs nem lehet több, mint a település átlagos kiadásai, amelyekkel a település a kommunális hulladék vagy az apró építési hulladék kezelését biztosítja, beleértve a hulladék minden literjére, dm³-re vagy kilogrammjára jutó hulladékgyűjtő konténerek biztosítását, (mennyiségi gyűjtés esetén) vagy a naponta a településen átlagosan, személyenként keletkező kommunális hulladéokra vagy apró építési hulladéokra számolva; ha a település biztosítja a szóban forgó hulladék hasznosítását, a kiadásokat a település hulladék-hasznosításból befolyó bevételével csökkenteni kell.

A 78.§3. bek. szerint: Ha a település általános érvényű rendelttel nem állapítja meg az illetékkulcsot, akkor az 1. bekezdés szerinti legalacsonyabb illetékkulcs alkalmazandó.

A 83. § így rendelkezik: A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy annak arányos részének visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy annak arányos részének visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.)

(7) Az adókezelő az illetéket a helyi adókról szóló törvény 79. §-ának rendelkezéseivel összhangban állapítja meg az adózási időszakra. A község a helyi adókról szóló törvény 79. § 4. bekezdésével összhangban az alábbi koefficienst állapítja meg:.....

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 83. §-a így rendelkezik: A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a

mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy annak arányos részének visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy annak arányos részének visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.)

(8) Az illetékfizető köteles az adózási időszak folyamán jelenteni a községnek az illetékfizetési kötelezettség létrejöttét, e kötelezettség létrejöttét követő 30 napon belül, valamint

- megadni a családi és utónevét, tudományos címét, személyi azonosító számát, állandó lakcímét, átmeneti lakcímét (a továbbiakban csak „azonosító adatait”); kijelölt képviselő esetén a helyi adókról szóló törvény 77. §-a 7. bek. szerint a háztartás többi tagjának azonosító adatait, és ha a helyi adókról szóló törvény 77. §-a 2. bek. b) vagy c) pontja szerinti illetékfizetőről van szó, az elnevezését, az üzleti nevét vagy az üzleti nevének kiegészítését, székhelyének vagy a vállalkozása helyszínének a címét és statisztikai azonosító számát,
- feltüntetni az illeték nagyságának kiszabása szempontjából meghatározó adatokat,
- ha a helyi adókról szóló törvény 82. §-a értelmében engedményt vagy illetékmentességet kér, azon iratokat is benyújtani, amelyek alapján indokolt lehet az illeték csökkentése vagy elengedése. Az illeték kiszabása szempontjából döntő tények megváltozását és az illetékfizetési kötelezettség megszűnését az adózási időszak folyamán az illetékfizető köteles jelenteni a községnek 30 napon belül, attól a naptól számítva, amikor ezek a feltételek bekövetkeztek.

(9) Az illetéket a település évente, határozatban veti ki az egész adómegállapítási időszakra. A kivetett illeték befizetése a határozat jogerőre emelkedése után 15 napon belül esedékes. Az illeték kivetése és befizetési határideje a helyi adókról szóló törvény 81. és 81.a §-ához igazodik.

A község dönthet az illeték részletekben történő befizetéséről.

Az illeték egyes részleteinek befizetési határidejét a község az illeték kivetését elrendelő határozatában mondja ki.

(Megj.: Ha az adóalany tanúsítja, hogy a mennyiségi gyűjtést használja, és az illetéket az általános érvényű községi rendelettel összhangban fizeti, a település az illetéket nem fizetés-meghagyási határozattal veti ki.)

(10) Ha az adóalany bizonyítja, hogy mennyiségi gyűjtést használ, a község az illetéket nem határozattal veti ki, hanem a mennyiségi gyűjtéssel kapcsolatosan meghatározza:

- az illetékfizetés módját:.....
 az illetékfizetés formáját:.....
 az illetékfizetés helyét:.....

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 83. §-a szerint: A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy arányos része visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy arányos része visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.)

(11) A helyi adókról szóló törvény 82. §-ának 2. bekezdése szerint a község a legkisebb illetékkulcs alapján határozza meg az illetéket, azaz a(z) ..... adómegállapítási időszakra, ha az adóalany a községnek tanúsítja, hogy ..... (pl. nappali tagozaton felsőoktatási intézmény/ középiskola hallgatója-diákja a község területén kívüli helyen, s erről átmeneti lakhely-igazolást is bemutat, vagy munkaszerződése másolatával bizonyítja, hogy tartósan a községen kívül végez munkát, melyhez átmeneti lakcím-igazolást is bemutat...), és az adózási időszak tartama alatt több mint 90 naptári napon át nem tartózkodik vagy nem tartózkodott a községben.

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 83. §-a szerint: A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy arányos része visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy arányos része visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.)

(12) A helyi adókról szóló törvény 82. §-ának 1. bek. szerint a község az illetéket vagy annak egy részét visszafizeti az adóalany, aki-nek megszűnt az illetékfizetési kötelezettsége az adómegállapítási időszak folyamán, s bizonyítja, hogy teljesíti az illeték vagy annak egy része visszafizetésére a feltételeket, melyeket a község így határozott meg:

.....
 .....

(Megj.: A helyi adókról szóló törvény 83. §-a szerint: A település általános érvényű rendelettel megállapítja az illetékkulcsot, a koefficiens értékét, a mennyiségi begyűjtés esetén az illeték fizetésének módját, formáját és helyét, az illeték vagy arányos része visszafizetésének feltételeit, a jogalapot igazoló dokumentumok mibenlétét, melyeket az adóalany az illeték vagy arányos része visszafizetésének kérvényezéséhez a 82. § 1. bek. szerint be kell nyújtania, vagy az illeték 82. § 2. bek. szerinti csökkentéséhez vagy elengedéséhez mellékelnie kell.)

NEGYPEDIK RÉSZ

Közös rendelkezések az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetéséhez

15. §

Az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó bevallása

(1) Az adóbevallást az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára az adóalany köteles az illetékes adókezelőnek azon adózási időszak januárjának 31. napjáig benyújtani, amelyben az adókötelezettsége ezen adók vagy ezen adók valamelyike vonatkozásában az adott időszak januárjának 1. napjával keletkezett, amennyiben a jelen általános érvényű önkormányzati rendelet 15. §-ának 2. és 3. bekezdése másként nem rendelkezik.

Az adóalany nem köteles ingatlanadó-bevallást benyújtani, ha a földterület, az építmény, a társasházi lakás vagy nem lakás célú helyiség adómentességét élvez a helyi adókról szóló törvény 17. §-a 1. bekezdésének a) és b) pontja szerint.

(2) Amennyiben az adóalany az adózási időszak folyamán keletkezik ebadó-, árukiadóautomataadó- vagy játékautomataadó-fizetési kötelezettsége, az adóalany köteles adóvallást benyújtani erről legkésőbb 30 napon belül azt követően, hogy az adózási kötelezettsége létrejött.

(3) Amennyiben az adóalany az adózási időszak folyamán ingatlanhoz jut árverés útján, köteles ingatlanadó-bevallást benyújtani legkésőbb 30 napon belül azt követően, hogy az adókötelessége létrejött.

(4) Ha az adóalany benyújtotta adóbevallását az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára a helyi adókról szóló törvény 99.a §-ának rendelkezései szerint, és újabb ingatlan tulajdonosává, kezelőjévé, bérlőjévé vagy használójává válik, vagy változás áll be ingatlan területében vagy fajtájában, az építmény, a lakás vagy nem lakás célú helyiség hasznosításában, vagy megszűnik az ingatlan tulajdonjoga, kezelői, bérlői vagy használói joga, az adóalany részleges adóbevallás benyújtására köteles az érintett ingatlan vonatkozásában az illetékes adókezelőnél, a helyi adókról szóló törvény 99.a §-ának 1. bekezdése értelmében.

(5) Amennyiben az adóalany benyújtotta adóbevallását az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára a helyi adókról szóló törvény 99.a §-ának rendelkezései szerint, és az adózási időszak folyamán keletkezik vagy szűnik meg ebadó-, árukiadóautomataadó- vagy játékautomataadó-fizetési kötelezettsége, vagy ezek valamelyike, köteles részleges adóbevallás benyújtására az érintett adófajta keletkezésének vagy megszűnésének vonatkozásában az illetékes adókezelőnél, legkésőbb 30 napon belül azt követően, hogy az adókötelessége létrejött vagy megszűnt.

(6) Amennyiben az adóalany az adózási időszak folyamán ingatlanhoz jut árverés útján, és már benyújtotta bevallását az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára a helyi adókról szóló törvény 99.a §-ának rendelkezései szerint, köteles részleges ingatlanadó-bevallást benyújtani az illetékes adókezelőnél legkésőbb 30 napon belül azt követően, hogy az adókötelessége létrejött.

(7) A részleges adóbevallásban az adóalany csak azokat a változásokat köteles feltüntetni, amelyek a legutóbbi, az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára benyújtott bevallásában, beleértve a korábban benyújtott részleges adóbevallásokat is, megváltoztak.

(8) Az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó, ezek valamelyike kivetésének, vagy ezek valamelyikére vonatkozó részleges adóbevallás céljára benyújtott adóbevallás benyújtási határidejének letelte előtt az adóalany javított adóbevallást nyújthat be. Az adó kivetésének szempontjából döntő az utolsó, javított bevallás, párhuzamosan az előző bevallást vagy részleges bevallást, vagy javított bevallást figyelmen kívül hagyják.

(9) Az adóalany köteles kiegészítő adóbevallást benyújtani, ha kiderül, hogy az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó, ezek valamelyike kivetésének, vagy ezek valamelyikére vonatkozó részleges adóbevallás céljára benyújtott adóbevallásában nem tüntetett fel pontosan az adó kivetéséhez szükséges adatokat, mégpedig legkésőbb négy évvel annak a naptári évnek a végét követően, amikor az ingatlanadó-, az ebadó-, az árukiadóautomataadó- és a játékautomataadó-bevallási, ezek valamelyike kivetésének, vagy ezek valamelyikére vonatkozó részleges adóbevallási kötelezettsége keletkezett.

(10) Amennyiben a telek, az építmény, a társasházi lakás vagy nem lakás célú helyiség több személy közös tulajdona (a helyi adókról szóló törvény 5. §-a 4. bek., 9. §-a 4. bek. és 13. §-a 2. bek.), a bevallást, a részleges bevallást, a javított bevallást vagy a kiegészítő bevallást az ingatlan vonatkozásában a tulajdonosok mindegyike benyújtja tulajdonhányada mértékében. Ha a tulajdonosok úgy állapodnak meg, a bevallást az a képviselőjük nyújtja be, akit a társtulajdonosok közös megegyezéssel kijelöltek, ezt a tényt az érintett bevallásban fel kell tüntetni. Ha a telek, az építmény, a társasházi lakás vagy nem lakás célú helyiség házastársak osztatlan közös tulajdonában van, a bevallást a házastársak egyike nyújtja be.

(11) Az adóalany köteles a bevallásban feltüntetni minden olyan tényt, ami befolyással bír az adó kivetésére. Ha az érintett bevallást olyan képviselő nyújtja be, akit a társtulajdonosok közös megegyezéssel kijelöltek, az adó kivetésekor az adómentesség vagy adócsökkentés annak tulajdonosnak jár, aki teljesíti az adócsökkentés vagy adómentesség feltételeit.

(12) Az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára természetes személy adóalany esetében tartalmaznia kell a családi és utónevet, tudományos címet, az állandó lakcímet, a személyi számot, ha jogi személyről vagy természetes személy – vállalkozóról van szó, az üzleti elnevezést vagy nevet, a név kiegészítő adatait, ha ilyenek léteznek, a statisztikai számot, a vállalkozás székhelyének vagy helyének címét. A személyek kötelesek minden adatot az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivetésének céljára benyújtott bevallás alapján kitölteni. A személyi adatok védelmét a jelen bekezdés céljaira külön jogszabályi rendelkezések garantálják.

(13) Az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó bevallási űrlapját a Szlovák Köztársaság Pénzügyminisztériuma általános érvényű rendeletben adja ki. Az űrlapmintán az adóalany megjelöli a bevallás fajtáját, amely lehet részleges, javított és kiegészítő adóbevallás.

(14) Az érintett adóbevallásra a helyi adókról szóló és külön törvényben meghatározott rendelkezések vonatkoznak, azaz a Tt. 563/2009. sz., az adózási rendről szóló törvénye és más törvények módosításai a későbbi változások értelmében.

(15) Az adóalany, aki köteles volt bejelentést tenni ingatlanadó kivetésének céljára a 2012. november 30-ig hatályos törvényi rendelkezések szerint, részleges adóbevallást nyújt be az érintett adózási időszak januárjának 31. napjáig további ingatlan megszerzése vagy az

adókötelesség megszűnése esetén.

(16) Az adóalany, aki köteles volt bejelentést tenni ebadó, árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó kivételének céljára, és ezt megtette a 2012. november 30-áig hatályos szabályozás szerint, amennyiben ezen adók fizetésére 2012. december 1-je után új kötelezettsége keletkezik, vagy az részben vagy egészben megszűnik, köteles részleges adóbevallást benyújtani ebadó, árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó kivételének céljára, vagy ezek valamelyikének céljára a helyi adókról szóló törvény 99.b §-a szerint.

(17) Az adóalany, aki köteles volt bejelentést tenni ebadó, árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó kivételének céljára, és ezt nem tette meg a 2012. november 30-áig hatályos szabályozás szerint, köteles adóbevallást benyújtani ebadó, árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó kivételének céljára, vagy ezek valamelyikére a helyi adókról szóló törvény 99.a §-a, vagy részleges adóbevallást benyújtani ezek valamelyikének céljára a helyi adókról szóló törvény 99.b §-a szerint.

(18) Az adóalany, aki köteles volt ebadót fizetni a helyi adókról szóló törvény 27. §-ának 3. bek. szerint, árukiadóautomata-adót fizetni a helyi adókról szóló törvény 49. § 3. bek. és játékautomata-adót fizetni a helyi adókról szóló törvény 57. § 3. bek. szerint 2012. november 30-áig az adó kivétele nélkül az érintett adózási időszak januárjának 31. napjáig, az adókezelő határozatban először veti ki az adót a helyi adókról szóló törvény 2012. december 1-jétől hatályos rendelkezése alapján a 2013-as adózási időszakra.

(19) Amennyiben a község a 2011. november 30-áig hatályos előírások értelmében nem vettette ki az illetékeket, határozatban először veti ki az illetéket a 2011. december 1-jétől hatályos szabályozás szerint a 2012-es adózási időszakra.

16. §

Az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó kivétele

(1) Az ingatlanadót, az ebadót, az árukiadóautomata-adót és a játékautomata-adót az adó kezelője minden évben, az érintett időszak január 1-jei állapotainak megfelelően, az egész adózási időszakra veti ki, amennyiben a jelen általános érvényű önkormányzati rendelet 2 -4., 6. és 7. bekezdése másként nem rendelkezik.

(2) Az árverésen megszerzett ingatlan átvételét követően az adókezelő határozatban kiveti az ingatlanadó arányos hányadát az új tulajdonosnak attól a hónaptól kezdve, amelyben az adókötelezettsége keletkezett, egészen az adózási időszak hátralévő részéig. Ha az adókezelő nem vetette ki az elárverezett ingatlan tulajdonosának az esedékes ingatlanadót az adózási időszakra a január 1-jei állapotok szerint, határozatban kiveti annak arányos részét annak a hónapnak a végéig, amelyben az árverést követően új tulajdonosa lett az ingatlan.

(3) Ha az adózási időszak folyamán adófizetési kötelezettség keletkezik ebadó, árukiadóautomata-adó és játékautomata-adó vonatkozásában, az adókezelő határozatban kiveti ezt az adót a jelen önkormányzati rendelet 1. vagy 3. bekezdése szerint, arányosan attól a hónaptól kezdődően, amelyben az adófizetési kötelezettség keletkezett, egészen az adózási időszak hátralévő idejének végéig.

(4) Ha az adókezelő nem vetette ki az ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót a jelen önkormányzati rendelet 1. vagy 3. bekezdése szerint, és az adózási időszak folyamán megszűnt az adóalany adókötelessége, határozatban kiveti annak arányos részét az adókötelesség megszűnésének időpontjáig terjedően a helyi adókról szóló törvény 26., 48. és 56. §-a szerint.

(5) Társulajdonosok megegyezése alapján az adókezelő határozatban annak a képviselőnek veti ki az ingatlanadót, aki az érintett adóbevallást benyújtotta, házastársak osztatlan közös tulajdona esetén pedig annak a házastársnak, aki az adóbevallást benyújtotta.

(6) Az adókezelő utólagos kiegészítő adóbevallás vagy utólagos részleges adóbevallás benyújtását követően határozatban veti ki a különbözeti adót az ingatlanra, ebre, árukiadó- vagy játékautomatára azon adózási időszakra vonatkozóan, amelyre az utólagos bevallás vonatkozik, valamint a következő adózási időszakra is, melyben az ingatlanadót, az ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót az ingatlanadó, az ebadó, az árukiadóautomata-adó és a játékautomata-adó, vagy ezek valamelyike, illetve részleges kivételének céljára szolgáló bevallás nélkül szabták ki, amennyiben a kiegészítő bevallás ezekre az adózási időszakra is vonatkozik.

(7) Ha az adóalany kiegészítő adóbevallást nyújtott be arra az adózási időszakra vonatkozóan, melyre már rendes bevallást nyújtott be ingatlanra, ebre, árukiadó- vagy játékautomatára vagy ezek valamelyikére vonatkozóan, vagy részleges adóbevallást nyújtott be ezekre, illetve ezek valamelyikére, és adót az adókezelő a rendes ingatlan-, eb-, árukiadó- vagy játékautomata-adóbevallás, vagy ezek valamelyike és a részleges bevallás alapján határozatban még nem vetette ki, az adókezelő az utólagos kiegészítő bevallások figyelembe vételével veti ki az ingatlanadót, az ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót.

(8) A jelen önkormányzati rendelet 16. §-a 1. bekezdése szerinti határozat ellen időben benyújtott fellebbezésnek halasztó hatálya van a döntés azon részére vonatkozóan, amelyet a fellebbezésben megtámadtak; a többi döntés jogerőre emelkedését ez nem érinti.

(9) A kivett ingatlanadót, ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót a határozat jogerőre emelkedését követően 15 napon belül be kell fizetni.

(10) Az adókezelő dönthet úgy is, hogy az ingatlanadót, ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót részletekben kell befizetni. Az adórészleteket az adókezelő adókiadó határozatában megszabott határidőkben kell befizetni.

(11) Az adókezelő dönthet úgy is, hogy nem vet ki ingatlanadót, ebadót, árukiadóautomata-adót és játékautomata-adót, amennyiben azok összege együttesen nem haladja meg a .... euró összeget (legfeljebb 3 euró összegig).

ÖTÖDIK RÉSZ Közös és zárórendelkezések

Közös rendelkezések

17. §

- (1) A helyi adók és illetékek adókezelői tisztségét a község látja el polgármesterén és a község megbízott alkalmazottain keresztül.
- (2) Megbízott községi alkalmazott – a helyi adók és illetékek kezelője nem lehet a község főellenőre.
- (3) Ingatlanadót, ebadót, áruautomata- és játékautomata-adót, nukleárislétesítmény-adót bevezetni, megszüntetni, adókulcsot megváltoztatni, adómentességet vagy adócsökkentési feltételeket meghatározni kizárólag csak az adózási időszak január 1-jei napjával lehet.
- (4) A kommunális hulladék és építkezési törmelék helyi illetékkulcsát meghatározni vagy megváltoztatni, az illeték vagy egy része visszatérítésének feltételeit, valamint a teljes vagy részleges visszatérítéshez, valamint az illetékmentességhez vagy illetékcsoökkentéshez szükséges, az adóalany által bemutatandó bizonylatokat meghatározni kizárólag csak az adózási időszak január 1-jei napjával lehet.

18. §

Zárórendelkezések

- (1) Amennyiben a jelen általános érvényű önkormányzati rendelet a helyi adók, illetékek és eljárásrend vonatkozásában külön szabályozást nem tartalmaz, a Tt. 582/2004. sz., a helyi adókról, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék illetékéről szóló törvénye és későbbi módosításainak rendelkezései, illetve a Tt. 563/2009. sz., az adókezelésről szóló törvényének és későbbi módosításainak rendelkezései alkalmazandók.
- (2) A jelen általános érvényű rendelet életbe lépésével hatályát veszti ..... község ..... számú, ...-án/én kelt általános érvényű rendelete a helyi adókról, valamint a kommunális hulladék és apró építési hulladék illetékéről, beleértve az összes későbbi módosítást is.
- (3) A jelen általános érvényű önkormányzati rendelet kiegészítéseit és változásait ..... község Községi Képviselő-testülete hagyja jóvá.
- (4) Ez az általános érvényű önkormányzati rendelet 2013. január 1-jén lép életbe.

.....-ban/ben, ...-án/én

.....
polgármester

The screenshot shows the website 'ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE'. At the top, there is a navigation menu with links: Figyelő | Köszöntő | Szótar | Törvények | Dokumentumok | Állásfoglalások | Rendeletek / Minták | Linktár | Jogi segítség | Címjegyzék. Below the menu is a grid of document links under the heading 'Rendeletek / Minták':

A panasztörvénnyel kapcsolatos dokumentumok Elérhető 8 rendelet/minta	Az információ hozzáférhetővé tételével kapcsolatos dokumentumok Elérhető 13 rendelet/minta
Egyéb Elérhető 3 rendelet/minta	Fakivágási úrlapok (kétnyelvű) Elérhető 4 rendelet/minta
Gyermekvédelmi önkormányzati rendeletek és úrlapminták Elérhető 7 rendelet/minta	Helyi adók Elérhető 1 rendelet/minta
Iskolai beirattási úrlapok (kétnyelvű) Elérhető 10 rendelet/minta	Kormányrendeletek Elérhető 2 rendelet/minta
Községi rendeletek az oktatás területén Elérhető 12 rendelet/minta	Községi szociális segélyek Elérhető 6 rendelet/minta
Óvodai beirattási úrlapok (kétnyelvű) Elérhető 9 rendelet/minta	Szabálysértési ügyek Elérhető 10 rendelet/minta
Szociális szolgáltatások Elérhető 8 rendelet/minta	Vagyonnyilatkozat Elérhető 2 rendelet/minta

On the right side, there is a section for 'Önkormányzati szemle' with a featured article titled 'Vitaindító jogállásunkról' and contact information for 'Pro Civis Polgári Társulás'.

Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért

Az SzK Belügyminisztériuma SVS – OVVS3 – 2012/009379. sz. határozatában jóváhagyta a nemzeti összefogás jegyében, a történelmi – kulturális örökség támogatására és védelmére, közhasznú céllal indított „Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért” gyűjtést, melynek bevétele a Szlovák Köztársaság területén, a várat ért károk helyreállítására lesz felhasználva.

A gyűjtés 2012. május 8-án indult és 2013. április 3-án ér véget.

A hatóságilag jóváhagyott gyűjtőszámla száma, melyre az adományok ezen időkeretben befizethetők:

Nemzeti Összefogás Krasznahorkáért

13692114/5200 OTP Banka Slovensko, a.s.

IBAN: SK58 5200 0000 0000 1369 2114; SWIFT/BIC: OTPV SKBX

A gyűjtést a Magyar Megmaradásért Polgári Társulás, a Magyar Polgári Kör, a Magyarok Szövetsége, a Somorja Hangja – Vox Samariae, a VIA NOVA Ifjúsági Csoport, az Egy Jobb Komáromért Polgári Kezdeményezés, a Gradus Montana Polgári Társulás és a Pázmaneum Polgári Társulás hirdette meg és felügyeli.

E szervezetek azt vallják: Krasznahorka vára múltunk, nemzeti kulturális örökségünk gyönyörű darabja. Sorsa nem lehet közömbös számunkra. Ha csak egy téglá árág is, valamennyien tehetünk azért, hogy újabb évszázadokon át emlékeztessen bennünket: itthon vagyunk.

ISO 9001

ISO 14001

ISO 18001

EKOM PLUS

s.r.o.

SPECIÁLIS ÉPÍTŐIPARI MUNKÁK ÚTÉPÍTÉS ÉS ÚTKARBANTARTÁS

Kračanská cesta 785/41
929 01 Dunajská Streda
tel.: 031/552 28 13
fax: 031/552 06 34
email: ekom@real-net.sk